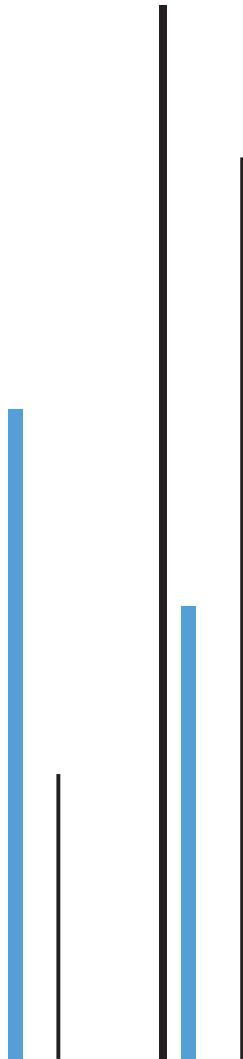

Primos 2019

Prognose van bevolking, huishoudens en
woningbehoefte 2018-2050

Primos 2019

Prognose van bevolking, huishoudens en
woningbehoefte 2018-2050

Uitgevoerd in opdracht van Ministerie Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

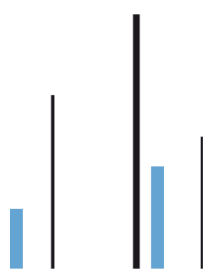
Tom Kleinepier, Kenneth Gopal, David Omtzigt, Gerard van Leeuwen en
Michael Stuart-Fox

27 mei 2019 | r2019-0055TK | 18277-DEM

ABF Research | Verwersdijk 8 | 2611 NH | Delft | 015 - 27 99 300

Copyright ABF Research 2019

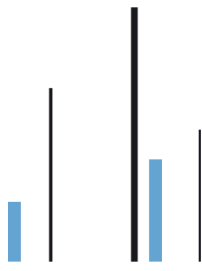
De informatie in dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. ABF Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten, onnauwkeurigheden of onvolledigheden. Het gebruik van (onderdelen van) dit rapport is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
1 Inleiding.....	5
1.1 Introductie.....	5
1.2 Leeswijzer	5
2 Nationale ontwikkelingen	7
2.1 De bevolkingsontwikkeling	7
2.2 De huishoudensontwikkeling	12
2.3 Woningvoorraadontwikkeling.....	16
2.4 Woningbehoefteontwikkeling en woningtekort.....	17
3 Regionale ontwikkelingen	21
3.1 Driedeling naar spanning op woningmarkt	21
3.2 Demografische ontwikkeling per provincie	23
3.3 Ontwikkeling van specifieke regio's.....	31
4 Bandbreedte Primos-prognose.....	35
4.1 Bandbreedte bevolkingsprognose	35
4.2 Bandbreedte huishoudensprognose.....	37
5 Achtergronden.....	41
5.1 Primos: trendprognose en monitoring centraal.....	41
5.2 Methodiek op hoofdlijnen.....	41
5.3 Aanpassingen en verbeteringen in Primos 2019	44
Bijlage: Kerncijfers	49

Samenvatting

Primos 2019: demografische prognose tot 2050 op basis van trends

De Primos-prognose levert op laag schaalniveau prognose-informatie over het aantal inwoners, het aantal huishoudens, de woningvoorraad en de woningbehoefte. De Primos-prognose is tevens een trendprognose, die bepaald is op basis van ontwikkelingen in de afgelopen jaren. De trends worden per gemeente berekend om in de prognose rekening te houden met specifieke lokale verschillen. In beginsel worden deze trends doorgetrokken naar de toekomst. Soms kan hiervan worden afgeweken, bijvoorbeeld om te anticiperen op effecten van wijzigingen in beleid. Zo wordt er rekening gehouden met de invoering van het leenstelsel in september 2015, en het effect hiervan op het uit huis gaan van jongeren.

De belangrijkste verwachtingen tot 2030

Landelijk sluit de Primos-prognose 2019 aan op de CBS-prognose 'Kernprognose 2018–2060'. In de periode 2018-2030 zal het aantal inwoners met 849.000 toenemen tot 18 miljoen. Het aantal huishoudens neemt in dezelfde periode met 670.000 toe tot ruim 8,5 miljoen. In relatieve zin is de huishoudensgroei sterker dan de bevolkingsgroei: 9% vs. 5%. De woningbehoefte in 2030 wordt geraamd op bijna 8,4 miljoen. Dat is ten opzichte van 2018 een toename van bijna 672.000 (9%).

Bevolkingsgroei neemt af ondanks hoog buitenlands migratiesaldo

In de periode 2005-2017 is de Nederlandse bevolking gegroeid met ongeveer 750.000 inwoners. Deze toename is hoofdzakelijk het gevolg van 'natuurlijke aanwas' (geboorte-sterfte) met 490.000 inwoners (65% van de totale groei). De overige toename van zo'n 260.000 inwoners is het gevolg van een positief buitenlands migratiesaldo (immigratie-emigratie) over de periode 2005-2017 (35% van de totale groei). In meer recente jaren is de bevolking echter vooral toegenomen door een hoog migratiesaldo.

Er zijn aanzienlijke verschillen tussen de Primos-prognose van 2016 en 2019 wat betreft de verwachtingen omtrent buitenlandse migratie. Op nationaal niveau volgt Primos de CBS Kernprognose die ieder jaar verschijnt. In eerdere prognoses werd ervanuit gegaan dat de immigratie sterk zou afnemen op korte termijn en vanaf 2025 weer ongeveer gelijk zou zijn aan het niveau in 2014, vlak voor de vluchtelingencrisis. De meest recente prognose verwacht echter dat het aantal immigranten dat jaarlijks naar Nederland komt slechts licht daalt en vervolgens vrij constant blijft over de tijd. In de meest recente CBS Kernprognose met de toepasselijke titel 'Immigratie blijft hoog' wordt dit verklaard aan de hand van afnemende asielmigratie, maar een toename in het aantal studie- en arbeidsmigranten.

Ondanks de hogere instroom van immigranten uit het buitenland neemt de groei van de Nederlandse bevolking aanzienlijk af in de komende decennia. Dit heeft te maken met een dalende natuurlijk aanwas. Vanaf 2038 zal Nederland voor het eerst op nationaal niveau te maken krijgen met een sterfteoverschot. In de periode 2040-2050 zal de Nederlandse bevolking nauwelijks nog toenemen.

Huishoudensgroei door meer alleenstaanden

In de periode 2005-2017 is de bevolking met 5% toegenomen terwijl het aantal huishoudens in die periode met 10% is gegroeid. In 2005 telde een huishouden gemiddeld 2,3 personen. Tien jaar later was dit afgenomen tot 2,2. De verwachting is dat de gemiddelde huishoudgrootte verder omlaag gaat naar 2,1 in 2030. Daarna zet de daling nog maar langzaam door. De motor achter de afname van de gemiddelde huishoudgrootte is de sterke groei van het aantal alleenstaanden in de afgelopen decennia. Ook de komende decennia zal het aandeel alleenstaande huishoudens nog verder stijgen, met name in de leeftijdsgroepen tussen 45 en 75 jaar. Relatief gesproken is er in de periode 2018-2050 een groei van 12% in het aantal huishoudens. Het aantal alleenstaanden neemt in dezelfde periode met 30% toe. Een geringere groei wordt verwacht onder eenoudergezinnen (+12%), terwijl paren zonder en met kind vrijwel niet zullen groeien.

Groei woningbehoefte kleiner dan groei woningvoorraad: afnemende spanning

Vanuit de huishoudensprognose en de verwachte uitbreiding van de woningvoorraad (nieuwbouw minus sloop) is een inschatting gemaakt van de ontwikkeling van het woningtekort in de toekomst.

De woningbehoefte zal naar verwachting tot 2040 blijven toenemen. Tussen 2020 en 2025 bestaat de jaarlijkse groei gemiddeld nog uit 59 duizend woningen en tussen 2025 en 2030 is de groei al gedaald tot gemiddeld 44 duizend woningen per jaar. In de daarop volgende 10 jaar is de jaarlijkse behoefte-toename gedaald tot gemiddeld 20 duizend. De afvlakking van de groei van de woningbehoefte hangt samen met de dalende groei van de huishoudens die in de loop der jaren verwacht wordt.

De woningvoorraad kan de groei van de woningbehoefte op korte termijn niet volledig volgen. Het woningtekort zal de eerste jaren nog licht toenemen, maar daarna gaan dalen. Het woningtekort ligt in 2030 naar verwachting op ruim 200 duizend. Dat is ca. 90 duizend lager dan in 2019. Als percentage van de woningvoorraad daalt het tekort naar verwachting van 3,8% nu (2019) tot 2,4% in 2030.

Regionale verschillen nemen toe

De bevolkingsontwikkeling loopt regionaal sterk uiteen. Naast sterke groei in het westen en midden van het land is er bevolkingsdaling in krimpgebieden en op termijn ook in anticipeerregio's. De Primos-prognose 2019 voorziet een voortgaande regionale differentiatie. De sterkste bevolkingsgroei wordt verwacht in Zuid- en Noord-Holland, gevolgd door Utrecht en Noord-Brabant. In Groningen, Drenthe en Zeeland wordt in periode 2016-2029 nauwelijks nog bevolkingsgroei voorzien. Voor Limburg en Friesland wordt in dezelfde periode een bevolkingsdaling verwacht.

In tegenstelling tot de bevolking is de verwachting dat het aantal huishoudens tot 2029 nog in alle provincies zal blijven toenemen. Individualisering (en een hogere levensverwachting) liggen hieraan ten grondslag. Conform de bevolkingsgroei zal het aantal huishoudens het meest toenemen in Zuid- en Noord-Holland.

De toename van de woningvoorraad houdt volgens Primos 2019 niet in alle provincies gelijke tred met de groei van de woningbehoefte. In Gelderland blijft de uitbreiding van de woningvoorraad achter bij de toename van de woningbehoefte. Hetzelfde geldt in mindere mate ook voor Overijssel. Vooral in Noord- en

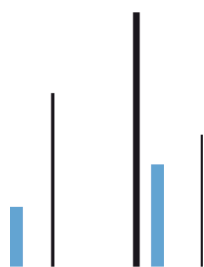

Zuid-Holland worden naar verwachting meer woningen aan de voorraad toegevoegd dan de woningbehoefte groeit.

In stedelijke regio's blijft de bevolking en het aantal huishoudens groeien in de komende jaren. De krimpregio's als totaal krijgen de komende jaren te maken met een verdergaande bevolkingsdaling. Tussen 2025 en 2030 zal er ook voor het eerst sprake zijn van huishoudensafname. De anticipeergebieden worden in de periode 2018-2030 geconfronteerd met bevolkingskrimp, maar het aantal huishoudens zal in deze gebieden naar verwachting nog licht blijven toenemen.

1

Inleiding

1.1 Introductie

Jaarlijks publiceert het CBS een nationale prognose met de verwachte bevolkingsontwikkeling in de komende decennia. Deze prognose baseert het CBS op veronderstellingen over onder meer de toekomstige ontwikkeling van het gemiddeld aantal kinderen dat een vrouw krijgt, de toekomstige levensverwachting en het verwachte aantal immigranten en emigranten.

Met de nationale CBS-prognose als vertrekpunt wordt in de Primos-prognose een vertaling gemaakt van de toekomstige ontwikkelingen op lager schaalniveau. Daarbij wordt op het niveau van gemeenten, wijken en buurten niet alleen een prognose gemaakt van de stand van de bevolking, maar ook van de onderliggende demografische componenten als geboorte, sterfte en binnenlandse en buitenlandse migratie. In beginsel wordt hiervoor aangesloten bij de waargenomen trends in het recente verleden. Vanuit de bevolkingsprognose wordt vervolgens binnen Primos ook een huishoudensprognose en een woningbehoefteraming opgesteld.

De Primos-prognose voorziet al meer dan dertig jaar in de behoefte aan regionaal en lokaal inzicht in demografische ontwikkelingen. In al die jaren heeft de Primos-trendraming een bijdrage geleverd aan inzichten, woonvisies, bouwplannen en beleidsvoornemens van overheden en andere partijen. De Primos-prognose 2019 is opgesteld in opdracht van diverse opdrachtgevers, onder wie elf provincies.

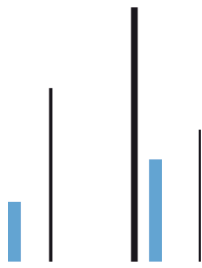
1.2 Leeswijzer

- In hoofdstuk 2 wordt gestart met een overzicht van de nationale ontwikkelingen die op lange termijn verwacht worden ten aanzien van de bevolking, huishoudens, woningvoorraad en woningbehoefte. Uit een vergelijking tussen de woningvoorraad en de woningbehoefte kan worden opgemaakt in hoeverre de kwantitatieve spanning op de (regionale) woningmarkt toe- of afneemt.
- De regionale ontwikkelingen worden in hoofdstuk 3 besproken. De prognose tot 2029 komt eerst op het niveau van de provincies aan bod, gevolgd door de uitkomsten van enkele specifieke regio's.
- In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de onzekerheid rond de prognoseresultaten. Zoals voor iedere prognose speelt dit uiteraard ook voor de Primos-prognose. Hier wordt ter indicatie van de onzekerheden een bandbreedte aangegeven.
- Hoofdstuk 5 bevat achtergrondinformatie over Primos en geeft op hoofdlijnen de werking van het model weer. Er wordt tevens een overzicht gegeven van de aanpassingen in Primos 2019 ten opzichte van voorgaande versies. Het betreft aanpassingen die het model raken en verschillen ten opzichte van voorgaande prognoses deels verklaren.

Het rapport omvat een bijlage met resultaten van de Primos-prognose 2019 van individuele provincies en diverse regio's.

2

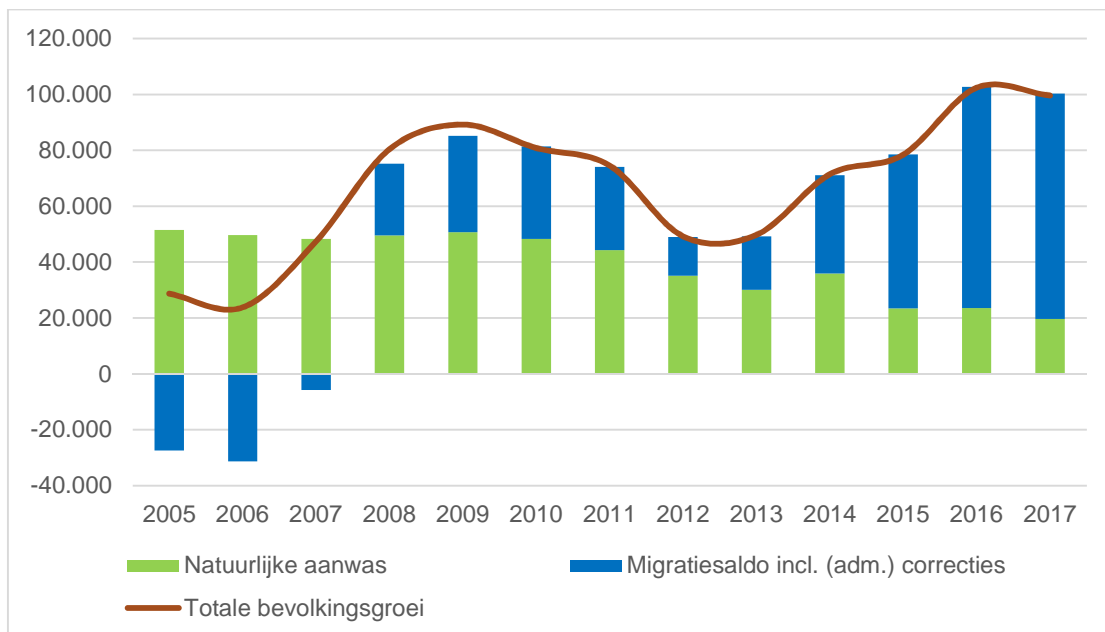
Nationale ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de ontwikkeling van de bevolking, de huishoudens, de woningvoorraad en de woningbehoefte in de periode tot 2050 voor Nederland als geheel. Eerst komen de verwachtingen met betrekking tot de verschillende componenten van de bevolkingsontwikkeling aan de orde (geboorte, sterfte, immigratie en emigratie). Vervolgens wordt de voorziene ontwikkeling van huishoudens, woningvoorraad en -behoefte beschreven. Bij interessante verschillen worden de resultaten van de Primos 2019 vergeleken die van Primos 2016. Het hoofdstuk wordt afgesloten met de verwachte ontwikkeling van het nationale woningtekort: een indicator voor de kwantitatieve krapte op de woningmarkt.

2.1 De bevolkingsontwikkeling

In de periode 2005-2017 is de Nederlandse bevolking gegroeid met ongeveer 750.000 inwoners. Deze toename is hoofdzakelijk het gevolg van 'natuurlijke aanwas' (geboorte-sterfte) met 490.000 inwoners (65% van de totale groei). De overige toename van zo'n 260.000 inwoners is het gevolg van een positief migratiesaldo (immigratie-emigratie) over de periode 2005-2017 (35% van de totale groei). Er is echter wel duidelijk een verandering te zien over de tijd (zie Figuur 2.1). Waar het migratiesaldo nog negatief was voor de jaren 2005 en 2006, is het sterk positief geweest in de afgelopen 5 jaar. De natuurlijke aanwas was zowel in absolute als relatieve zin een minder belangrijke component van de meer recente bevolkingsgroei.

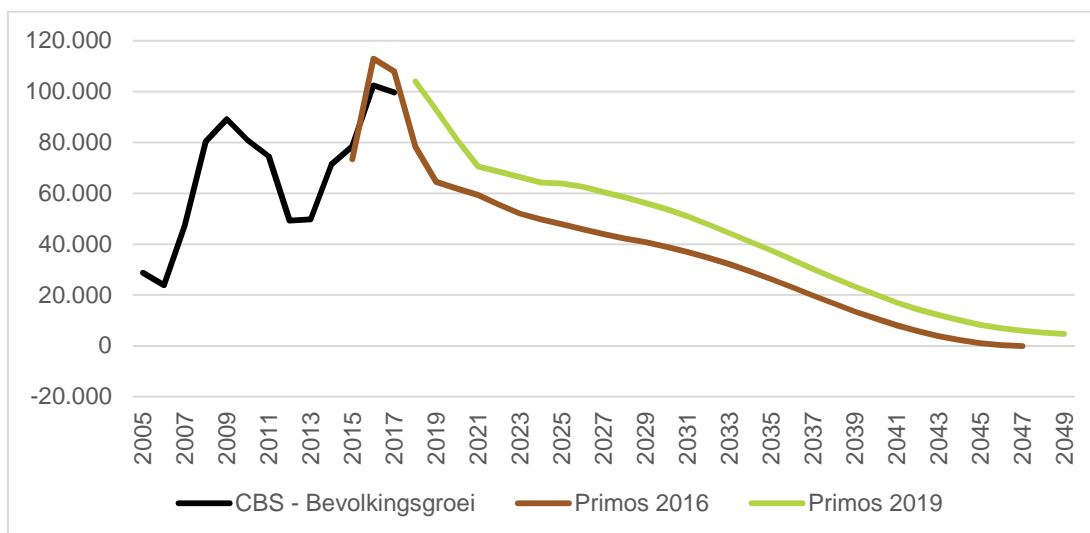
Figuur 2-1: Bevolkingsgroei, natuurlijke aanwas en buitenlands migratiesaldo, bron: CBS (2005-2017)

Landelijk sluit de Primos-prognose 2019 aan op de CBS-prognose 'Kernprognose 2018–2060' (december 2018). In de Kernprognose zijn de veronderstellingen voor de toekomstige geboorte, sterfte, immigratie en emigratie geactualiseerd aan de hand van de recentere realisatiecijfers uit de CBS-bevolkingsstatistiek, die gebaseerd is op de Basisregistratie Personen (BRP). De recente ontwikkelingen in de vier componenten van bevolkingsgroei/krimp zoals beschreven in Figuur 2.1 zorgen ervoor dat er, vooral op korte termijn, een aantal interessante verschillen zijn tussen de Primos-prognose van 2019 en die van 2016.

Wat betreft het aantal inwoners in Nederland wordt er in Primos 2019 een sterkere bevolkingsgroei verwacht dan in Primos 2016. Waar de grens van 18 miljoen inwoners volgens Primos 2019 wordt bereikt in de loop van 2029, werd er in Primos 2016 verwacht dat dit pas zou gebeuren in 2034. De Primos-prognose loopt tot 2050, wanneer een bevolking van 18,5 miljoen wordt verwacht in Primos 2019. Ter vergelijking, in Primos 2016 werden nog ongeveer 18,1 miljoen inwoners verwacht voor 2050.

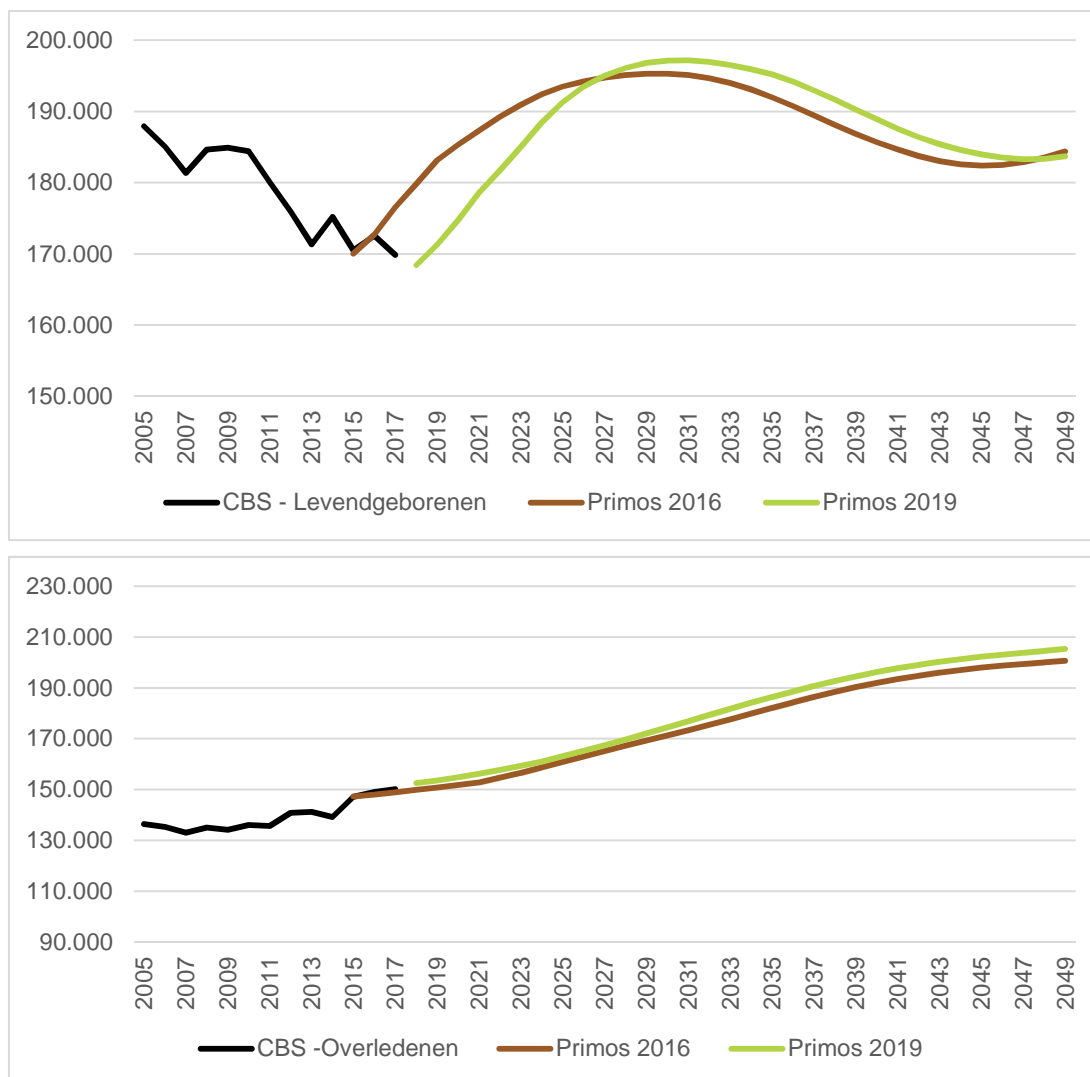
Figuur 2-2: Bevolkingsontwikkeling en -prognose, bron: CBS (2005 2017) en Primos 2019 en 2016 (2015-2050)

We gaan nu specifiek in op de verschillende componenten van bevolkingsgroei, te beginnen met de natuurlijke aanwas. Figuur 2.2 laat de verwachte aantallen geboorten (boven) en sterftegevallen (onder) zien volgens de Primos-prognoses van 2019 en 2016. Het aantal geboorten wordt voor de eerstkomende jaren nu lager ingeschat dan in de voorgaande prognose. De nieuwste verwachtingen rondom geboorten sluiten daarmee beter aan bij de recente ontwikkelingen, waarin een afname in de geboorten vooral bij jonge vrouwen zichtbaar is (zie ook Figuur 2.1). Omdat de geboorte bij vrouwen laat in de dertig en in de veertig jaar wel op peil is gebleven, is de gemiddelde leeftijd waarop vrouwen kinderen krijgen toegenomen.

Vanaf 2027 zien we echter dat er het verwachte aantal geboortes hoger is in Primos 2019 dan in Primos 2016. Dit heeft niet te maken met een wijziging in het gemiddeld aantal kinderen per vrouw, maar is het gevolg van de omhoog bijgestelde immigratie, waarover later meer. Voor het laatste prognosejaar 2050 zien we nauwelijks nog een verschil tussen het verwachte aantal geboortes in Primos 2016 en 2019. Ook de verwachting voor het aantal sterfgevallen in de Primos-prognose 2019 wijkt niet sterk af van die in de Primos-prognose 2016. In overeenstemming met een groter verwacht aantal inwoners, is het aantal sterfgevallen in Primos 2019 ietwat omhoog bijgesteld in vergelijking met Primos 2016.

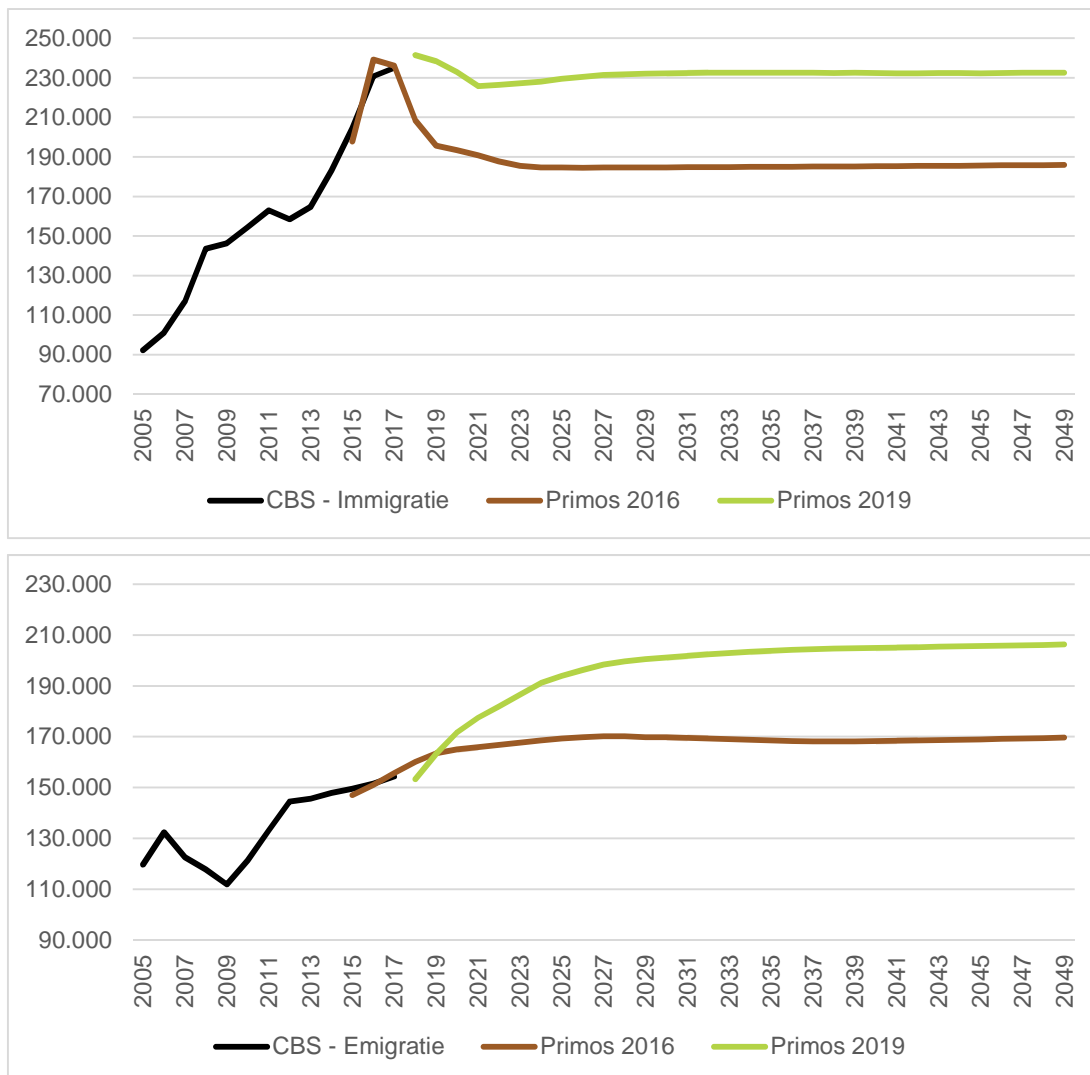
Figuur 2-3: Ontwikkeling en prognose aantal levendgeborenen (boven) en overledenen (onder), bron: CBS (2005-2017) en Primos 2019 en 2016 (2016-2049)

De andere groeicomponent van de bevolking betreft de buitenlandse migratie. Hierin zijn aanzienlijke verschillen te zien tussen de Primos-prognoses van 2016 en 2019. In de prognose van 2016 werd ervanuit gegaan dat de immigratie sterk zou afnemen op korte termijn en vanaf 2025 weer ongeveer gelijk zou zijn aan het niveau in 2014, vlak voor de vluchtelingencrisis (Figuur 2.3 boven). Primos 2019 verwacht echter dat het aantal immigranten dat jaarlijks naar Nederland komt slechts licht daalt en vervolgens vrij constant blijft over de tijd. In de CBS Kernprognose met de toepasselijke titel 'Immigratie blijft hoog' wordt dit verklaard aan de hand van afnemende asielmigratie, maar een toename in het aantal studie- en arbeidsmigranten.

De verwachtingen omtrent emigratie hebben te maken met de veronderstellingen rondom de immigratie. Een deel van de extra asiel- en arbeidsmigranten zal na een aantal jaar Nederland weer verlaten. Een deel zal terugkeren naar het land van herkomst, een deel zal zich elders (in Europa) vestigen. Op de lange termijn wordt uitgegaan van 206 duizend emigranten in 2049, bijna 40 duizend meer ten opzichte van de Primos-prognose van 2016 (Figuur 2.3 onder).

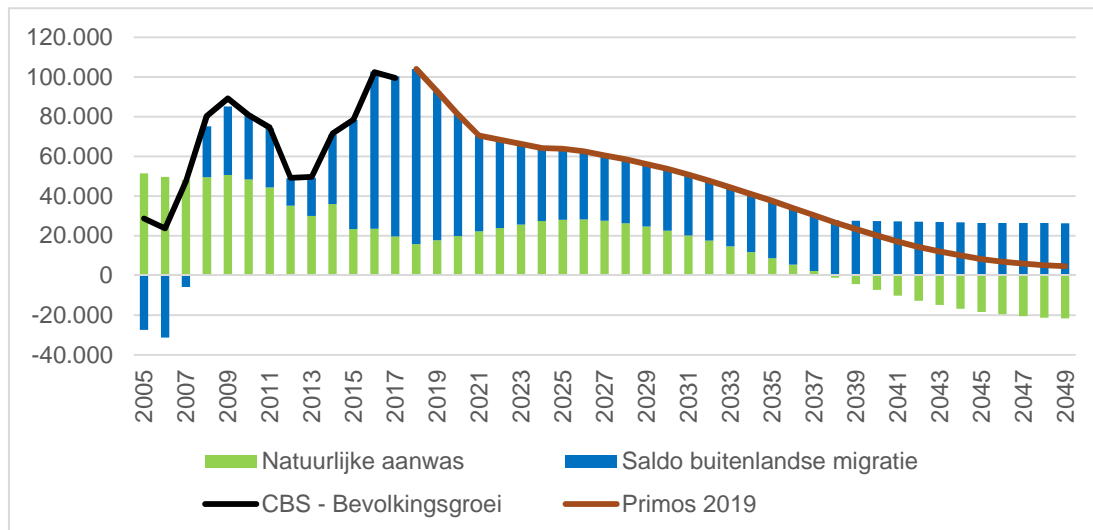
Figuur 2-4: Ontwikkeling en prognose immigratie (boven) en emigratie (onder), bron: CBS (2005-2017) en Primos 2019 en 2016 (2016-2049)

In Figuur 2.5 combineren we de prognoses van Primos 2019 voor de natuurlijke aanwas en het buitenlandse migratiesaldo gezamenlijk. Er is duidelijk te zien dat de bevolking aanzienlijk minder sterk zal groeien in de toekomst. In 2049 wordt een bevolkingstoename van 4.700 inwoners verwacht wat neer komt op een minimale bevolkingsgroei van 0,03%. Het feit dat de bevolkingsgroei stagneert komt vooral voor een daling van de natuurlijke aanwas. Vanaf 2038 wordt verwacht dat er voor het eerst meer mensen zullen overlijden dan dat er in Nederland geboren worden. Dit leidt echter nog niet tot bevolkingskrimp vanwege een positief migratiesaldo.

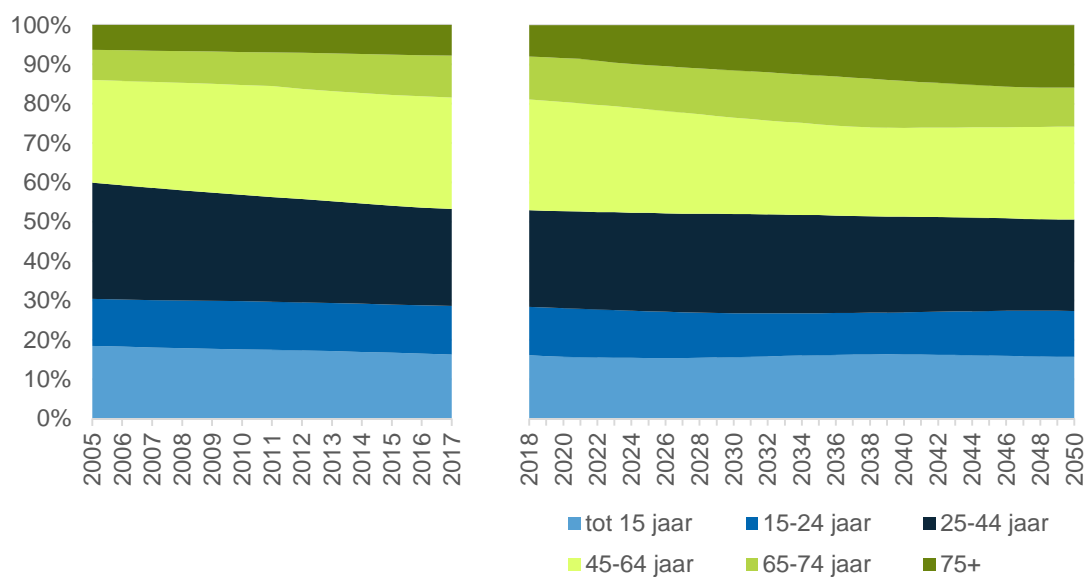

Figuur 2-5: Bevolkingsgroei, bron: CBS (2005-2017) en Primos 2019 (2017-2049)

De eerder beschreven ontwikkelingen in de verschillende componenten van bevolkingsgroei gaan gepaard met veranderingen in de samenstelling van de bevolking naar leeftijd. In de afgelopen jaren is er sprake geweest van een toename van het percentage inwoners van 65 jaar en ouder, van 14% in 2005 tot 19% in 2017 (Figuur 2.6). Deze trend van vergrijzing zal zich naar verwachting wat harder voortzetten in de komende decennia, met een verwacht percentage 65-plussers van 26% in 2050. Het grootste deel van deze toename is te danken aan de toename van het aantal 75-plussers. De stijging van het percentage ouderen gaat gepaard met een daling van het aandeel personen van 45-64 jaar; dat daalt van 28% in 2017 naar 24% in 2050. De aandelen van de overige leeftijdsgroepen blijven min of meer op hetzelfde niveau.

Figuur 2-6: Bevolkingsontwikkeling naar leeftijd, bron: CBS (2005-2017) en Primos 2019 (2018-2050)

2.2 De huishoudensontwikkeling

Primos kent een eigen huishoudenprognose. Uitgangspunt in deze prognose vormen opnieuw de realisatiecijfers uit de CBS-huishoudenstatistiek, die gebaseerd is op de BRP¹. De ontwikkeling van het aantal huishoudens hangt af van ontwikkelingen in de bevolkingsopbouw en van het huishoudenvormende gedrag van die bevolking. Daarbij gaat het om de processen als uit-huis-gaan, samenwonen, scheiden, verweeduwing en de overgang naar intramurale voorzieningen (tehuizen). Over deze processen zijn gegevens beschikbaar waarmee het aantal overgangen tussen huishoudenposities gekwantificeerd kan worden. In de Primos-huishoudenprognose wordt overigens naast leeftijd en geslacht ook rekening gehouden met etniciteit en opleiding.

Bevolking in institutionele huishoudens

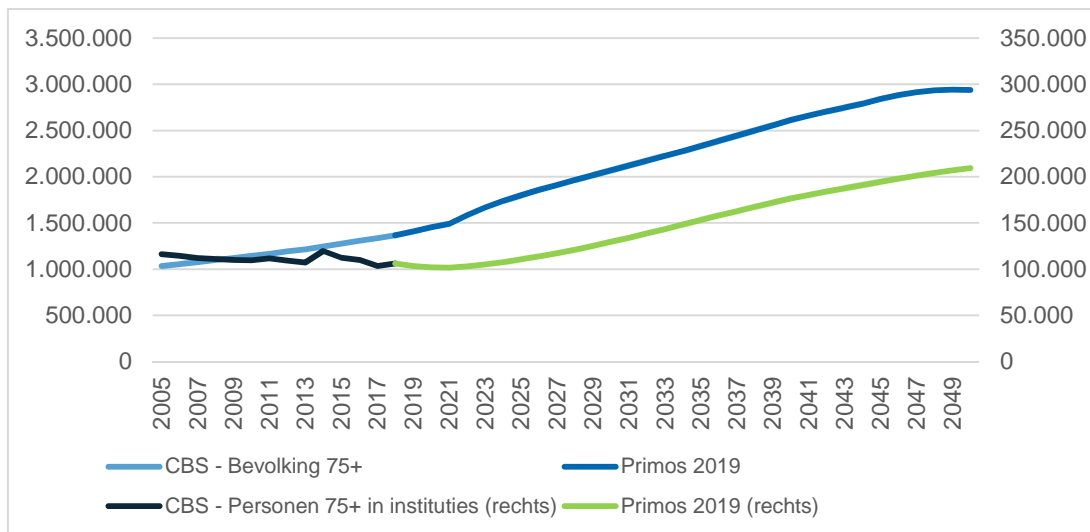
Een bijzondere groep inwoners wordt gevormd door de groep die woonachtig is in zogenaamde institutionele voorzieningen. Deze personen vormen geen particulier huishouden volgens de CBS-definitie, maar maken onderdeel uit van de institutionele bevolking. Institutionele voorzieningen kunnen globaal worden onderscheiden in verzorgingshuizen, verpleeghuizen en overige instituties (zoals kloosters en gevangenissen). Vanaf 2014 worden ook personen die verblijven in een asielzoekerscentrum (en ingeschreven zijn in de BRP) tot de institutionele bevolking gerekend. Daarvoor werden asielzoekers geclassificeerd als particuliere huishoudens. Als gevolg van deze trendbreuk is de institutionele bevolking in 2014 met 35 duizend (16%) 'toegenomen' ten opzichte van het jaar daarvoor. Het aantal particuliere huishoudens is daardoor omlaag bijgesteld, met vooral een kleiner aantal alleenstaanden tot gevolg.

Afgezien van asielzoekerscentra bestaat de institutionele bevolking voor het overgrote deel uit ouderen die verblijven in verzorgings- of verpleegtehuizen. De gemiddelde leeftijd waarop mensen naar dit type instituties gaan is in de afgelopen decennia sterk gestegen, omdat ouderen steeds langer zelfstandig blijven wonen. Deels is dit het gevolg van overheidsbeleid dat erop gericht is om het aantal tehuisbewoners terug te dringen. In de Primos-prognose wordt rekening gehouden met dit extramuraliseringsbeleid, waarbij cliënten met een geringere zorgvraag – voorheen zorgzwaartepakket van categorie 1, 2 of 3 – geen toegang meer hebben tot een intramuraal verblijf.

Figuur 2.7 laat de recente en toekomstige ontwikkeling van bevolking van 75 jaar en ouder zien. We tonen hier de ontwikkeling van het totale aantal 75-plussers (linker as) alsmede het aantal 75-plussers woonachtig in een institutionele voorziening (rechter as). Wat betreft de totale bevolking van 75 jaar en ouder zien we een enorme stijging van 1,3 miljoen 75-plussers in 2018 tot bijna 3 miljoen in 2049. Wat betreft de institutionele bevolking is de verwachting dat het aantal 75-plussers in instituties de komende jaren eerst nog licht daalt als gevolg van het extramuraliseringsbeleid, maar vanaf 2021 door de toenemende vergrijzing ook sterk zal gaan stijgen. De toename in de institutionele bevolking van 2013 op 2014, als gevolg van de gewijzigde definitie, is duidelijk zichtbaar.

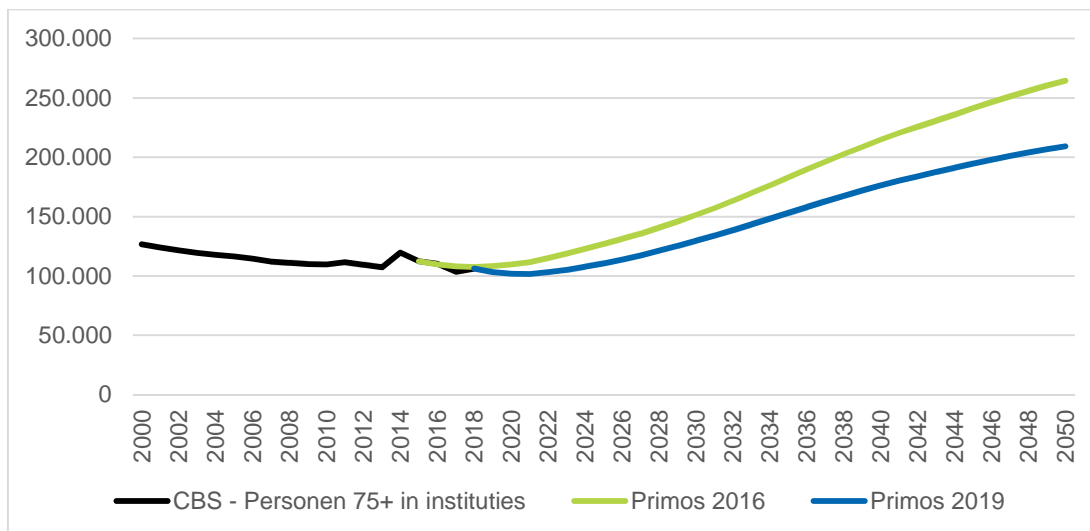
¹ CBS maakt ook gebruik van andere bronnen om het aantal huishoudens te bepalen. Behalve van de BRP wordt gebruikgemaakt van gegevens over fiscale partnerschappen en toeslagpartnerschappen afkomstig van de Belastingdienst en bijstandsgegevens afkomstig van de gemeenten.

Figuur 2-7: Totaal aantal 75-plussers en 75-plussers in instituties, bron: CBS (2005-2017) en Primos 2019 (2018-2049)

In vergelijking met Primos 2016 wordt in Primos 2019 rekening gehouden met een lagere groei van de institutionele bevolking van 75 jaar of ouder, zoals te zien is in Figuur 2.8. De oorzaak hiervan is de aanpassing van de sterftekansen voor oudere personen in instituties op basis van een analyse op de CAK-gegevens. Deze zijn in Primos 2019 verhoogd ten opzichte van Primos 2016. Waar Primos 2016 in 2050 uitkomt op 264 duizend 75-plussers in instellingen, komt Primos 2019 voor dat jaar 55 duizend lager uit, ofwel op 209 duizend personen van 75 jaar of ouder die institutioneel zijn gehuisvest.

Figuur 2-8: Totaal aantal 75-plussers in instituties, bron: CBS (2005-2017), Primos 2016 en 2017 (2016-2050)

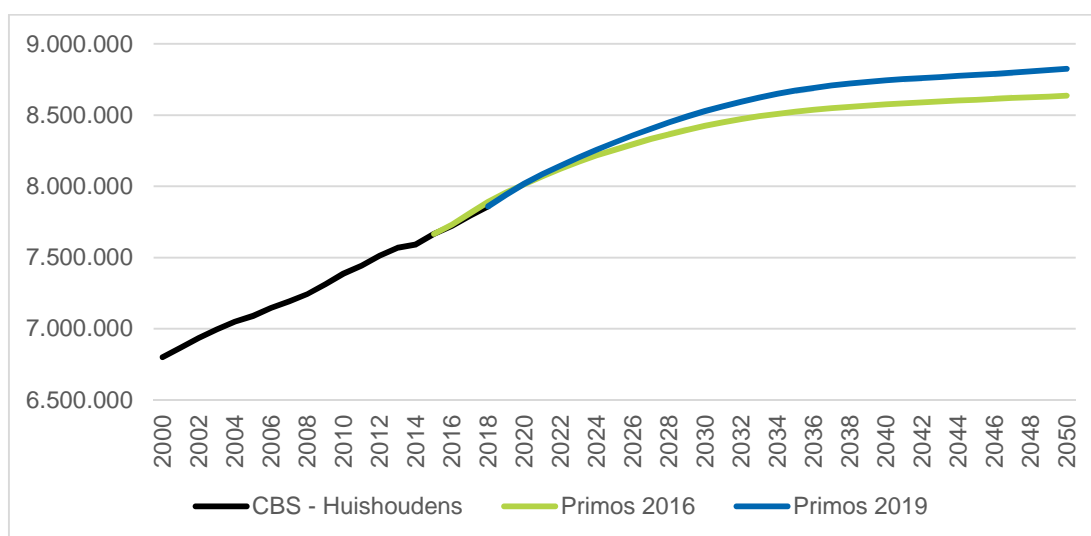
Particuliere huishoudens

Voor de woningmarkt is de groei van het aantal particuliere huishoudens belangrijker dan de bevolkingsgroei. Als gevolg van de toenemende individualisering van de samenleving groeit het aantal huishoudens al decennia lang naar verhouding sneller dan de bevolking. Bijvoorbeeld, in de periode 2005-

2017 is de bevolking met 5% toegenomen terwijl het aantal huishoudens in die periode met 10% is gegroeid. In 2005 telde een huishouden gemiddeld 2,3 personen. Tien jaar later was dit afgenomen tot 2,2. De verwachting is dat de gemiddelde huishoudgrootte verder omlaag gaat naar 2,1 in 2030. Daarna zet de daling nog maar langzaam door.

Naar verwachting zal het aantal huishoudens blijven toenemen (Figuur 2.9) in de komende decennia. In de loop van 2019 wordt de grens van 8 miljoen huishoudens gepasseerd. In overeenstemming met een sterkere bevolkingsgroei in de Primos-prognose van 2019 dan in die van 2016 zien we ook een verschil in het aantal huishoudens tussen de twee prognoses. Voor 2050 werd in Primos 2016 8,6 miljoen huishoudens verwacht, in vergelijking met 8,8 miljoen huishoudens volgens Primos 2019.

Figuur 2-9: Totaal aantal huishoudens, bron: CBS (2005-2017) en Primos 2016 en 2019 (2016-2050)

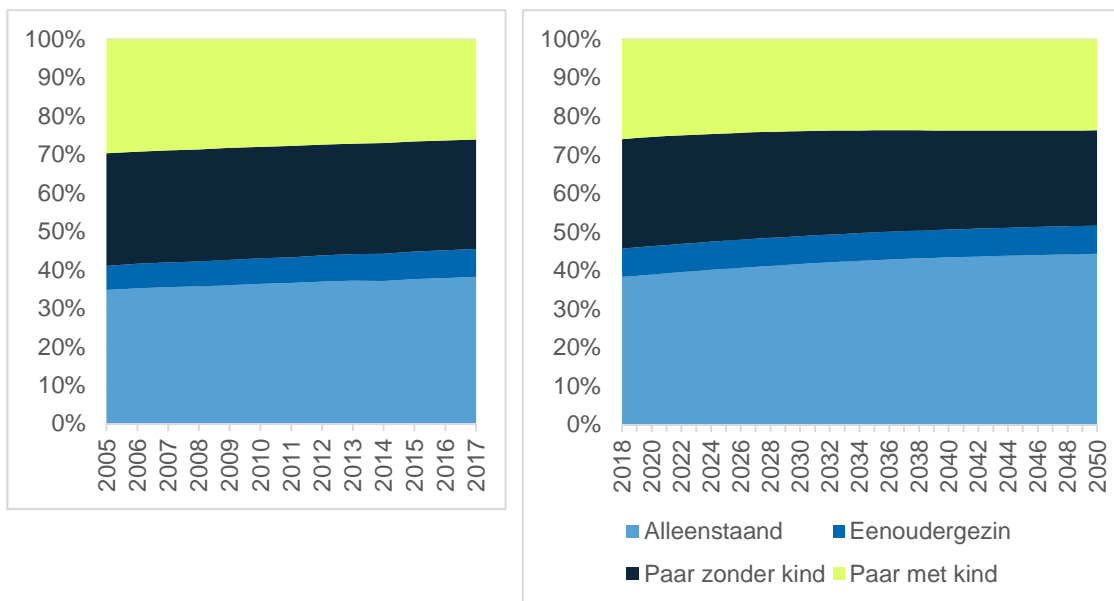

Particuliere huishoudens naar samenstelling

Wanneer we kijken naar de ontwikkeling van de verschillende typen huishoudens in de komende 30 jaar, dan is er vooral sprake van groei van de groep alleenstaanden (Figuur 2.10). Volgens Primos 2019 zal het aantal alleenstaanden blijven groeien van 3 miljoen in 2018 naar 3,5 miljoen in 2030. In de 20 jaar daarna zal het aantal alleenstaanden minder snel toenemen, met een groei van 350 duizend. Het aantal paren zonder en met thuiswonend(d) kind(eren) blijft de komende decennia naar verwachting stabiel rond de respectievelijk 2,0 en 2,2 miljoen huishoudens. Het aantal eenoudergezinnen blijft licht maar gestaag toenemen, van 572 duizend in 2018 naar 639 duizend in 2050. Het aantal overige huishoudens, vanwege het kleine aantal niet afgebeeld in de figuur, neemt ook beperkt toe van 40 naar 64 duizend.

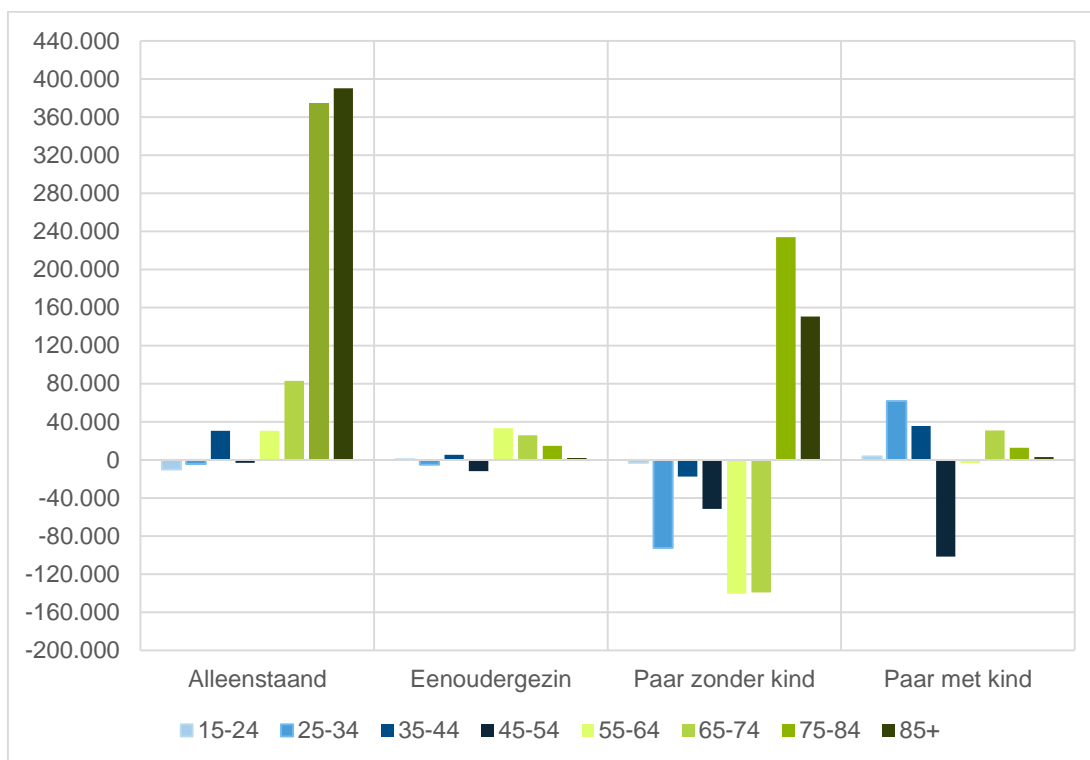
Relatief gesproken zien we tot in de periode 2018-2050 een groei van 12% in het aantal huishoudens. Het aantal alleenstaanden neemt in dezelfde periode met 30% toe. Een geringere groei wordt verwacht onder eenoudergezinnen (+12%), terwijl paren zonder en met kind vrijwel niet zullen groeien.

Figuur 2-10: Huishoudens naar type, bron: CBS (2005-2017) en Primos 2019 (2018-2050)

De absolute ontwikkelingen naar samenstelling per leeftijdsgroep zijn ook afhankelijk van de ontwikkeling van de leeftijdsgroepen. Zo gaan de aantallen 45-54-jarige huishoudens in alle typen dalen, maar onder paren met kind(eren) het sterkst. Alleenstaanden en paren zonder kind in de leeftijdsklasse 75-84 en 85+ nemen in omvang het meest toe.

Figuur 2-11: Toename aantal huishoudens naar type en leeftijd, bron: Primos 2019 (2018-2049)

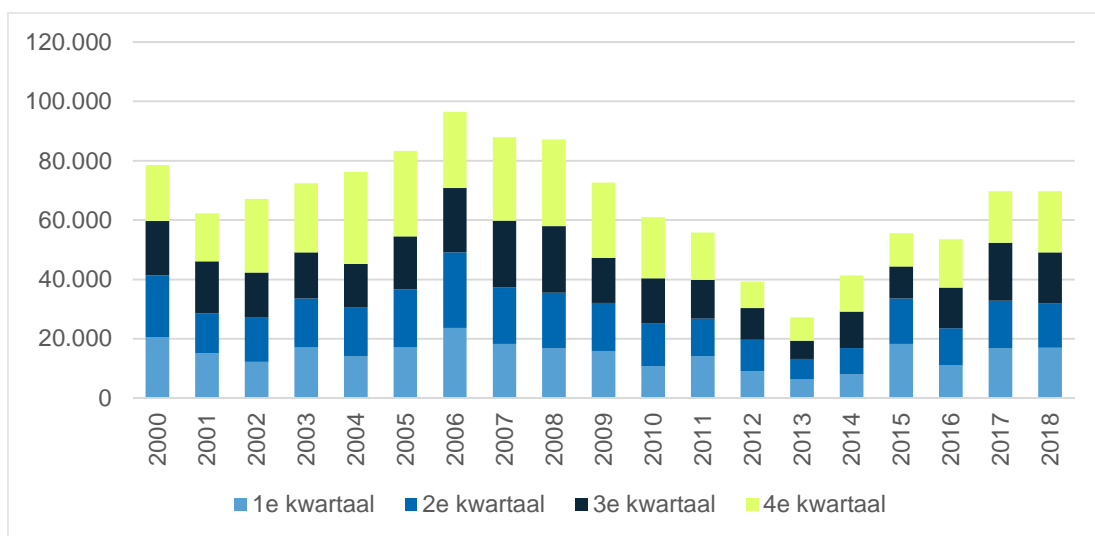

2.3 Woningvoorraadontwikkeling

Als gevolg van de crisis op de woningmarkt in de jaren 2009-2013 is de nieuwbouwproductie bijna gehalveerd, van circa 80.000 per jaar naar 45.000 in 2014. Vanaf 2015 zien we de productie weer toenemen, al vergt dit relatief veel tijd. Het aantal afgegeven bouwvergunningen voor nieuwbouwwoningen in 2018 lag nog steeds zo'n 18.000 lager dan in 2008 (zie Figuur 2.12).

Voor 2018 ligt de nieuwbouw met bijna 66 duizend woningen op een relatief hoogtepunt. Volgens het EIB² zijn de investeringen in de nieuwbouw in het afgelopen jaren stevig toegenomen, evenals het aantal verleende vergunningen. Gegeven de volle orderportefeuilles zijn ook de vooruitzichten op korte termijn gunstig.

Figuur 2-12: Aantal verleende bouwvergunningen voor woningen, kwartalen per jaar, 2000-2018, bron: CBS

De woningvoorraadontwikkeling heeft een belangrijke invloed op de regionale prognose. Voor het onderliggende bouwprogramma zijn veronderstellingen gemaakt op basis van diverse bronnen:

- Voor een inschatting van de bruto nieuwbouw is gekeken naar het aantal vergunningen en de verwachtingen volgens het EIB.
- Er is een trendmatige inschatting gemaakt van de omvang van de sloop in de komende jaren. Daarvoor is gekeken naar het aandeel sloop per bouwperiode en woningtype zoals deze zich in de afgelopen jaren heeft voltrokken.
- De inventarisatie van provinciale plancapaciteiten geeft inzicht in het aantal harde en zachte plannen per gemeente. Deze informatie wordt gebruikt om te komen tot een regionale verdeling van de nieuwbouw.
- Er is daarnaast ook een inschatting gemaakt van de 'productie anderszins', als saldo van overige toevoegingen, overige onttrekkingen en administratieve correcties. Een substantieel deel van de groei van de woningvoorraad is de laatste jaren tot stand gekomen als gevolg van transformatie of woningsplitsing.

² Zie rapport "Verwachtingen bouwproductie en werkgelegenheid", 2019, EIB

- Op de langere termijn zijn de ontwikkelingen minder zeker, en bieden de provinciale planinventarisaties minder houvast. Daarom wordt vanaf 2025 in Primos geleidelijk een bouwprogramma samengesteld dat vraagvolgend is. Hierin gaat de groei van de woningvoorraad op regionaal niveau gelijk op met de groei van het aantal huishoudens.

In het resulterend bouwprogramma wordt tot 2025 uitgegaan van een nationale voorraauditbreiding met gemiddeld 71 duizend woningen op jaarbasis. Dit betreft de netto uitbreiding als gevolg van het verschil tussen de verwachte aantallen voor toevoegingen en onttrekkingen. In de periode daarna tot 2030 betreft gemiddeld de jaarlijkse uitbreiding naar verwachting 55 duizend woningen. Na 2030 zijn er jaarlijks minder woningen nodig. In de uitbreidingsaantallen wordt rekening gehouden met overige toevoegingen aan de voorraad als gevolg van transformatieopgaven.

Tabel 2-1: Veronderstellingen (jaargemiddelde per periode) ten aanzien van nieuwbouw, onttrekkingen en uitbreiding van de woningvoorraad, 2018-2049, bron: Primos 2019

	Toevoegingen	Onttrekkingen	Uitbreiding
2018-2024	85.000	14.000	71.000
2025-2029	68.000	13.000	55.000
2030-2039	41.000	14.000	27.000
2040-2049	29.000	14.000	15.000
2018-2049	51.000	14.000	37.000

2.4 Woningbehoefteontwikkeling en woningtekort

Woningbehoefteontwikkeling

Vanuit de huishoudensprognose wordt de kwantitatieve woningbehoefte bepaald. Dit onderdeel in het Primos-model levert inzicht in hoeveel woningbehoevende huishoudens er op enig moment zijn en waar deze zich bevinden. Of anders gesteld: hoeveel woningen er nodig zijn en waar in Nederland deze zouden moeten staan. Hierbij gaat het om 'reguliere' zelfstandige woningen: woningen die voldoen aan de geldende CBS-definitie en daarmee worden gezien als een verblijfsobject met een woonfunctie. De woningbehoefte heeft dus geen betrekking op onzelfstandige eenheden voor ouderen of studenten of woonruimten zoals woonboten of woonwagens.

Bij de voorgaande versie van Primos – editie 2018 – is een nieuwe benadering van de woningbehoefte en het woningtekort geïntroduceerd. Een uitgebreide toelichting hierop is in een afzonderlijk artikel te vinden dat samen met dit rapport is gepubliceerd³. Kern van de nieuwe benadering is dat minder gebruik wordt gemaakt van enquêteresultaten en meer van registratiegegevens.

In de berekening van de woningbehoefte wordt enerzijds rekening gehouden met de woningbehoefte van reeds gevormde huishoudens die niet in een zelfstandig woning verblijven, en anderzijds met de dynamiek

³ "Woningtekort: een nieuwe benadering van een actueel probleem", te vinden via <https://www.abfresearch.nl/publicaties/woningtekort-een-nieuwe-benadering-van-een-actueel-probleem/>

in de demografische processen. Er komen huishoudens bij, zoals starters, en er zijn huishoudens die de woningmarkt verlaten, bijvoorbeeld door overlijden of verhuizing naar het buitenland.

Concreet wordt de totale woningbehoefte in Primos als volgt bepaald.

- Het startpunt wordt gevormd door alle bestaande huishoudens op 1 januari van enig jaar. Met hulp van de CBS-microdata is voor het startjaar van de prognose (in dit geval 2018) inzichtelijk gemaakt welk deel als enig huishouden in een zelfstandige woning verblijft, en welk deel in een alternatieve woonvorm.
- De huishoudens verblijvend in een zelfstandige woning vormen de basis van de woningbehoefte.
- Daarbij opgeteld worden de huishoudens die momenteel weliswaar in een alternatieve woonvorm verblijven, maar waarvan aangenomen mag worden dat deze een zelfstandige woning wensen.
- Tot slot wordt daarbij opgeteld de verwachte huishoudensgroei in het eerste jaar na de peildatum. De verwachte huishoudensgroei is het saldo van nieuw gevormde huishoudens, bijvoorbeeld starters, en de opgeheven huishoudens, bijvoorbeeld als gevolg van sterfte. De verwachte huishoudensgroei volgt uit de Primos-prognose.

Volgens deze benadering is de nationale woningbehoefte in 2018 geschat 7,7 miljoen woningen (Tabel 2-2). In 2020 is de woningbehoefte naar schatting 7,86 miljoen woningen. In de periode tot 2030 neemt de woningbehoefte met nog eens 500 duizend toe, tot een aantal van 8,37 miljoen woningen. In de tien jaar daarna – tot 2040 – neemt de woningbehoefte verder toe maar wel langzamer, namelijk met ca. 200 duizend.

Hoewel de woningbehoefte de gehele periode tot 2040 toe blijft nemen is er dus wel een verschil in de omvang van de groei. Tussen 2020 en 2025 bestaat die jaarlijkse groei gemiddeld nog uit 59 duizend woningen en tussen 2025 en 2030 is de groei al gedaald tot gemiddeld 44 duizend woningen per jaar. In de daarop volgende 10 jaar is de jaarlijkse behoeftetoename gedaald tot gemiddeld 20 duizend. De afvlakking van de groei van de woningbehoefte hangt samen met de dalende groei van de huishoudens die in de loop der jaren verwacht wordt.

Tabel 2-2: Huidige en prognose ontwikkeling van de woningbehoefte op landelijk niveau, 2018-2040, bron: Primos 2019

	2018	2019	2020	2025	2030	2035	2040
	x 1.000						
Huishoudens in woning	7.316	7.391	7.456	7.784	8.035	8.193	8.288
Huishoudens in alternatieve woonvorm met vraag naar woning	299	319	332	317	301	291	275
Nieuwe huishoudens (huishoudensgroei)	84	76	67	49	35	20	9
Woningbehoefte	7.699	7.786	7.856	8.151	8.371	8.504	8.572

Woningtekort

De raming van de woningbehoefte is een van de bouwstenen van de berekening van het woningtekort. Het woningtekort is simpelweg het verschil tussen de woningbehoefte die niet vervuld is (vraagzijde) en het beschikbare aanbod.

De **vraag** bestaat uit:

- Huishoudens in alternatieve woonvorm met vraag naar woning
- Huishoudensgroei (in 1^e jaar na peildatum)

Deze elementen kwamen hierboven al aan de orde als onderdeel van de totale woningbehoefte (Tabel 2-2).

Het beschikbare **aanbod** bestaat uit:

- Beschikbare leegstand vanaf 1 jaar: woningen die 1 jaar of langer leeg staan⁴ en die niet eigenlijk toch voor wonen of andere doeleinden in gebruik zijn⁵.

Het nieuwe woningtekort is het verschil tussen de vraag en het aanbod zoals beide hierboven zijn gedefinieerd. Deze confrontatie tussen vraag en aanbod vindt plaats op regionaal niveau, te weten de 31⁶ woningmarktgebieden die ABF onderscheidt op basis van verhuisstromen tussen gemeenten. Die gebieden zijn zodanig bepaald dat het grootste deel van de verhuisstromen tussen gemeenten binnen die regio's plaatsvindt. Het tekort op nationaal niveau wordt bepaald door alle regio's *met een tekort* bij elkaar op te tellen. Een tekort in de ene regio (bijvoorbeeld in de regio Utrecht) kan zo niet worden gecompenseerd met het 'overschot' in een andere regio (bijvoorbeeld een krimpgebied).

Voor de berekening van het tekort in 2018 maakt dat weinig uit: alleen in de woningmarktregio Middelburg (die de hele provincie Zeeland omvat) bestaat er geen tekort, maar is er een klein overschot aan woningen. Op de langere termijn zullen er naar verwachting meer regio's, zoals krimpgebieden, meer dan voldoende woningen hebben. Deze 'overschotten' worden dus niet van de tekorten in andere regio's afgetrokken. De nieuwe benadering sluit beter aan bij het feit dat woningmarkten regionale markten zijn.

Het actuele woningtekort ('starttekort') per begin 2018 wordt op nationaal niveau op 279 duizend woningen becijferd. Dat komt neer op 3,6% van de totale woningvoorraad op dat moment (Tabel 2-3). Het starttekort is het jaar 2018 (en niet 2019) omdat 2018 het laatste jaar is waarvoor alle benodigde data (statistieken) beschikbaar zijn. Het tekort per begin 2019 is dus al een prognose.

Op basis van de Primos-huishoudensprognose en de verwachte uitbreiding van de woningvoorraad⁷ (nieuwbouw minus sloop) is een inschatting gemaakt van de ontwikkeling van het woningtekort in de toekomst. Dat wil zeggen: er is een inschatting gemaakt van de afzonderlijke componenten van vraag en aanbod.

In absolute aantallen neemt het tekort de eerste jaren nog toe en daarna neemt het licht af. Het tekort ligt in 2030 naar verwachting op ruim 200 duizend. Dat is ca. 90 duizend lager dan in 2019. Als percentage van de woningvoorraad daalt het tekort naar verwachting van 3,8% nu (2019) tot 2,4% in 2030.

⁴ Volgens de koppeling tussen de Basisregistratie Personen (BRP) en de BAG. Dit wordt ook wel de administratieve leegstand genoemd.

⁵ Als een leegstaande woning aan een van de volgende vier criteria voldoet, dan wordt de woning bestempeld als 'in gebruik': 1) de woning heeft een aanzienlijk energieverbruik (stroom en gas) boven een bepaalde drempelwaarde, 2) de woning is volgens de WOZ-registratie een recreatiewoning, overige woning, boerderij of niet-woning, 3) de woning heeft volgens de BAG ook een logies- winkelfunctie of 4) de woning betreft een tweede woning.

⁶ Voorheen (tot en met Primos 2018) onderscheidde ABF in totaal 32 woningmarktregio's. De indeling is geactualiseerd op basis van nieuwe data over verhuisbewegingen. Die nieuwe indeling bestaat uit 31 gebieden en wordt vanaf Primos 2019 gebruikt.

⁷ Het gaat daarbij om de verwachte voorraauditbreiding zoals die in de Primos-prognose 2018 is verwerkt. De verwachte uitbreiding is gebaseerd op de plancapaciteit bij gemeenten zoals provincies die verzamelen en opgeven én op recente trends in de bouwproductie en sloop. Zo wordt een zo goed mogelijke inschatting gemaakt van de toekomstige voorraadontwikkeling.

Tabel 2-3: Huidig woningtekort en prognose ontwikkeling woningtekort* op landelijk niveau, 2018-2040, bron: Primos 2019

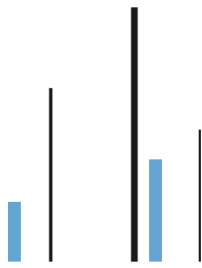
	2018	2019	2020	2025	2030	2035	2040
	x 1.000						
Huishoudens in alternatieve woonvorm met vraag naar woning	299	319	332	317	301	291	275
Nieuwe huishoudens (huishoudensgroei)	84	76	67	49	35	20	9
Totale vraag	383	396	399	366	336	311	284
Aanbod (beschikbare leegstand > 1 jaar)	104	102	104	125	142	149	162
Gewenste woningvoorraad	8.020	8.109	8.180	8.486	8.717	8.860	8.939
Verwachte woningvoorraad	7.741	7.814	7.883	8.239	8.511	8.678	8.783
Woningtekort	-279	-294	-296	-247	-206	-182	-157
als % van de woningvoorraad	-3,6%	-3,8%	-3,8%	-3,0%	-2,4%	-2,1%	-1,8%

* Let op: het tekort volgt niet direct uit totale vraag minus aanbod omdat er ook regio/regio's zijn zonder tekorten en die tellen niet mee voor het berekenen van het tekort op nationaal niveau.

Een uitgebreide toelichting op de nieuwe benadering van het woningtekort is in een afzonderlijk artikel⁸ te vinden dat samen met dit rapport is gepubliceerd.

⁸ "Woningtekort: een nieuwe benadering van een actueel probleem", te vinden via <https://www.abfresearch.nl/publicaties/woningtekort-een-nieuwe-benadering-van-een-actueel-probleem/>

3

Regionale ontwikkelingen

Primos geeft een lokale vertaling van de nationale bevolkingsprognose van het CBS. Daarbij worden vastgestelde trends en lokale verschillen uit het recente verleden in beginsel doorgetrokken naar de toekomst. In dit hoofdstuk worden te verwachten regionale ontwikkelingen tot 2029 besproken, met zo nu en dan een doorkijk richting 2050.

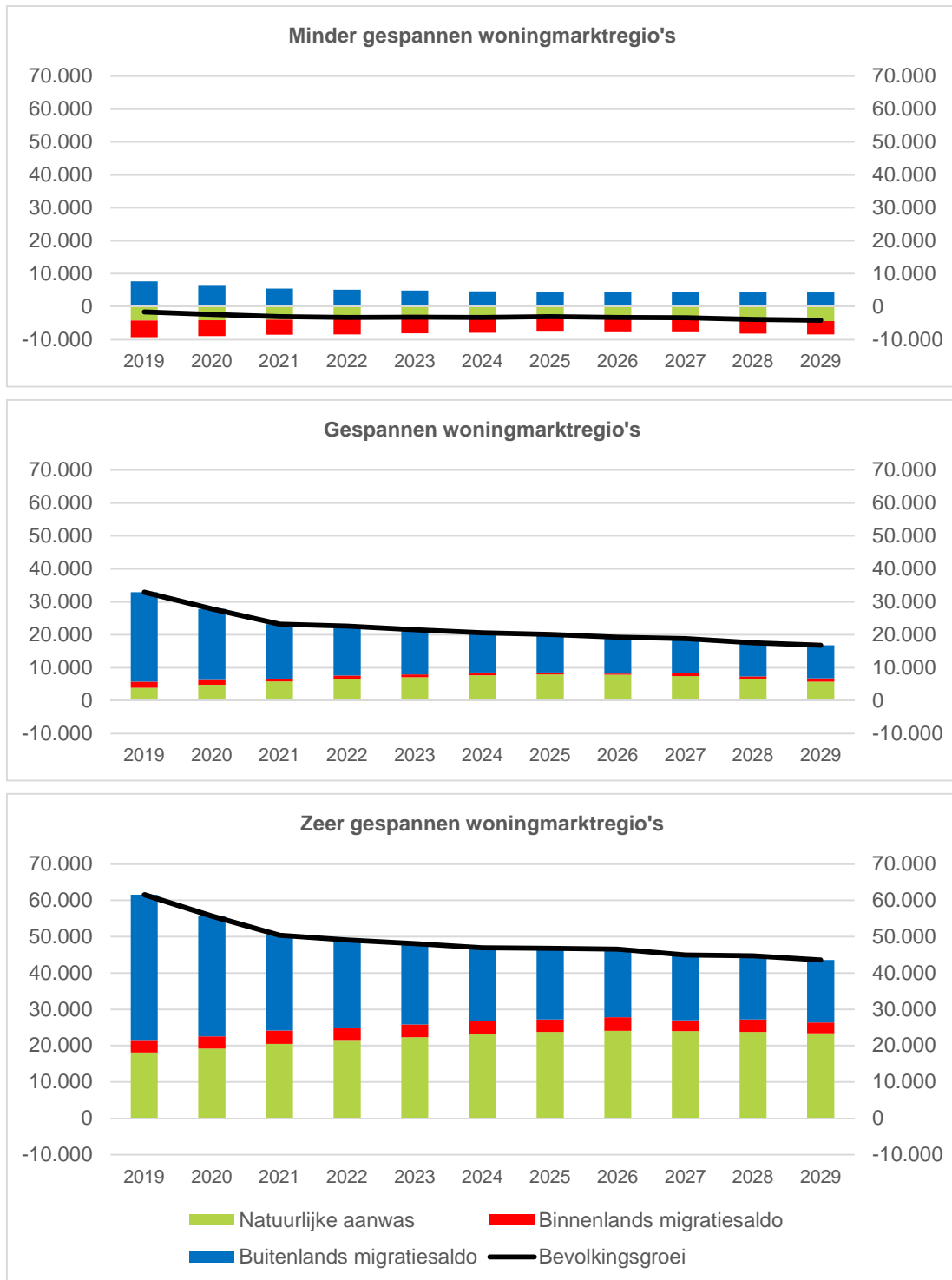
3.1 Driedeling naar spanning op woningmarkt

In het Primos-model worden 31 functionele woningmarktgebieden onderscheiden. Deze indeling is gebaseerd op een analyse van feitelijke verhuisstromen over de afgelopen jaren. Elk woningmarktgebied telt minimaal 100 duizend inwoners en bestaat uit een groep aaneengesloten gemeenten die onderling sterke migratierelaties onderhouden. De woningmarktgebieden kunnen aan de hand van het statistisch woningtekort (in het startjaar 2018) in drie typen onderscheiden worden: de zeer gespannen gebieden met een tekort van ten minste 4%, de gespannen gebieden met een tekort tussen 2-4%, en de minder gespannen gebieden met een tekort van 2% of minder. De driedeling naar spanning is weergegeven in Figuur 3-1.

Figuur 3-1: Driedeling woningmarktgebieden naar statistisch woningtekort in 2018, bron: Primos 2019

Figuur 3-2: Prognose natuurlijke aanwas, binnen- en buitenlands migratiesaldo naar driedeling woningmarktgebieden, bron: Primos 2019 (2019-2029)

Figuur 3-2 laat aanzienlijke verschillen zien tussen de verschillende woningmarktgebieden. Het buitenlandse migratiesaldo is positief voor alle type woningmarktgebieden, maar het binnenlandse migratiesaldo en de natuurlijke aanwas zijn negatief voor de minder gespannen woningmarktregio's. Deze drie componenten bij elkaar opgeteld geven een negatieve bevolkingsgroei voor de minder gespannen woningmarktgebieden. In

de gespannen en zeer gespannen regio's zijn alle componenten van bevolkingsgroei positief (en dus neemt de bevolking toe). De bevolkingsgroei is aanzienlijk sterker in de zeer gespannen regio's. Op korte termijn zal de bevolking in (zeer) gespannen woningmarktregio's vooral groeien door buitenlandse migratie. Op langere termijn wordt de natuurlijke aanwas belangrijker. Binnenlandse migratie speelt maar een kleine rol in de bevolkingsgroei van de verschillende woningmarktgebieden.

De driedeling is gebaseerd is op het woningtekort in 2018. Voor alle type woningmarkten is er in 2018 een tekort aan woningen en wordt dit kleiner in de komende jaren. In minder gespannen woningmarktgebieden zal het woningtekort bijna compleet verdwenen zijn in 2030. Dit is niet verrassend aangezien de bevolking in deze gebieden krimpt (zie Figuur 3-2); het woningtekort lost zich op deze manier vanzelf op. Ondanks een groeiende bevolking in gespannen en zeer gespannen woningmarktgebieden (zie Figuur 3-2), zien we dat voor deze gebieden het woningtekort naar verwachting zal afnemen (Tabel 3-1). Dit heeft te maken met inhaalslag van de woningvoorraad in deze gebieden, hoofdzakelijk door toenemende nieuwbouw.

Tabel 3-1: Kerncijfers voor drie type spanningsgebieden, bron: Primos 2019 (2018-2029)

Minder gespannen gebieden	Bevolking	Huishoudens	Woningvoorraad	Woningbehoefte	Woningtekort
2018	2.443.000	1.101.000	1.137.000	1.082.000	1,3%
2025	2.429.000	1.128.000	1.171.000	1.110.000	0,5%
2030	2.411.000	1.134.000	1.185.000	1.116.000	0,3%
Gespannen gebieden	Bevolking	Huishoudens	Woningvoorraad	Woningbehoefte	Woningtekort
2018	8.406.000	3.792.000	3.758.000	3.650.000	3,1%
2025	8.599.000	3.983.000	3.967.000	3.845.000	2,7%
2030	8.692.000	4.071.000	4.079.000	3.935.000	2,2%
Zeep gespannen gebieden	Bevolking	Huishoudens	Woningvoorraad	Woningbehoefte	Woningtekort
2018	6.332.000	2.965.000	2.846.000	2.785.000	5,3%
2025	6.701.000	3.196.000	3.100.000	3.011.000	4,4%
2030	6.927.000	3.322.000	3.247.000	3.137.000	3,9%

3.2 Demografische ontwikkeling per provincie

Tussen gemeenten en regio's zijn er behoorlijke verschillen in de bevolking wat betreft leeftijd, huishoudsamenstelling, en opleidingsniveau. Deze verschillen in de bevolkingssamenstelling hangen gedeeltelijk samen met verschillen in de aanwezigheid van onderwijsvoorzieningen, de arbeidsmarkt, economische ontwikkeling, de woningvoorraad en woningbehoefte. Daarnaast zijn er ook sociaal-culturele verschillen. Bijvoorbeeld, als gevolg van de Tachtigjarige Oorlog wonen in het noorden van Nederland meer protestantse mensen en in het zuiden meer katholieken. Deze verschillen leiden er gezamenlijk toe dat gemeenten en regio's ieder een eigen demografische ontwikkeling laten zien. Ook op provinciaal niveau komen de verschillen in de Primos-prognose tot uiting.

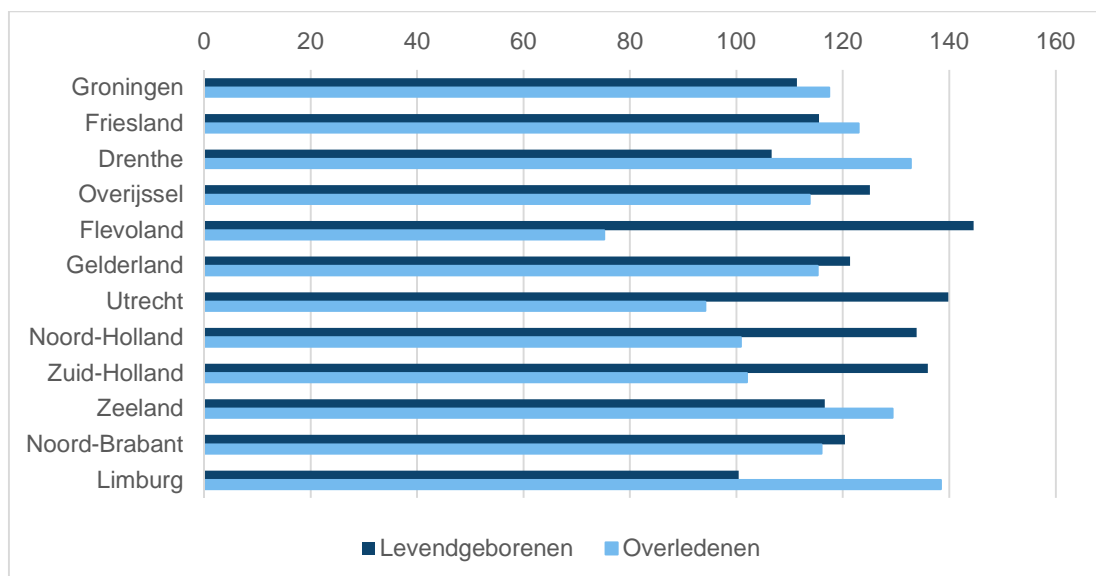
Geboorte en sterfte

Vrouwen krijgen in de ene gemeente gemiddeld meer kinderen dan in de andere. De variëteit in vruchtbaarheid is onder andere het gevolg van sociaal-culturele en sociaaleconomische verschillen. Voor een deel worden deze ook in stand gehouden door 'selectieve migratie'. Zo zijn de grotere steden altijd al

aantrekkelijk geweest voor jongeren. Maar degenen die kinderen (willen) krijgen vertrekken vaak weer naar minder stedelijke gemeenten in de omgeving. In de Primos-prognose wordt verondersteld dat er gemeentelijke verschillen blijven bestaan in het gemiddelde kindertal per vrouw.

In Figuur 3.3 is het verwachte aantal levendgeborenen en sterfgevallen per provincie over de periode 2018-2029 weergegeven per 1.000 personen van de gemiddelde bevolking (de helft van de som van de bevolking in 2018 en 2029). Op deze wijze is goed te zien dat in Flevoland relatief gezien de meeste kinderen worden geboren en in Limburg de minste. Andersom worden naar verhouding in Limburg de meeste overledenen verwacht en in Flevoland de minste. Gelet op het feit dat Limburg al een sterk vergrijsde provincie is, is dit resultaat niet verrassend. Omdat trends uit het verleden worden geprojecteerd op de toekomst blijven provinciale verschillen uit het recente verleden gehandhaafd in de prognoses.

Figuur 3-3: Prognose aantal levendgeborenen en overledenen per 1.000 van de gemiddelde bevolking, bron: Primos 2019 (2018-2029)

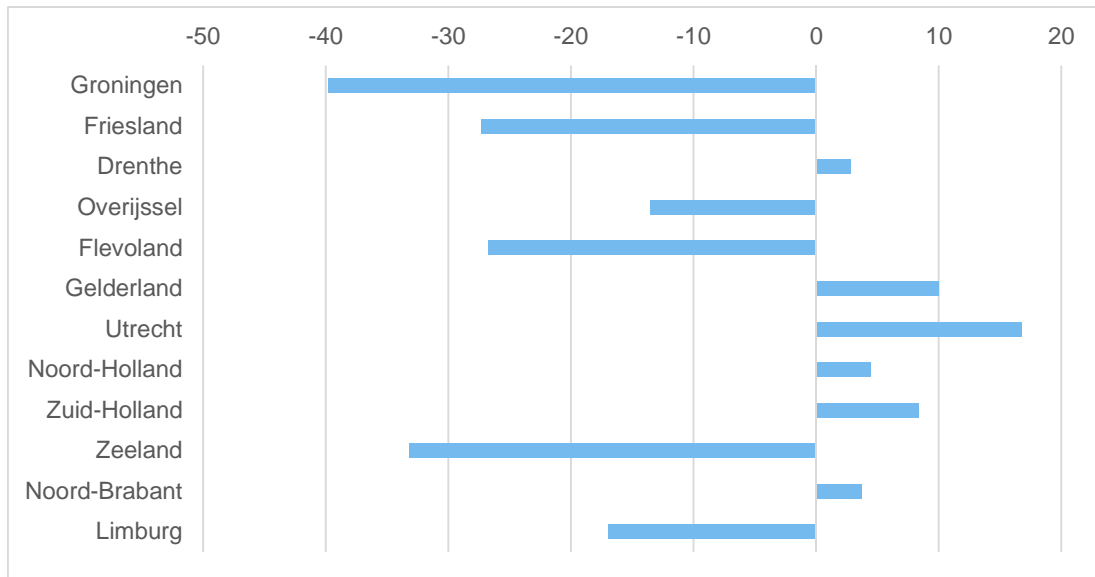

Binnenlandse migratie

Jaarlijks verhuizen meer dan een miljoen personen binnen Nederland. Binnenlandse migratie is dus een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke bevolkingsprognose. In het Primos-model wordt onderscheid gemaakt tussen langeafstandsmigratie, waarbij werk- en studiemotieven overheersen, en korteaftandsmigratie, waarbij woningmarktmotieven eerder de doorslag geven (zie ook hoofdstuk 4).

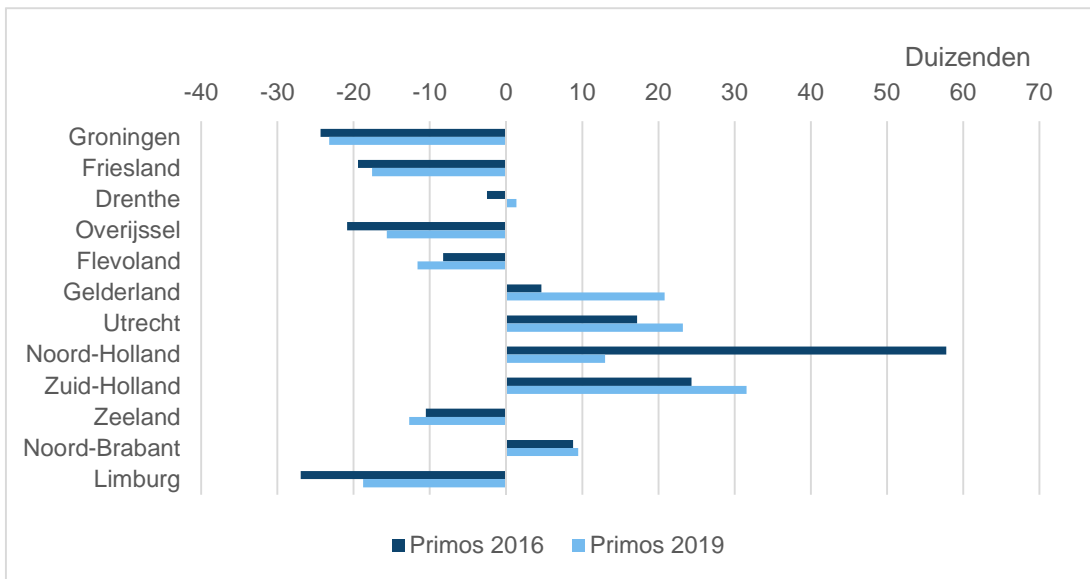
In Figuur 3.4 is gesommeerd over de periode 2018-2029 het binnenlandse migratiesaldo per provincie weergegeven per 1.000 van de gemiddelde bevolking. Een negatief migratiesaldo betekent dat het aantal mensen dat de provincie verlaat hoger ligt dan het aantal mensen dat zich vestigt in de provincie. Een positief migratiesaldo betekent vanzelfsprekend het omgekeerde. In Figuur 3.4 is duidelijk te zien dat Groningen te maken heeft met het grootste vertrekoverschot per 1.000 personen, gevolgd door Zeeland. Utrecht heeft gemiddeld het hoogste vestigingsoverschot, gevolg door Gelderland.

Figuur 3-4: Prognose saldo binnenlandse migratie per 1.000 van de gemiddelde bevolking, bron: Primos 2019 (2018-2029)

Figuur 3.5 geeft de absolute omvang van het saldo van vestigers en vertrekkers per provincie, voor Primos 2016 en Primos 2019. Hier valt direct het grote verschil op tussen de prognose van 2016 en die van 2019 voor het binnenlandse migratiesaldo van Noord-Holland. Meer specifiek zien we dat het vestigingsoverschot in Primos 2019 bijna 43.000 personen lager uitvalt dan in Primos 2016. Voor Gelderland wordt juist een veel hoger vestigingsoverschot verwacht in Primos 2019 dan in Primos 2016. Het forst lager uitvallen van de bevolkingsgroei door binnenlandse migratie in Noord-Holland heeft waarschijnlijk te maken met de krapte op de woningmarkt in Amsterdam en omgeving. Hierdoor wijken mensen uit naar omliggende regio's zoals Zuid-Holland en Utrecht (hier wordt juist een hoger vestigingsoverschot verwacht door Primos 2019 dan door Primos 2016). De verwachte groei in Gelderland heeft te maken met het feit dat binnenlandse migratie naar Arnhem en Nijmegen de afgelopen jaren behoorlijk is toegenomen.

Figuur 3-5: Prognose saldo binnenlandse migratie, bron: Primos 2019 en Primos 2016 (2018-2029)

Buitenlandse migratie

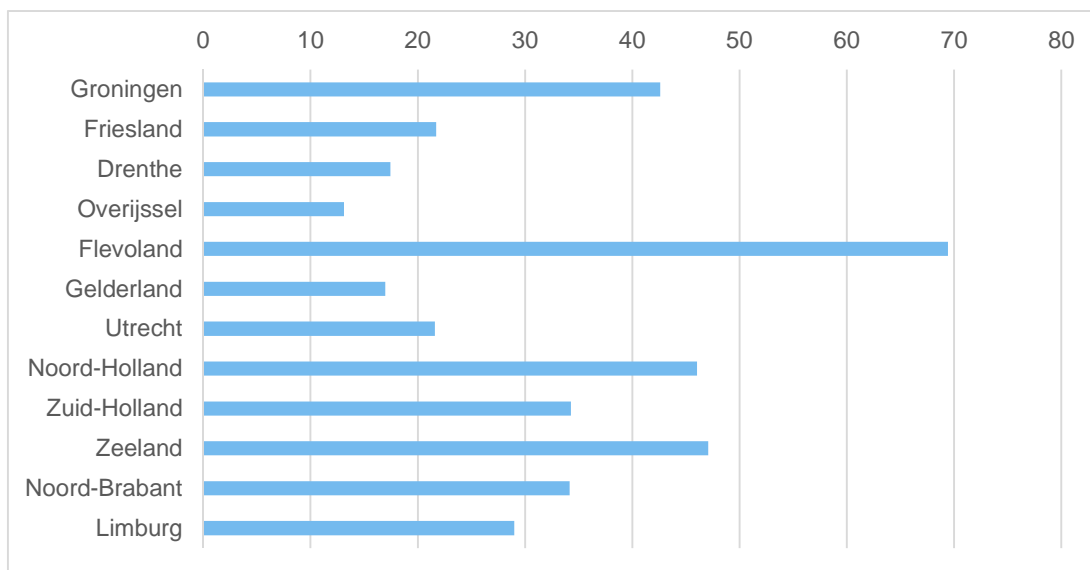
In de Primos-prognose worden de door het CBS geraamde nationale aantallen immigranten en emigranten verdeeld over de gemeenten aan de hand van een spreidingspatroon dat op basis van het verleden is geschat. In dat patroon wordt rekening gehouden met de etniciteit van de buitenlandse migranten. In de cijfers over het vertrek naar het buitenland worden de administratieve correcties meegenomen. Administratieve correcties hebben doorgaans namelijk betrekking op ‘ongeregistreerde’ emigratie: vertrek zonder dat mensen zich afgemeld hebben voor de BRP. Ook in de nationale prognose van het aantal emigranten is het saldo van de administratieve correcties verwerkt.

In Figuur 3.6 is het verwachte buitenlandse migratiesaldo tot 2029 per provincie weergegeven, wederom per 1.000 van de gemiddelde bevolking. In Flevoland wordt relatief gezien het grootste saldo buitenlandse migratie verwacht, gevolgd door Zeeland en Noord-Holland. Overijssel houdt relatief gezien de minste buitenlandse migranten over: per 1.000 personen in de bevolking is het aantal immigranten 13 hoger dan het aantal emigranten in deze provincie. In Flevoland zijn er dat 56 meer.

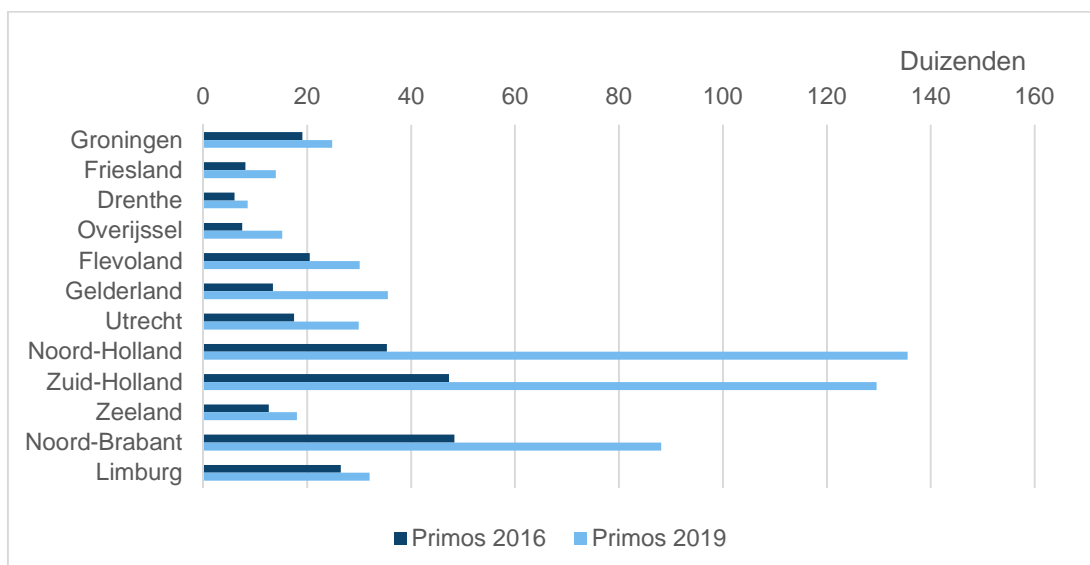
In Figuur 3.7 wordt de absolute omvang van het buitenlandse migratiesaldo getoond voor de periode 2018-2029 voor Primos 2016 en Primos 2019. Zoals we ook al zagen bij op nationaal niveau (hoofdstuk 2), is het buitenlandse migratiesaldo ook op regionaal niveau aanzienlijk hoger in Primos 2019 dan in Primos 2016. Met name voor de provincies Noord- en Zuid-Holland wordt een aanzienlijk hoger vestigingsoverschot van immigranten verwacht in de Primos-prognose van 2019. Conform de verdeling van de bevolking over de provincies, zien we bij de absolute aantallen (Figuur 3.7) dat het vestigingsoverschot het grootste is in Noord-Holland (135.000), Zuid-Holland (129.000) en Noord-Brabant (88.000).

Figuur 3-6: Prognose saldo buitenlandse migratie per 1.000 van de gemiddelde bevolking, bron: Primos 2019 (2018-2029)

Figuur 3.7: Prognose saldo buitenlandse migratie, bron: Primos 2019 en Primos 2016 (2018-2029)

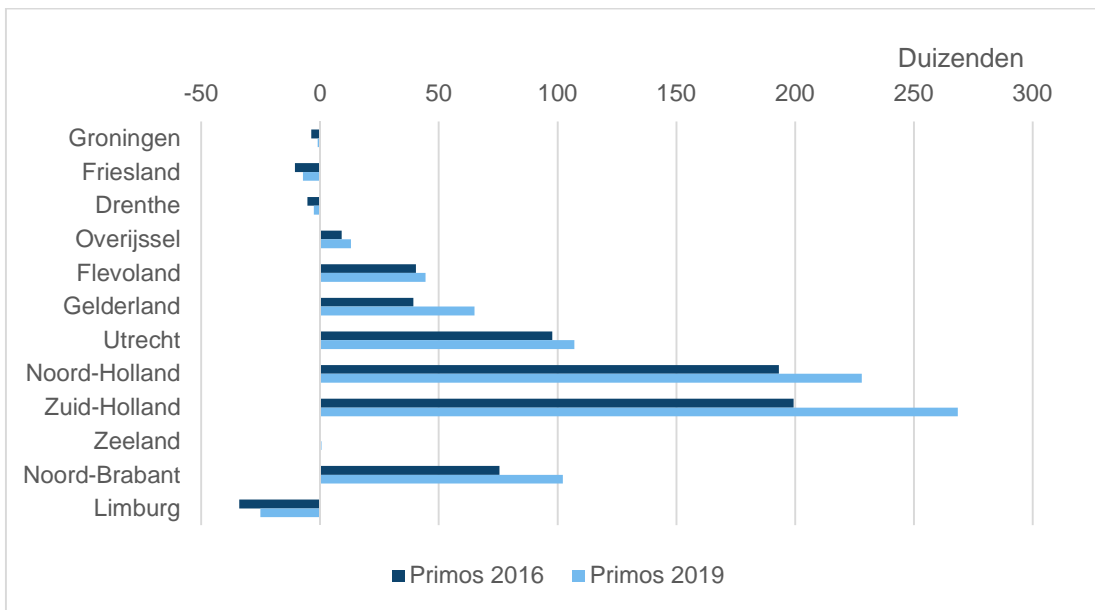

De provinciale bevolkings- en huishoudenontwikkeling

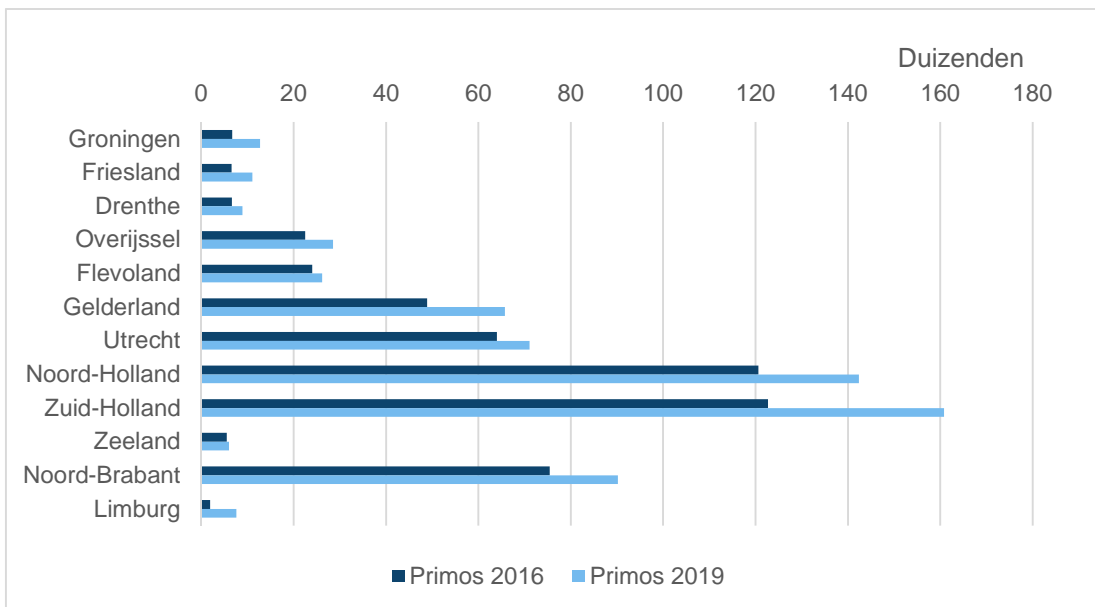
Figuur 3.8 laat voor elke provincie een grotere bevolkingsgroei (of een kleinere krimp) zien dan de prognose van 2016. Vooral voor Noord- en Zuid-Holland en Noord-Brabant valt de verwachte bevolkingsgroei hoger uit in die nieuwe prognose van 2019. Dit laatste heeft vooral te maken met het grotere vestigingsoverschot van buitenlandse migratie in de Primos-prognose van 2019 ten opzichte van die van 2016. Buitenlandse migratie is immers de meest onvoorspelbare vorm van bevolkingsgroei en is bijna altijd de hoofdoorzaak van substantiële verschillen tussen verschillende prognosejaren. Dergelijke verschillen komen nog sterker tot uitdrukking op regionaal niveau dan op nationaal niveau. In Overijssel, Groningen en Zeeland wordt in periode 2019-2029 nauwelijks nog bevolkingsgroei voorzien. Vooral in Limburg, maar ook in Friesland en Drenthe wordt een daling van de bevolking verwacht.

In tegenstelling tot de bevolking is de verwachting dat het aantal huishoudens tot 2029 nog in alle provincies zal blijven toenemen (Figuur 3.9). Individualisering (meer alleenstaanden en eenoudergezinnen) en een hogere levensverwachting liggen hieraan ten grondslag. Conform de bevolkingsgroei zal het aantal huishoudens het meest toenemen in Zuid- en Noord-Holland. In Gelderland is de groei van het aantal huishoudens ongeveer gelijk aan die in Utrecht, maar in Gelderland wordt een aanzienlijke lagere toename van de bevolking verwacht dan in Utrecht. De correlatie tussen bevolkingsgroei en huishoudensgroei is vaak veel minder sterk dan men in eerste instantie geneigd is te denken.

Figuur 3-8: Prognose ontwikkeling bevolking per provincie, bron: Primos 2019 en Primos 2016 (2018-2029)

Figuur 3-9: Prognose ontwikkeling huishoudens per provincie, bron: Primos 2019 en Primos 2016 (2018-2029)

Provinciale verschillen in (de ontwikkeling van) huishoudensstructuur komen onder meer tot uitdrukking in het gemiddeld aantal personen per huishouden. In Tabel 3.2 is te zien dat een huishouden in 2018 landelijk gemiddeld 2,15 leden telt. Verwacht wordt dat de gemiddelde huishoudensgrootte in 2030 is teruggelopen tot 2,09 personen. Die terugloop doet zich in alle provincies voor, in Friesland en Drenthe het sterkst en in Noord- en Zuid-Holland het minst. In Groningen is de gemiddelde huishoudensomvang in 2030 naar verwachting het kleinst met gemiddeld 1,88 inwoners per huishouden. In Flevoland met 2,28 het grootst.

Tabel 3-2: Prognose gemiddeld aantal personen per huishouden, bron: Primos 2019 (2018 en 2030)

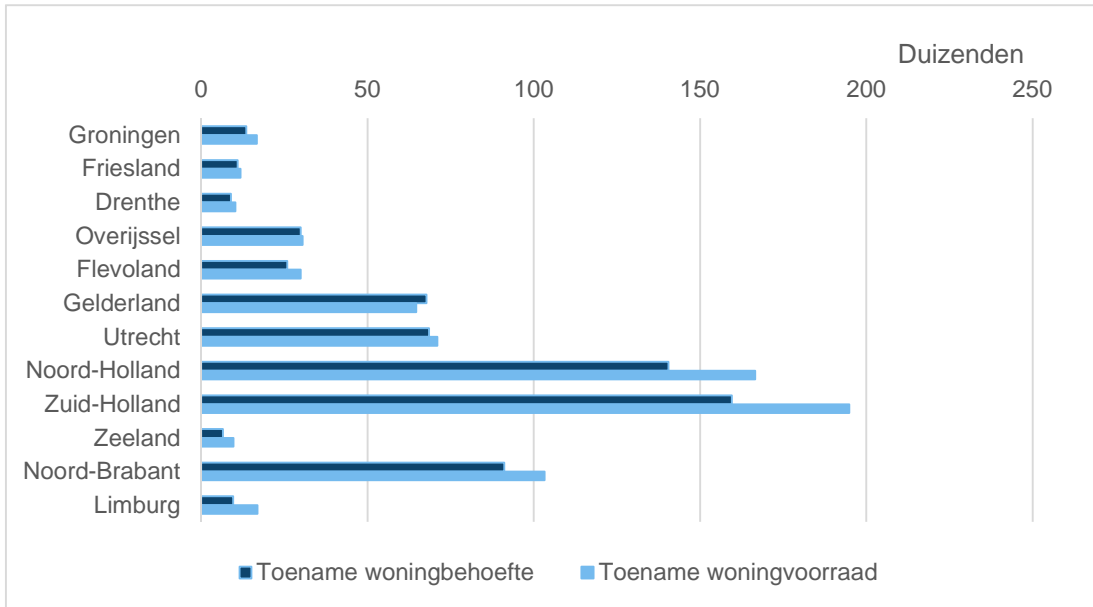
	2018	2030	verschil 2018-2030
Groningen	1,96	1,88	-0,08
Friesland	2,19	2,08	-0,11
Drenthe	2,22	2,12	-0,10
Overijssel	2,27	2,17	-0,10
Flevoland	2,38	2,28	-0,10
Gelderland	2,22	2,13	-0,08
Utrecht	2,19	2,12	-0,07
Noord-Holland	2,07	2,02	-0,05
Zuid-Holland	2,13	2,09	-0,04
Zeeland	2,16	2,09	-0,07
Noord-Brabant	2,20	2,12	-0,08
Limburg	2,08	2,00	-0,08
Nederland	2,15	2,09	-0,07

De provinciale woningbehoefteontwikkeling

De vergelijking van de toename van de woningbehoefte en de verwachte groei van de woningvoorraad tot 2030 volgens de nieuwe prognose is in Figuur 3.10 opgenomen. In grote lijnen volgt de toename van de woningbehoefte de groei van de huishoudens, zoals weergegeven in Figuur 3.9. De toename van de woningvoorraad houdt volgens Primos 2019 niet in alle provincies gelijke tred met de groei van de woningbehoefte.

In Gelderland blijft de uitbreiding van de woningvoorraad achter bij de toename van de woningbehoefte. Hetzelfde geldt in mindere mate ook voor Overijssel. Vooral in Noord- en Zuid-Holland worden naar verwachting meer woningen aan de voorraad toegevoegd dan de woningbehoefte groeit. Een sterkere of juist minder sterke uitbreiding van de woningvoorraad in vergelijking met de woningbehoefte kan meerdere oorzaken hebben, zoals het streven om een woningtekort in te lopen, het toevoegen van specifieke kwaliteiten aan de voorraad (bijvoorbeeld op het vlak van duurzaamheid of zorggeschiktheid), planologische uitdagingen om voldoende ruimte voor woningbouw te vinden of provinciale afspraken om olopende leegstand in de toekomst voor te zijn.

Figuur 3-10: Toename van de woningbehoefte en woningvoorraad per provincie, bron: Primos 2019 (2018-2029)

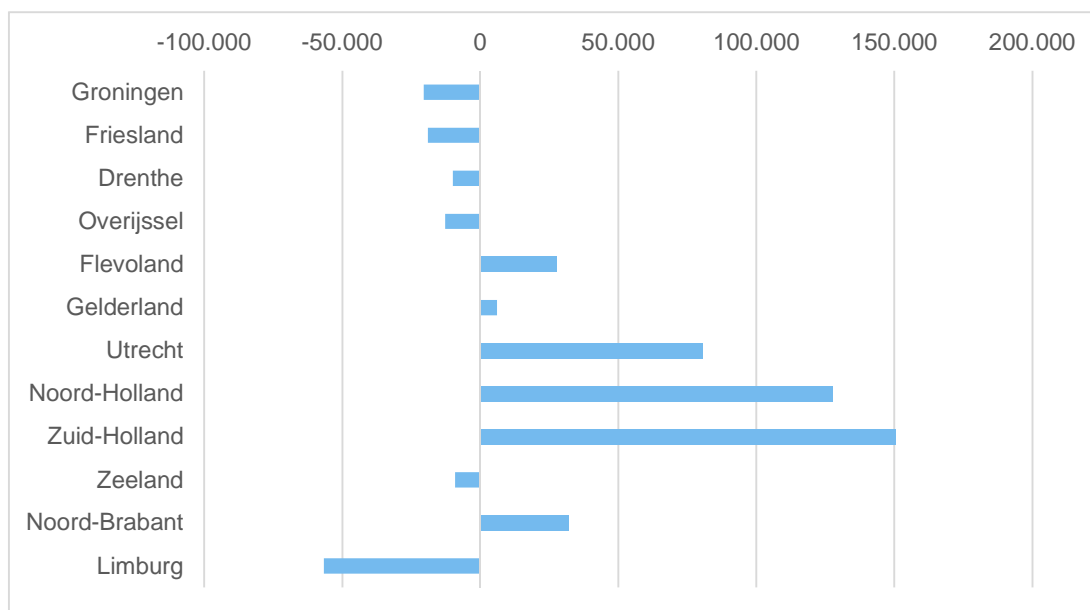
De provinciale ontwikkeling op langere termijn

Tot dusver zijn de provinciale uitkomsten tot 2030 besproken. In het navolgende wordt kort aandacht geschonken aan de prognoseresultaten van Primos 2019 voor de lange termijn tot 2050. Het doel hiervan is te laten zien welke regionale verschillen er te verwachten zijn op die termijn in termen van demografische groei en krimp. Bij deze cijfers hoort vanzelfsprekend de kanttekening dat er behoorlijke onzekerheden bestaan rondom deze langetermijnverwachtingen. Immers hoe verder in de toekomst gerekend wordt hoe onzekerder de prognoses worden.

Voor Noord- en Zuid-Holland, Flevoland, en Utrecht wordt tot 2050 een permanente, maar tegelijk ook afnemende, groei van de bevolking verwacht. Daarentegen was in Limburg in 2018 al sprake van een afname in de bevolking en naar verwachting zullen Friesland (2019) en Drenthe (2020) op zeer korte termijn volgen. Zij worden gevolgd door Zeeland in 2022 en Groningen in 2023 en later door Overijssel (2026), Gelderland (2040) en Noord-Brabant (2043).

Naast de bevolkingsdaling wordt ook verwacht dat het aantal huishoudens – en dus ook de woningbehoefte – gaat dalen. In Figuur 3.11 is voor de periode 2030-2050 per provincie de gemiddelde toe- of afname van het aantal huishoudens per jaar weergegeven. Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, Flevoland en Noord-Brabant zullen op de langere termijn structureel blijven groeien in huishoudens. De overige provincies zullen in de loop van de komende decennia te maken krijgen met een huishoudensdaling. In Limburg gaat deze daling naar verwachting al vanaf 2025 plaatsvinden, terwijl dit in Gelderland pas vanaf 2039 verwacht wordt. Gemeten over de periode 2030-2050 toont Gelderland dan ook nog een kleine gemiddelde groei in het aantal huishoudens per jaar.

Figuur 3-11: Verwachte jaarlijkse ontwikkeling van het aantal huishoudens, bron: Primos 2019 (2030-2050)

3.3 Ontwikkeling van specifieke regio's

We richten ons in deze paragraaf op de uitkomsten van de Primos-prognose 2019 voor beleidsmatig een aantal belangrijke regio's. Het gaat daarbij om 7 stedelijke gebieden in Nederland, evenals krimpgebieden en anticipeerregio's. Krimpregio's zijn aangewezen gebieden waar een daling van inwoners en huishoudens al aan de orde is of op kortere termijn verwacht wordt. In anticipeerregio's wordt op de middellange termijn bevolkingskrimp verwacht.

De zeven stedelijke regio's bestaan uit de Gemeente Groningen, Metropoolregio Amsterdam, Regio Amersfoort, Regio Den Haag, Regio Eindhoven, Regio Rotterdam en Regio Utrecht. In totaal zijn er negen krimpregio's aangewezen, gelegen in vijf provincies: Eemsdelta, Oost-Groningen, De Marne, Parkstad Limburg, Maastricht-Mergelland, Westelijke Mijnstreek, Zeeuws-Vlaanderen, Achterhoek en Noordoost-Friesland. Tot de anticipeerregio's worden de volgende regio's gerekend: Noordwest-Friesland, Friese Waddeneilanden, Zuidoost-Friesland, Oost-Drenthe, Kop van Noord-Holland, Schouwen-Duiveland, Walcheren, Hoeksche Waard, Krimpenerwaard, Noord-Limburg en Midden-Limburg.

In deze paragraaf worden uitsluitend de cijfers besproken van de regio's als totaal. In de bijlage is er informatie te vinden voor de stedelijk regio's en krimpgebieden afzonderlijk.

Verwachte ontwikkelingen in stedelijke regio's

Voor de komende jaren wordt een aanzienlijke toename in de bevolking verwacht voor de 7 stedelijke gebieden gezamenlijk. Deze groei wordt voornamelijk veroorzaakt door een sterk positief buitenlandse migratiesaldo en door natuurlijke aanwas; het binnenlandse migratiesaldo is ook positief maar draagt in absolute en relatieve zin niet veel toe aan de bevolkingsgroei. Het toenemende aantal inwoners in de 7 stedelijke gebieden gaat samen met een toename in het aantal huishoudens in deze gebieden. Echter is duidelijk te zien in Tabel 3-3 dat de woningvoorraad sneller zal groeien dan het aantal huishoudens. Dit zorgt

ervoor dat, ondanks een toenemend aantal inwoners en huishoudens, het woningtekort van -5% in 2018 wordt verkleind tot -4,1% in 2025. In de periode 2025-2030 zal het aantal huishoudens en de woningvoorraad minder snel toenemen op jaarlijkse basis dan in de jaren ervoor. Het woningtekort zal naar verwachting verder teruggedrongen worden tot -3,4% in 2030.

Tabel 3-3: Kerncijfers stedelijke regio's, bron: Primos 2019 (2018-2030)

	Bevolking	Huishoudens	Woningvoorraad	Woningbehoefte	Woningtekort/ -overschot (%)
2018	6.728.900	3.206.100	3.088.000	3.016.100	-5,0%
2025	7.129.000	3.447.900	3.359.500	3.252.600	-4,1%
2030	7.371.700	3.580.800	3.518.200	3.386.900	-3,4%
Gemiddeld per jaar					
2018 - 2024	57.200	34.500	38.800	33.800	
2025 - 2029	48.500	26.600	31.700	26.900	

Verwachte ontwikkelingen in krimpregio's

In de krimpgebieden gezamenlijk wordt voor de komende jaren een vrij consistent positief buitenlands migratiesaldo verwacht. Echter zal vanwege een negatief binnenlandse migratiesaldo en een negatieve natuurlijke aanwas (d.w.z. een sterfteoverschot) er een daling plaatsvinden in het aantal inwoners in krimpgebieden. Het aantal huishoudens zal naar verwachting nog wel toenemen tot 2025, maar zal in de jaren daarna ook gaan afnemen. De woningvoorraad sneller uitbreiden dan het aantal huishoudens in krimpgebieden tot 2025. Dit zorgt ervoor dat het woningtekort van -0,8% in 2018 zal veranderen naar een woningoverschot van 0,3% in 2025. Vervolgens zal de woningvoorraad nog licht toenemen tot 2030, terwijl het aantal huishoudens zal gaan afnemen. Het woningoverschot loopt dan ook verder op tot 1,5% in 2030.

Tabel 3-4: Kerncijfers krimpregio's, bron: Primos 2019 (2018-2030)

	Bevolking	Huishoudens	Woningvoorraad	Woningbehoefte	Woningtekort/ -overschot (%)
2018	1.357.800	632.200	648.100	613.600	-0,8%
2025	1.329.300	639.000	661.000	621.500	0,3%
2030	1.303.400	634.100	664.100	617.200	1,5%
Gemiddeld per jaar					
2018 - 2024	-4.100	1.000	1.800	1.100	
2025 - 2029	-5.200	-1.000	600	-900	

Verwachte ontwikkelingen in anticipeerregio's

Ook voor alle anticipeergebieden samen wordt een positief buitenlands migratiesaldo verwacht in het komende decennium. Maar, net zoals het geval was bij de krimpgebieden, zal het aantal inwoners in anticipeerregio's afnemen door een negatief binnenlandse migratiesaldo en een sterfteoverschot. Ondanks een daling in het aantal inwoners zal het aantal huishoudens in anticipeerregio's naar verwachting wel blijven toenemen tot 2030. De gemiddelde toename in het aantal huishoudens zal in de periode 2018-2024 ongeveer even groot zijn als de toename in de woningvoorraad, met gemiddeld 3.000 per jaar. Toch zien we een lichte daling in het woningtekort, van -1,9% in 2018 naar -1,6% in 2025. Deze afname valt te verklaren vanuit een vergrijzende bevolking in anticipeerregio's, zodat er minder vraag is van starters op de woningmarkt. In de periode 2025-2030 neemt het aantal huishoudens minder snel toe dan de woningvoorraad en wordt het woningtekort verder verkleind van -1,6% in 2025 naar -0,9% in 2030.

Tabel 3-5: Kerncijfers anticipeerregio's, bron: Primos 2019 (2018-2030)

	Bevolking	Huishoudens	Woningvoorraad	Woningbehoefte	Woningtekort/ -overschot (%)
2018	1.424.400	634.400	647.200	619.800	-1,9%
2025	1.423.800	655.200	668.100	640.900	-1,6%
2030	1.419.200	662.300	679.300	647.900	-0,9%
Gemiddeld per jaar					
2018 - 2024	-100	3.000	3.000	3.000	
2025 - 2029	-900	1.400	2.200	1.400	

Verwachte ontwikkelingen op de langere termijn voor beleidsregio's

In 2018 hebben zowel stedelijke gebieden als krimpgebieden en anticipeerregio's te maken met een woningtekort. Zonder uitzondering zal de spanning op de woningmarkt afnemen voor alle beleidsregio's, alleen is er wel een verschil in de mate waarin dit gebeurt. Zowel in stedelijke regio's als in anticipeerregio's zal het woningtekort in het komende decennium weliswaar verminderen, maar wordt een blijvend gespannen woningmarkt verwacht. Het woningtekort is wel aanzienlijk kleiner in anticipeerregio's dan in de stedelijke gebieden. De krimpregio's als geheel daarentegen zullen op den duur te kampen hebben met een woningoverschot.

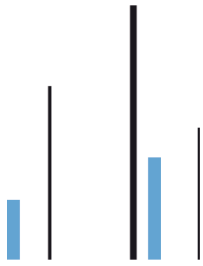
Het verwachte woningoverschot in krimpregio's volgt uit de veronderstellingen die gemaakt zijn ten aanzien van de woningvoorraadontwikkeling na 2030. Normaal gesproken wordt de groei van de woningvoorraad afgestemd op de huishoudenontwikkeling binnen de regio. Op het moment dat er sprake is van demografische groei wordt de omvang van de nieuwbouw zodanig bepaald dat deze minus de onttrekkingen – die op voorhand trendmatig ingevuld zijn – resulteert in een woningvoorraadgroei die overeenkomt met de huishoudensgroei. In gebieden waar het aantal huishoudens echter afneemt, zoals in de krimpregio's, zal een trendmatige invulling van het aantal onttrekkingen op den duur automatisch leiden tot een woningoverschot. Om het woningoverschot niet te veel te laten oplopen zal het aantal te onttrekken woningen meer dan trendmatig moeten zijn, onder de veronderstelling dat er altijd wel een zekere omvang van de nieuwbouw jaarlijks nodig is om de kwaliteit van de woningvoorraad op peil te houden. Leegstandrisico's in de krimpgebieden kunnen worden beperkt door de totale omvang van de woningvoorraad te verkleinen.

In de bijlage worden voor de genoemde gebieden verdere gegevens gepresenteerd, over de nieuwbouw en onttrekkingen van woningen en de saldi binnenlandse en buitenlandse migratie, voor de jaren 2018-2030 en voor enkele steekjaren verder in de toekomst tot 2050. Voor diezelfde periode wordt ook de ontwikkeling van het aantal huishoudens en het aantal woningen getoond, met aanvullend de verwachte ontwikkeling van het statistisch woningtekort.

4

Bandbreedte Primos-prognose

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de onzekerheid rond de prognoseresultaten. Daarbij komt de bandbreedte op de prognoses aan bod.

4.1 Bandbreedte bevolkingsprognose

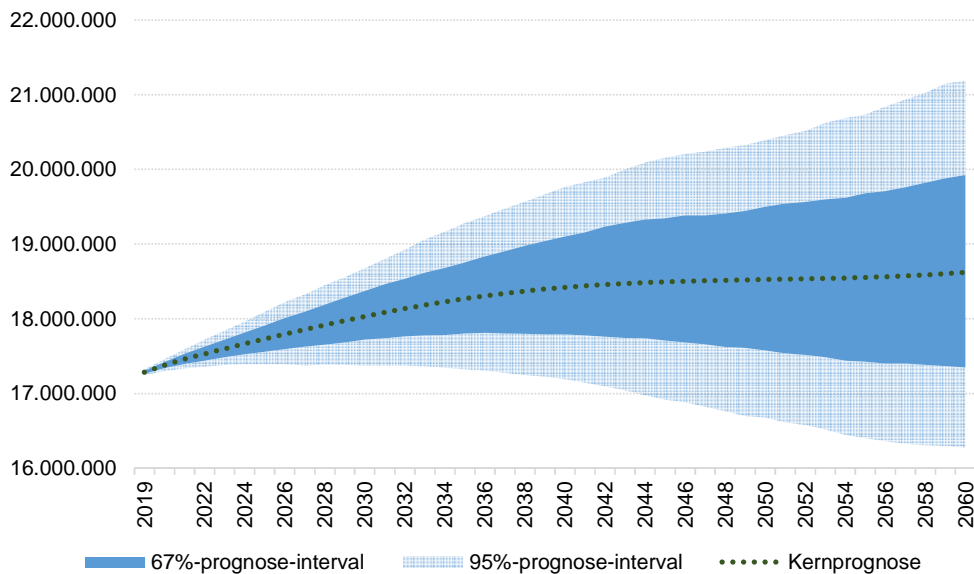
Prognoses zijn omgeven met onzekerheden. Dit is voor de Primos-prognose niet anders. Omdat op nationaal niveau de Primos-prognose aansluit op de Kernprognose 2018-2060 van het CBS, wordt verondersteld dat op de Primos-prognose min of meer dezelfde onzekerheden van toepassing zijn als op de Kernprognose. De onzekerheden komen voort uit de veronderstellingen die het CBS formuleert bij het opstellen van een prognose. Deze veronderstellingen hebben bijvoorbeeld betrekking op het aantal kinderen per vrouw (in de vruchtbare leeftijdsgroep), de levensverwachting en de te verwachten immi- en emigratiestromen. Een iets ander uitgangspunt resulteert in een andere bevolkingsprognose.

Daarom publiceert het CBS onzekerheidsintervallen rond het inwonertal. Deze zijn bepaald door duizend varianten van de prognose door te rekenen, waarbij de gebruikte veronderstellingen voor het kindertal, de levensduur en de migratie tussen plausibel geachte boven- en ondergrenzen zijn gevarieerd. Het 67%-prognose-interval moet daarbij geïnterpreteerd worden als de waarden waarbinnen het prognosecijfer waarschijnlijk zal vallen, het 95%-interval als waarden waarbinnen het zeer waarschijnlijk zal vallen. Onzekerheden nemen toe naarmate de jaren verstrijken – ook voor de Primos-prognose.

Voor een verkenning van de bandbreedte op de Primos-prognose op lager schaalniveau is uitgegaan van het 67%-interval van het CBS. Dit interval wordt ook gebruikt in demografische scenario's ten behoeve van de WLO-studies. In eerste instantie zijn twee consistente nationale prognoses opgesteld, te weten een hoge en een lage variant. De eerste sluit aan op de 'bovenkant' van het CBS-prognose interval, de lage op de 'onderkant'. Beide varianten op de bevolkingsprognose zijn vervolgens doorgerekend in Primos. Veronderstellingen rondom binnenlandse migratie en woningbouw zijn ten opzichte van de referentieraming ongewijzigd gebleven.

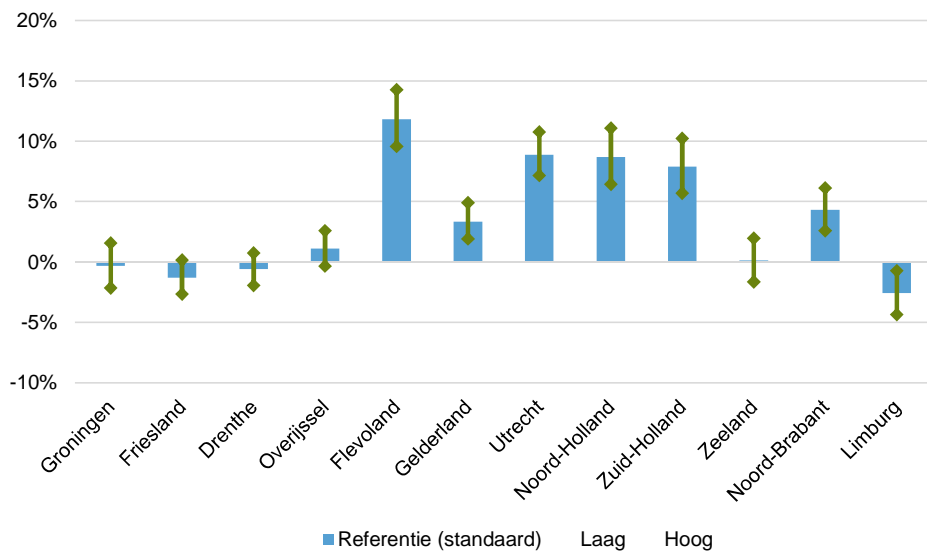
In 2030 wordt in de referentieraming van Primos 2019 uitgegaan van een bevolkingsomvang 18 miljoen. Volgens de ondergrens van het 67%-prognose-interval kunnen dat ook 17,7 miljoen inwoners zijn, en volgens de bovengrens 18,4 miljoen (Figuur 4-1). Voor 2050 wordt een bevolkingsomvang tussen de 17,6 en 19,5 miljoen verwacht. Evengoed kan, uitgegaan van het 95%-interval, de bevolking toenemen tot 20,4 miljoen of dalen naar 16,7 miljoen.

Figuur 4-1: Prognosemarges rond de nationale Kernprognose 2019-2050 (bron: CBS)

De nationale bevolkingsgroei tussen 2018 en 2030 zal volgens Primos 2019 uitkomen op 4,9%. Volgens de ondergrens van het 67%-prognose-interval is de groei 3,1%, volgens de bovengrens 6,9%. Figuur 4-2 laat de bandbreedte zien voor de provinciale bevolkingsgroei in dezelfde periode. Waar volgens de referentieraming Groningen in 2030 min of meer in omvang gelijk blijft ten opzichte van 2018, geldt bij andere veronderstellingen omtrent de nationale bevolkingsomvang en de ontwikkeling van de binnenlandse migratie dat de Groningse bevolking even goed met 1,6% kan groeien of met 2,1% kan krimpen. Voor Flevoland, Noord-Holland en Zuid-Holland is de bandbreedte het ruimst. De bandbreedte in absolute aantallen is vanzelfsprekend het ruimst in de grotere provincies.

Figuur 4-2: Procentuele bevolkingsgroei tussen 2018 en 2030 op provinciaal niveau, volgens de referentieraming Primos 2019 met bandbreedte (Laag en Hoog volgens 67%-interval)

Tabel 4-1: Bevolkingsgroei (*1.000) tussen 2018 en 2030 op provinciaal niveau, volgens de referentieraming Primos 2019 met bandbreedte (Laag en Hoog volgens 67%-interval)

	Laag	Referentie	Hoog
Groningen	-12	-2	9
Friesland	-17	-8	1
Drenthe	-10	-3	4
Overijssel	-4	13	30
Flevoland	39	49	59
Gelderland	39	69	101
Utrecht	93	115	140
Noord-Holland	182	246	314
Zuid-Holland	210	291	377
Zeeland	-6	0	8
Noord-Brabant	66	109	155
Limburg	-49	-29	-8
Nederland	531	849	1.188

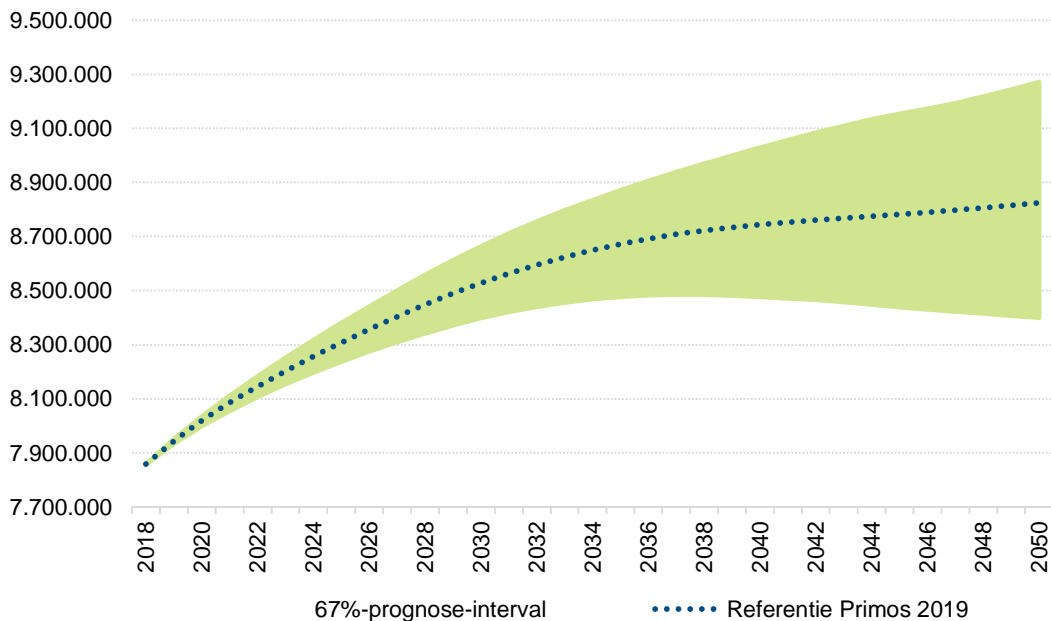
4.2 Bandbreedte huishoudensprognose

Op de huishoudensprognose geldt eveneens een zekere bandbreedte. Deze is enerzijds afhankelijk van de bevolkingsprognose; meer (of minder) inwoners zullen samen meer (of minder) huishoudens vormen. Anderzijds zijn ook de veronderstellingen van belang die gemaakt zijn ten aanzien van de huishoudensvorming. Daarbij valt te denken aan de mate waarin thuiswonende kinderen (eerder of later) het huis uit gaan, alleenstaanden gaan samenwonen, samenwonenden gaan scheiden of ouderen zelfstandig thuis blijven wonen.

In dit rapport is er voor gekozen om de bandbreedte op de huishoudensprognose te baseren op de alternatieve bevolkingsprognosevarianten. Ten opzichte van de referentieraming zijn *geen* alternatieve veronderstellingen gemaakt voor huishoudensvormingsgedrag. Daarmee zijn de huishoudensprognoses een directe uitwerking van de vier eerder beschreven alternatieve bevolkingsprognosevarianten.

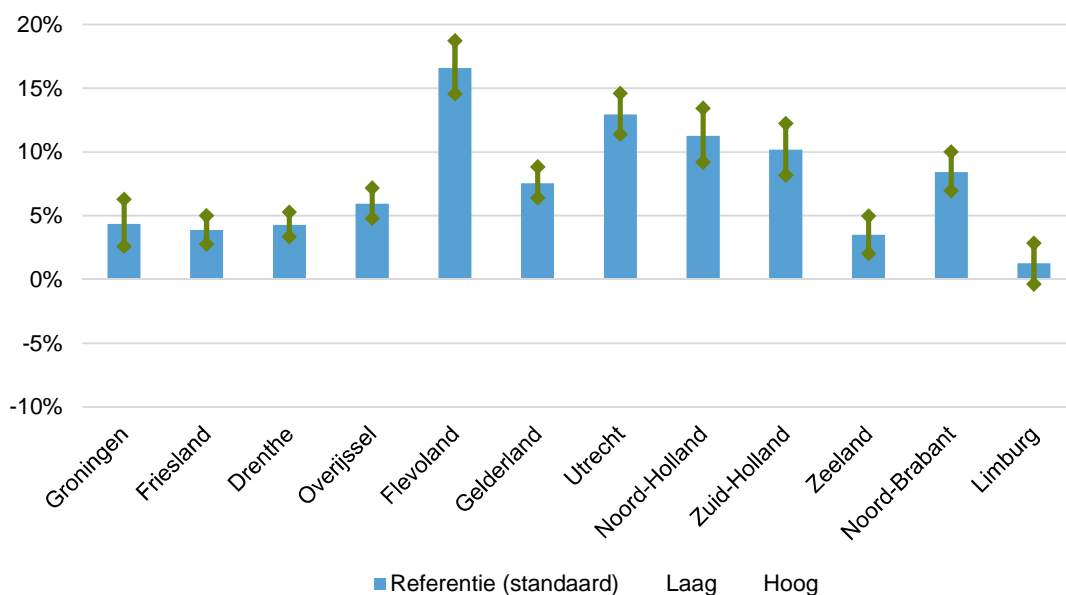
Figuur 4-3 toont de bandbreedte rondom de huishoudensprognose volgens Primos 2019 als gevolg van de hogere en de lagere bevolkingsprognose, die verder in de toekomst steeds groter wordt. In 2030 wordt volgens Primos een aantal van 8,53 miljoen huishoudens verwacht. Volgens de ondergrens van het 67%-prognose-interval zijn dat 8,40 miljoen huishoudens. Volgens de bovengrens van het 67%-prognose-interval zijn dat er 8,66 miljoen. Tussen de onder- en bovengrens zitten ruim 260 duizend huishoudens. Ook in de niet al te verre toekomst (2030) is er dus sprake van een aanzienlijke bandbreedte in de prognose-uitkomsten.

Figuur 4-3: Bandbreedte om de nationale huishoudensprognose, 2018-2050, Primos 2019

Net als bij de bevolking zijn er bij de huishoudens verschillen tussen provincies als het gaat om de omvang van de prognose-intervallen. Waar volgens de referentieraming Groningen in 2030 4,4% meer huishoudens telt dan in 2018, geldt bij andere veronderstellingen omtrent de nationale bevolkingsomvang en de ontwikkeling van de binnenlandse migratie dat het aantal Groningse huishoudens even goed met 6,3% kan groeien of met 2,6% kan krimpen. Voor Flevoland, Noord-Holland en Zuid-Holland is de bandbreedte het ruimst. De bandbreedte in absolute aantallen is vanzelfsprekend het ruimst in de grotere provincies.

Figuur 4-4: Procentuele groei aantal huishoudens tussen 2018 en 2030 op provinciaal niveau, volgens de referentieraming Primos 2019 met bandbreedte (Laag en Hoog volgens 67%-interval)

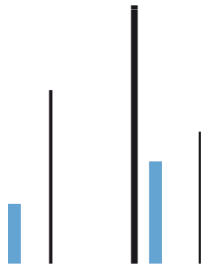

Tabel 4-2: Groei aantal huishoudens (*1.000) tussen 2018 en 2030 op provinciaal niveau, volgens de referentieraming Primos 2019 met bandbreedte (Laag en Hoog volgens 67%-interval)

	Laag	Referentie	Hoog
Groningen	8	13	18
Friesland	8	11	14
Drenthe	7	9	11
Overijssel	24	30	36
Flevoland	25	28	32
Gelderland	58	69	81
Utrecht	67	76	85
Noord-Holland	124	152	182
Zuid-Holland	139	173	208
Zeeland	4	6	9
Noord-Brabant	79	96	113
Limburg	-2	7	15
Nederland	541	670	805

5

Achtergronden

Dit hoofdstuk bespreekt op hoofdlijnen de werking van het Primos-prognosemodel. Naast achtergrondinformatie wordt een overzicht gegeven van de jaarlijkse aanpassingen van het model in de afgelopen jaren (2016-2019). Het betreft modelverbeteringen en veranderingen in de statistieken die gebruikt worden om trends te bepalen. De aanpassingen verklaren deels verschillen ten opzichte van voorgaande prognoses.

5.1 Primos: trendprognose en monitoring centraal

Met een bevolkings- en huishoudensprognose op (binnen)gemeentelijk schaalniveau gaat de Primos-prognose verder waar het CBS met de nationale prognose eindigt. Het Primos-model is in staat op basis van verschillende uitgangspunten de landelijke CBS-prognose te vertalen naar lagere schaalniveaus. Daarmee biedt het rekenmodel de mogelijkheid verschillende varianten en scenario's door te rekenen. De jaarlijkse Primos-prognose wordt in beginsel gebaseerd op demografische trends zoals die zich in de jaren voorafgaand aan de prognose hebben voltrokken. Vanaf de start van het model, in de jaren tachtig van de vorige eeuw, is gekozen voor een systematische controle en monitoring van de resultaten om de kwaliteit van de prognose te garanderen en te verbeteren. Jaarlijks worden de prognoses opgesteld en het jaar daarop kritisch bezien. Waar nodig wordt het model aangepast.

5.2 Methodiek op hoofdlijnen

Simulatie en prognose

Om te komen tot een goede trendprognose wordt met het model eerst een berekening gemaakt van het verleden. Dat noemen we een simulatie of 'backcasting'. Met het Primos-model wordt een berekening gemaakt over de laatste acht jaar. Getracht wordt om voor die periode een 'prognose over het verleden' te maken die vanaf het startpunt de aantallen voor het eindjaar goed berekent. Om daarvoor te zorgen worden tal van parameters ingesteld, bijvoorbeeld parameters over gemeentelijke verschillen in geboorte- en sterftetekansen of over individualisering. Wanneer met die parameters de bekende cijfers voor het eindjaar goed 'gesimuleerd' kunnen worden, wordt met diezelfde parameters een prognose voor de toekomst opgesteld. Slechts bij uitzondering wordt van deze werkwijze afgeweken, bijvoorbeeld omdat het immigratiebeleid sterk gewijzigd is of omdat er om andere reden aanleiding is om een trendbreuk te veronderstellen.

Uitgangspunt: nationale CBS-prognose

De nationale CBS-prognose vormt het uitgangspunt voor de Primos-prognose. Dit betekent dat de Primos-prognose de nationale CBS-prognose vertaalt naar provincies, regio's, gemeenten en delen van gemeenten maar ervoor wordt gezorgd dat de optelsom van de uitkomsten over deze gebieden weer gelijk is aan de

ationale prognose. Zoals eerder vermeld in hoofdstuk 2 **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** is voor Primos 2019 aansluiting gezocht bij de CBS-prognose 'Kernprognose 2018–2060' (december 2018).

Geboorte en sterfte

De berekening (zowel voor de simulatie- als voor de prognoseperiode) start met een berekening van het aantal geboorten en sterftegevallen per gemeente. Hiervoor wordt het aantal geboorten en sterftegevallen uit de nationale prognose toegedeeld aan gemeenten, rekening houdend met de omvang en de samenstelling van de bevolking van de verschillende gemeenten (in een gemeente met veel ouderen zullen meer mensen overlijden dan in een gemeente met minder ouderen), en rekening houdend met de verschillen in geboorte- en sterftetekansen die er daarboven nog zijn tussen gemeenten.

Buitenlandse migratie

Het aantal buitenlandse migranten per gemeente wordt normaal gesproken op een soortgelijke wijze afgeleid uit de nationale CBS-prognose. Dit gebeurt op basis van de aantallen buitenlandse migranten per gemeente in het recente verleden, waarbij bovendien rekening wordt gehouden met de etniciteit van de buitenlandse migranten. Wanneer het CBS in zijn nationale prognose bijvoorbeeld een extra instroom van buitenlandse migranten uit Turkije en Marokko verwacht, wordt deze instroom vooral toegedeeld aan gemeenten waar in het recente verleden relatief veel mensen rechtstreeks uit Turkije en Marokko zijn gaan wonen.

Hoewel lager dan in de voorgaande Kernprognose 2015, de basis voor Primos 2016, heeft het CBS ook in de Kernprognose 2016 de buitenlandse migratie aanzienlijk omhoog bijgesteld ten opzichte van de eerdere jaren. Dit heeft onder meer te maken met de aangepaste veronderstellingen met betrekking tot de asielmigratie voor de eerstvolgende jaren. De feitelijke asielmigratie wordt door het CBS berekend op basis van het aantal asiolverzoeken en veronderstellingen over het toekenningspercentage, de tijd tussen asiolverzoek en inschrijving in het bevolkingsregister, het gemiddeld aantal nareizende familieleden en de tijd die het duurt totdat familieleden immigreren. Dat leidt in de Kernprognose 2016 tot een totaal aantal asielmigranten van circa 44 duizend in 2016 en 36 duizend in 2017. Vanaf 2022 gaat de Kernprognose uit van een structureel niveau van circa 8 duizend asielmigranten per jaar. Met betrekking tot de eerste huisvesting van asielmigranten wordt rekening gehouden met de gemeentelijke taakstellingen. Daarmee wordt bij de toedeling van asielmigranten minder rekening gehouden met de trends uit het verleden.

Binnenlandse migratie

Bij de binnenlandse migratie wordt in Primos onderscheid gemaakt tussen migratie over korte afstand en migratie over langere afstand. Voor langeafstandsmigratie gelden werkgelegenheid en studie als voornaamste motieven, terwijl bij kortefstandsmigratie woonmotieven een belangrijker rol spelen. Voor de kortefstandsmigratie, ofwel woningmarktmigratie, wordt een rekenmodel gehanteerd waarin de vraag naar en het aanbod van woningen berekend wordt. Hierbij wordt gebruikgemaakt van parameters die afgeleid zijn uit het meest recente Woononderzoek Nederland (WoON).

Op basis van de interactie tussen vraag en aanbod worden de te verwachten verhuisstromen bepaald, en daarmee de woningmarktmigratie. Hierbij wordt de woningmarktmigratie niet op gemeentelijk niveau berekend maar op lager niveau, namelijk het niveau van CBS-buurtten. Vanuit het totaal aantal migranten

dat voor de afgelopen jaren bekend is, wordt in combinatie met de geschatte woningmarkt migratie de langeafstandsmigratie per gemeente geschat.

Naar een bevolkingsprognose op lager schaalniveau

In de Primos-prognose worden de trends op de hierboven genoemde terreinen op verschillende schaalniveaus doorgetrokken naar de toekomst: woningmarkt migratie op buurniveau, geboorte en sterfte op gemeenteniveau, langeafstandsmigratie op gemeentelijk/regionaal niveau en langetermijntrends in geboorte, sterfte en buitenlandse migratie op landelijk niveau. Gesommeerd over alle gebieden komen de nationale aantallen met betrekking tot geboorte, sterfte en (buitenlandse) migratie overeen met de nationale prognose.

Institutionele bevolking apart

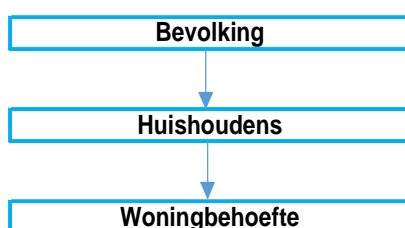
De meeste mensen wonen zelfstandig thuis in een particulier huishouden, maar bij een kleine groep is dat niet het geval. Deze woont in een instelling zoals verpleeg-, verzorgings- en kindertehuizen, gezinsvervangende tehuizen, revalidatiecentra en penitentiaire inrichtingen. Ook asielzoekerscentra worden gerekend tot de instellingen. De totale groep wordt ook aangeduid als de institutionele bevolking. Circa de helft verblijft in een verpleeg- of verzorgingshuis. Verder bestaat de institutionele bevolking voor minimaal 50% uit 65-plussers. De institutionele bevolking verblijft in principe voor langere tijd in een instelling. Door extramuralisering wordt voor de komende jaren nog een afname van de institutionele bevolking verwacht, maar daarna zal het aantal intramurale personen onder invloed van de vergrijzing weer gaan stijgen – zoals in hoofdstuk 2 reeds aan de orde is geweest.

Binnen Primos wordt gekeken naar de gemeentelijke ‘aandelen’ per leeftijdsgroep, waarbij bovendien rekening gehouden wordt met de vraag naar en het aanbod van institutionele plekken in de eigen en overige (regio)gemeenten.

Van bevolkingsprognose naar huishoudensprognose en woningbehoefteraming

Daar waar Primos voor de bevolkingsontwikkeling aansluit op de actuele nationale prognose van het CBS, wordt voor de ontwikkeling van het aantal huishoudens een eigen prognose gemaakt. De bevolking in particuliere huishoudens, dus exclusief de institutionele bevolking, wordt in het model onderscheiden naar

Figuur 5-1: Totstandkoming woningbehoefteraming

leeftijd, geslacht, huishoudenpositie en etniciteit. Van hieruit worden huishoudens berekend: alleenstaanden, samenwonende partners met en zonder kinderen, eenoudergezinnen en een ‘restgroep’ overige huishoudens (huishoudens zonder partners, ouder(s) of thuiswonende kinderen).

De veranderingen die zich voordoen in particuliere huishoudens worden binnen het model berekend met behulp van ‘overgangskansen’ die het bekende gedrag van mensen beschrijven: van thuiswonend kind naar alleenstaand, van alleenstaand naar samenwonend, van samenwonend naar gescheiden, etc. Over al deze huishoudenovergangen zijn via het CBS aanvullende cijfers bekend, waarmee de kansen op de diverse veranderingen en het verloop van die kansen in samenhang met de leeftijd zijn berekend.

Vervolgens kan, gegeven de toekomstige ontwikkeling van het aantal particuliere huishoudens op nationaal en lager schaalniveau, de woningbehoefte worden geraamd. Hierbij wordt rekening gehouden met het ontstaan van nieuwe huishoudens en met huishoudens die de woningmarkt verlaten door sterfte, emigratie of verhuizingen naar instituties. Tot slot wordt ook nog rekening gehouden met de – op het WoON gebaseerde – aanname dat niet alle huishoudens om een woning vragen. Een vergelijking met de ontwikkelingen in de woningvoorraad wijst uit in hoeverre vraag en aanbod elkaar tegemoetkomen.

5.3 Aanpassingen en verbeteringen in Primos 2019

Sinds de Primos-prognose van 2016 zijn er drie nieuwe prognoses doorgerekend, namelijk voor de jaren 2017-2019. In deze paragraaf beschrijven we de veranderingen die zijn doorgevoerd in de Primos-prognoses van 2017, 2018 en 2019 in vergelijking met de prognose van het jaar daarvoor.

Primos 2017

Nationale prognose

In Primos 2017 zijn de CBS Kernprognose van eind 2016 verwerkt. De verschillen met de vorige Kernprognose 2015 zijn gering. In de nieuwe Kernprognose wordt weliswaar minder asielmigratie verwacht, maar dit wordt opgeheven door een hogere immigratie met andere motieven en een lagere emigratie. Volgens de Kernprognose 2016 groeit het aantal inwoners van ons land van 16.979.100 in 2016 naar 17.342.400 in 2020 en wordt in Nederland in de loop van het jaar 2034 de 18 miljoen bereikt. Het lijkt er overigens op dat voor 2017, het eerste prognosejaar, het feitelijke aantal minimaal 5 duizend personen lager uitkomt dan de verwachting van 17.090.800.

Aansluiting Systeem Woning Voorraad

In het Primos-model wordt gebruik gemaakt van gegevens uit het Systeem Woning Voorraad (Syswov). Syswov is een rekenmodel dat inzicht geeft in de omvang en de samenstelling van de Nederlandse woningvoorraad. In opdracht van het Ministerie van BZK is Syswov in 2017 opnieuw voorzien van een prognosecomponent. Hierbij wordt op lokaal niveau een trendmatige prognose opgesteld van de sloop, gebaseerd op de ouderdom van de woningvoorraad. De nieuwbouw volgt als resultante uit de berekende sloop en de opgegeven uitbreidingsplannen van provincies/gemeenten. Voor de inkleuring van nieuwbouw en sloop naar woningtype (huur/koop, eengezins/meergezins), wordt gebruikgemaakt van het realisatiepatroon van de afgelopen jaren.

Bij de vaststelling van het bouwprogramma in Primos 2017 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De basis voor het bouwprogramma betreft de geactualiseerde planinventarisatie via de provincies en bouwen voort op het vastgestelde programma voor Primos 2016;
- Het aantal onttrekkingen wordt gedurende de gehele prognoseperiode trendmatig vastgesteld;
- Na een geleidelijke overgangsfase tussen 2025 en 2030, wordt vanaf 2030 het nieuwbouwprogramma op regionaal niveau volledig afgestemd op de demografische groei. Het vastgestelde regionale totaal wordt vervolgens verder toegedeeld op basis van de reeds bekende verhoudingen uit het recente verleden – daarbij rekening houdend met bestaande dichtheden en capaciteiten.

Op basis van Syswov 2017 worden in Primos nieuwbouw, sloop en omzettingen op een meer dynamische en actuele manier verdeeld over de onderscheiden woningcategorieën.

Uitbreiding basismatrix

Voor Primos en Socrates (het woningmarktmodel) is onderzocht op welke wijze de basismatrix in het startjaar opgebouwd kan worden vanuit meer recente en meer gedetailleerde realisatiecijfers. De basismatrix is een belangrijk onderdeel van beide modellen en bevat de koppeling van huishoudens aan woningen op CBS-buurniveau. Door gebruik te maken van de in 2016 geïntroduceerde Lokale Monitor Wonen (LMW), die de woonsituatie van huishoudens beschrijft is de basismatrix verbeterd.

De indeling van huishoudens naar type en leeftijdsklasse is gebaseerd op cijfers van het CBS. Op basis van aanvullende cijfers op CBS-buurniveau is voor Primos 2017 een nauwkeuriger schatting van de startsituatie gemaakt. Het gaat in dit geval om een verdere uitsplitsing van de bevolking per buurt naar 1 jaarsleeftijd en geslacht en huishoudentype (alleenstaand, meerpersoons zonder/met kinderen en institutioneel).

In Primos wordt rekening gehouden met de verwachte inkomensontwikkeling van huishoudens, afkomstig uit het inkomensmodel Hera van ABF. Hera levert in eerste instantie een nationale verdeling van huishoudens naar type, leeftijd en inkomen. Voor de verdeling naar buurniveau wordt gebruikgemaakt van cijfers uit het Regionaal Inkomensonderzoek (RIO) van het CBS. Met behulp van aanvullende en meer actuele gegevens uit de LMW zijn de verdelingen naar inkomensquintielen op buurniveau verder verbeterd.

Institutionele woningen

Bij 'institutionele woningen' gaat het om verblijfsobjecten die formeel onderdeel uitmaken van de woningvoorraad (vbo met woonfunctie), maar waar volgens de BasisRegistratie Personen (BRP) uitsluitend institutioneel verblijvende personen (volgens een door het CBS samengestelde lijst van instellingsadressen) staan ingeschreven. De gedachte is dat deze woningen feitelijk niet beschikbaar zijn voor reguliere huishoudens en daarom niet mogen meedoen bij de verhuisprocessen binnen Primos.

Asielmigranten

Met de forse toename van het geprognoseerde aantal vluchtelingen in de nabije toekomst, was het nodig om het model op een aantal punten aan te passen. Om te beginnen is al in Primos 2016 gekozen voor de benadering om een 'standaard aantal' van circa 8 duizend asielmigranten op reguliere (trendmatige) wijze in het model te verdelen. Het surplus wordt vervolgens rechtstreeks toegewezen aan gemeenten op basis van hun inwonertal (conform taakstelling). Voor Primos 2017 zijn de berekeningen betreffende het standaard aantal nog verder aangescherpt. Daarnaast is een aantal aanpassingen gedaan die verband houden met de correcties die worden uitgevoerd voor gemeenten met een geopend/gesloten asielzoekerscentrum. Deze correcties zijn bij Primos 2017 niet alleen toegepast op de buitenlandse, maar ook op de binnenlandse migratie. Daarnaast is voor de schatting van de binnenlandse migratiefactoren 2015 buiten beschouwing gelaten, vanwege eerdergenoemde keuze om het surplus aan asielmigranten naar rato te verdelen.

Institutioneel verblijvende 75-plussers

Sinds enkele jaren hebben mensen met een lichtere zorgvraag geen toegang meer tot een verblijf in een intramurale instelling. Als gevolg van dit extramuraliseringsbeleid zal de institutionele populatie minder gezond zijn dan voorheen. Omdat de sterftekansen zijn bepaald op de jaren 2012-2014, toen er nog wel mensen met de laagste zorgzwaartepakketten in instelling werden toegelaten, zijn de sterftekansen voor

institutioneel verblijvende 75-plussers in Primos 2017 aangepast en wordt rekening gehouden met een in de tijd geleidelijke verhoging van de sterftetekansen van deze groep.

Overige wijzigingen

Naast deze meer ingrijpende wijzigingen en verbeteringen zijn er nog andere, kleinere wijzigingen doorgevoerd, zoals:

- het verbeteren van de afstemming tussen de uitkomsten voor het eerste prognosejaar en de startsituatie plus de dan reeds bekend zijnde (voorlopige) mutaties in de woningvoorraad (woningbouw en onttrekkingen);
- een verfijning van de gegevens over de bewoonde woningvoorraad, op basis van nieuwe leegstandscijfers op buurtniveau die door het CBS worden gepubliceerd.

Primos 2018

Nationale prognose

Het nationale raamwerk van de Primos-prognose wordt telkens gevormd door de meest recente bevolkingsprognose van het CBS. In dit geval is dat de Bevolkingsprognose 2017-2060. Deze vormt het uitgangspunt voor geboorte, sterfte en buitenlandse (asiel)migratie.

Daarnaast wordt binnen Primos altijd een nationale huishoudensraming opgesteld. Basis hiervoor vormen zogeheten huishoudensovergangskansfuncties, die de overgangen beschrijven tussen de verschillende huishoudensposities. Deze zijn voor Primos 2018 opnieuw geschat op basis van meer recente data. Speciale aandacht is daarbij uitgegaan naar uithuisgaande jongeren en de ontwikkeling van de tehuisbevolking.

Binnenlandse migratie

Eén van de lastigst te modelleren onderdelen van Primos betreft de binnenlandse migratie. In de eerste plaats heeft hiervoor een herschatting plaatsgehad van de meeste van de betrokken parameters. Hierbij was sprake van een extra uitdaging ten gevolge van de sterk toegenomen vluchtelingenstroom in recente jaren. Er is een methode ontwikkeld om het zogeheten “surplus”, dat wat boven de gangbare vluchtelingenstroom uitgaat, uit de realisatiecijfers te filteren. Hierdoor konden recente, reguliere verhuisstromen alsnog worden blootgelegd. In dit verband is het van belang op te merken dat het vluchtelingen-surplus binnen Primos buiten de gangbare routes om wordt behandeld: vanuit het buitenland wordt men rechtstreeks in de uiteindelijke woongemeente geplaatst. Ook hierin zijn nog enkele verbeteringen doorgevoerd.

Naast de actualisatie van parameters, is ook aan het binnenwerk het een en ander gewijzigd. Zo wordt een nog wat groter gedeelte van de beschikbare leegstand apart gehouden voor een meer plausibel verloop van bewoonde voorraad en leegstand. Ook is er een limiet gesteld aan de mate waarin het aantal BAR in kleinere en niet-studentengemeentes kan groeien. Hiermee samenhangend is ook de migratie van/naar studentensteden licht herzien.

Start van de prognose

Primos 2018 begint te rekenen vanaf 1 januari 2017. In de vaststelling van de aanvangssituatie zijn een aantal verbeteringen doorgevoerd. Zo is de leegstand en het aantal huishoudens in BAR op preciezere wijze, vanuit CBS-microdata, afgeleid. Verder wordt nauwkeuriger informatie gebruikt met betrekking tot de migratieachtergrond van de bevolking. Tot slot is de koppeling tussen woningen en huishoudens geactualiseerd op basis van de nieuwste Lokale Monitor Wonen.

Ontwikkeling woningvoorraad

De woningvoorraadontwikkeling heeft een belangrijke invloed op de regionale prognose. De nieuwbouw voor Primos 2018 is afgeleid vanuit de meest actuele uitbreidingsplannen op gemeenteniveau zoals bekend bij ABF. Voor de sloop is een nieuwe trendraming opgesteld met behulp van Sysvov.

Voor het startjaar 2017 zijn overigens de feitelijke woningmutaties gebruikt in plaats van planinformatie. Hierdoor wordt een betere aansluiting gerealiseerd met de stand na afloop van het eerste prognosejaar.

Overige wijzingen

Zoals ieder jaar, zijn ook de gemeentelijke parameters voor geboorte, sterfte en buitenlandse migratie op basis van nieuwe realisatiecijfers geactualiseerd.

Primos 2019

Nationaal

Nationale cijfers qua geboorte, sterfte en buitenlandse migratie zijn geactualiseerd op basis van de eind 2018 verschenen CBS-Kernprognose.

De prognose van de huishoudens is afgeleid op basis van:

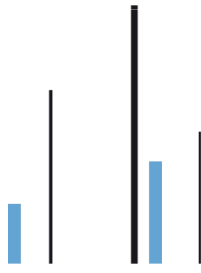
- geactualiseerde huishoudensovergangsdata van het CBS over 2015 t/m 2017, aangevuld met eerdere data over 2013 en/of 2014 voor bepaalde overgangen die gevoelig zijn voor de verhoogde instroom van vluchtelingen tijdens genoemde jaren; voor een aantal overgangen wordt voor de eerste twee prognosejaren gebruikgemaakt van schattingen op de piekjaren, en voor de vervolg-prognosejaren van eerdere jaren.
- het nieuwe WoON 2018, voor toevoeging van het opleidingsniveau aan de populatie (dat een rol speelt bij bepaalde huishoudensovergangen), en voor de afleiding van leeftijd-leeftijd-relaties tussen hoofden en partners en tussen kinderen en hun ouders;
- specifieke aannamen voor bepaalde overgangen:
  - de instroomkans naar een tehuis voor 75-plussers wordt, net als bij de CBS-Huishoudensprognose van eind 2018 het geval is, geleidelijk aan gereduceerd in verband met de voortschrijdende levensverwachting; hierbij wordt door ons echter gecorrigeerd voor het aandeel dementie binnen de tehuisbevolking, waarvoor een dergelijke toename van de levensverwachting twijfelachtig is;
  - de kans om als thuiswonend kind te gaan samenwonen, wordt, conform de CBS-Huishoudensprognose, gedurende de eerste jaren van de prognose verder verlaagd en vervolgens op het bereikte niveau vastgezet;
  - voor de verdeling van als derde/volgende kinderen geboren baby's bij gegeven leeftijd van de moeder, wat van belang is voor een eventuele wijziging van de huishoudenspositie van de ouders,

wordt nu de verdeling binnen de CBS-Kernprognose aangehouden in plaats van gebruik te maken van een in het verleden afgeleide lineaire regressievergelijking (die qua uitkomsten overigens maar weinig verschilt);

- de verdeling van hoofden en partners na beëindiging van een relatie over de huishoudensposities alleenstaand, thuiswonend kind en overig lid, is geactualiseerd op basis van recente CBS-realisatiedata;
- de geleidelijke toename in sterftetekansen voor de 75-plus tehuisbevolking die voor Primos 2018 nog actief was, is gedisccontinueerd; gedachte hierachter is dat de sterftetekansen nu geschat zijn op realisatiejaren waarin de uitsluiting van zorgzwaartepakketten 1-3 voor instroom naar een tehuis volledig van kracht is.
- De nationale ontwikkeling van de woningvoorraad is gebaseerd op nieuwe aannamen omtrent het bruto bouwprogramma (EIB-raming), gecombineerd met een trend-doorrekening van de sloop binnen Syswov. De verkopen van huurwoningen aan eigenaar-bewoners zijn, anders dan in voorgaande Primos-versies, nu verminderd met de geschatte aantallen buy-to-let.

Regionaal

- De woningmarktindeling is geactualiseerd op basis van een analyse van verhuisstromen uit het verleden, resulterend in 31 nieuwe woningmarktregio's. Belangrijkste verschil met de vorige indeling in 32 woningmarktregio's is de samenvoeging van regio's Haarlem en Amsterdam.
- Parameters voor gemeentelijke verschillen qua geboorte, sterfte en buitenlandse migratie zijn opnieuw afgeleid, op basis van realisatie-stroomjaren 2010-2017.
- Voor de afleiding van parameters voor trendmigratie, gemeente-gemeente-relaties en gemeentelijke huishoudensvormingsprocessen heeft een Primos-simulatie op het verleden (2012-2017) plaatsgehad. De extra binnenlandse verhuizingen van de hogere instroom asielzoekers in de jaren 2015-2017 zijn hierbij zo goed mogelijk buiten de schattingen gehouden.
- Parameters voor de binnenlandse migratie naar migratieachtergrond en huishoudenspositie zijn eveneens geactualiseerd, op basis van data over 2010-2017 respectievelijk 2014-2017.
- Vanuit het WoON 2018 zijn nieuwe parameters afgeleid betreffende woonvoorkeuren en verhuigeneigdheid.
- De overgang van het opgegeven bouwprogramma naar vraagvolgend bouwen, dat nog steeds in 2025 aanvangt en in 2030 is voltooid, verloopt nu geleidelijker dan voorheen, namelijk in zes gelijke stappen in plaats van een sprong van 75% in het eerste jaar en vijf volgende stappen van 5%.
- De correctie die voor Primos 2018 nog werd toegepast binnen de trendmigratie teneinde het effect van het ingevoerde leenstelsel voor studenten te simuleren, is gedisccontinueerd; aanneme is dat dit effect impliciet vervat zit in de nieuw afgeleide trendparameters, op recentere realisatiejaren.
- Wijzigingen om de leegstand in sommige woonmilieus en regio's minder snel te doen oplopen.
- Het nieuwbouw- en sloopprogramma is geactualiseerd op basis van een nieuwe uitvraag bij de provincies, in combinatie met landelijke randen vanuit de EIB-raming en sloop vanuit Syswov.

Bijlage: Kerncijfers

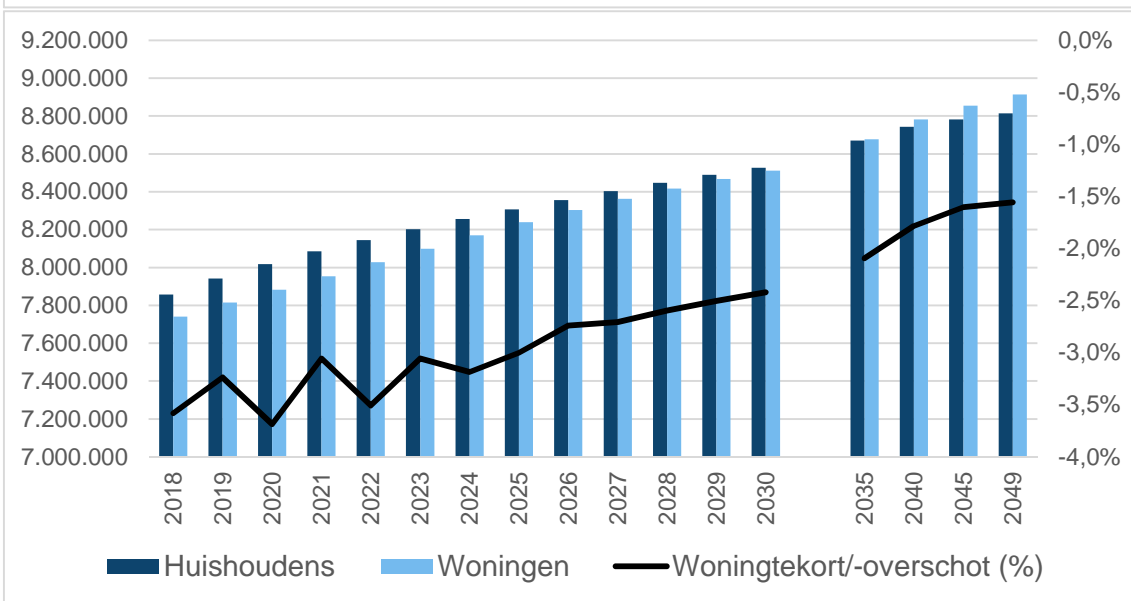
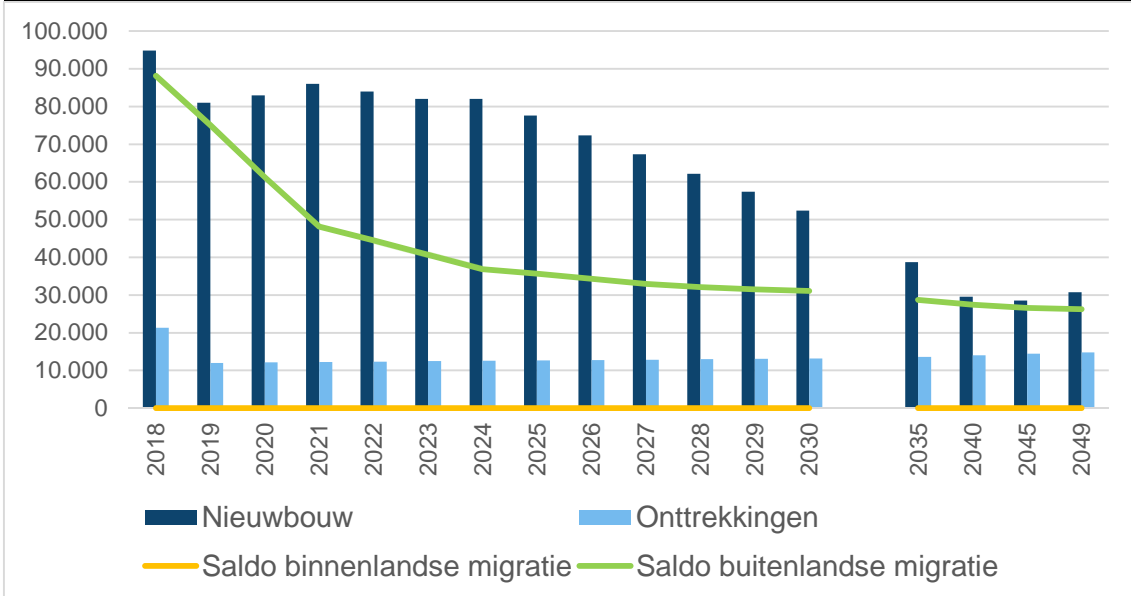
In navolgende tabellen zijn kerncijfers opgenomen voor:

- Nederland;
- Provincies;
- Stedelijke regio's (gezamenlijk en afzonderlijk);
- Krimpregio's (gezamenlijk en afzonderlijk) en anticipeerregio's (gezamenlijk).

In de begeleidende figuren is de verwachte omvang van de nieuwbouw en van de sloop van woningen weergegeven, voor de jaren 2018-2030 en voor enkele steekjaren verder in de toekomst. Omdat de Primos-prognose tot 2050 loopt wordt in de bovenste figuur 2049 als laatste jaar genoemd omdat de genoemde mutatiegegevens op dat jaar betrekking hebben. Ook is in deze figuur het binnenlandse en buitenlandse migratiesaldo opgenomen. In de tweede figuur staan het aantal huishoudens en de woningvoorraad centraal, voor dezelfde periode. Aanvullend is in die figuur de trendmatig verwachte ontwikkeling van het statistisch woningtekort weergegeven.

Nederland

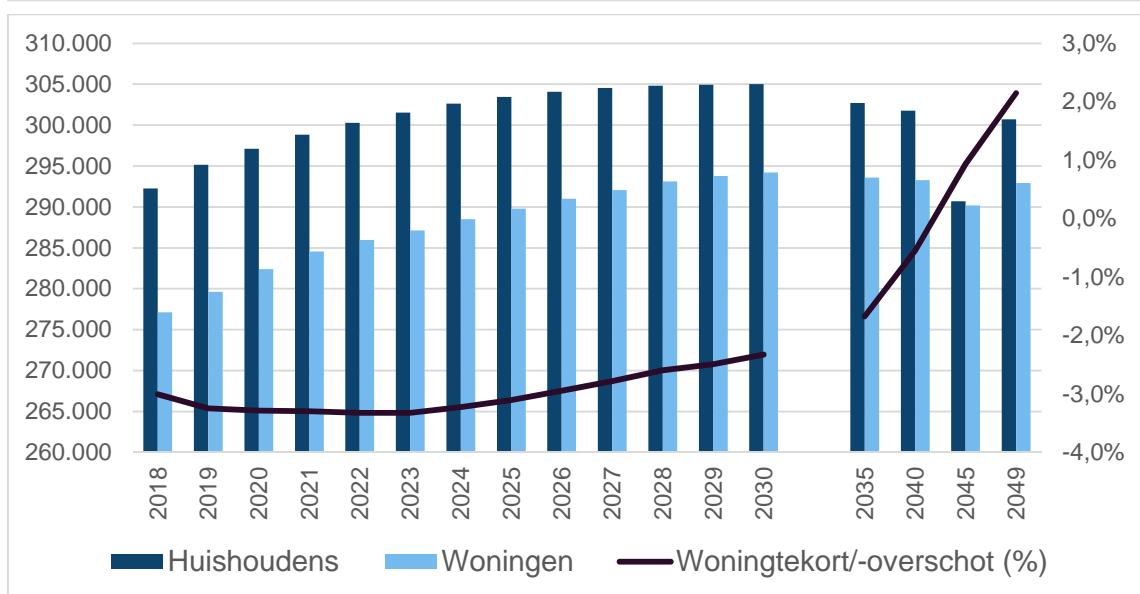
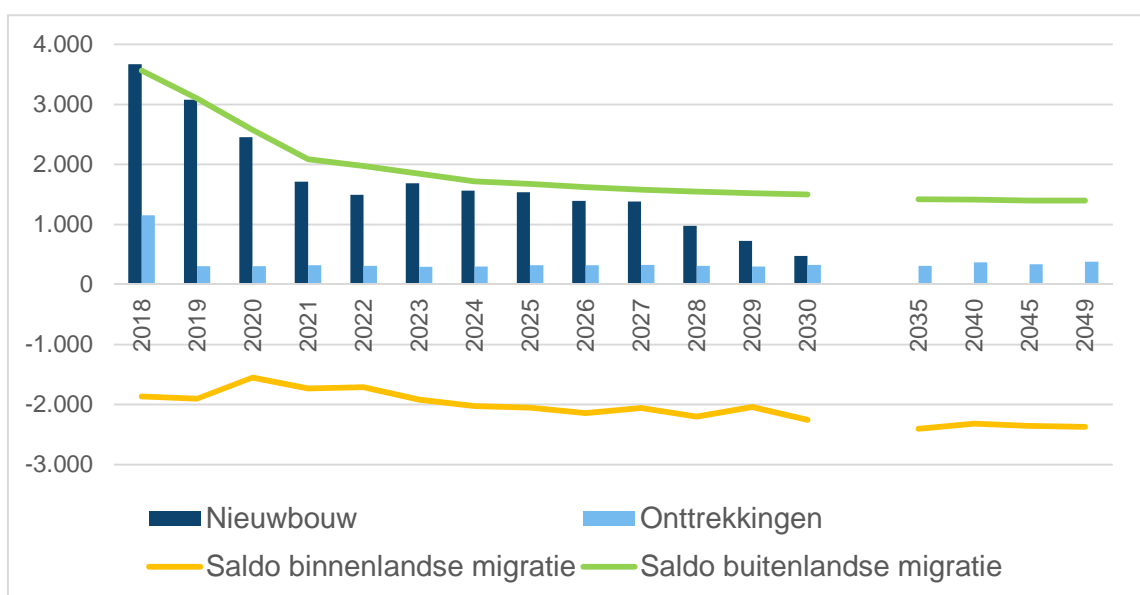
	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	94.827	21.321	0	88.160	84.168	73.506	-3,6%
2019	81.000	12.002	0	75.087	76.356	68.998	-3,2%
2020	83.000	12.119	0	61.253	67.035	70.881	-3,7%
2021	86.000	12.232	0	48.186	59.195	73.768	-3,1%
2022	84.000	12.349	0	44.497	56.738	71.651	-3,5%
2023	82.000	12.451	0	40.680	54.358	69.549	-3,1%
2024	82.000	12.562	0	36.874	51.471	69.438	-3,2%
2025	77.588	12.674	0	35.700	49.318	64.914	-3,0%
2026	72.394	12.772	0	34.305	46.894	59.622	-2,7%
2027	67.318	12.865	0	32.943	44.152	54.453	-2,7%
2028	62.175	12.956	0	32.133	41.455	49.219	-2,6%
2029	57.421	13.059	0	31.503	38.408	44.362	-2,5%
2030	52.397	13.124	0	31.097	35.189	39.273	-2,4%
2035	38.766	13.561	0	28.744	19.691	25.205	-2,1%
2040	29.538	13.992	0	27.437	8.736	15.546	-1,8%
2045	28.531	14.408	0	26.546	7.548	14.123	-1,6%
2049	30.733	14.755	0	26.252	9.284	15.978	-1,6%

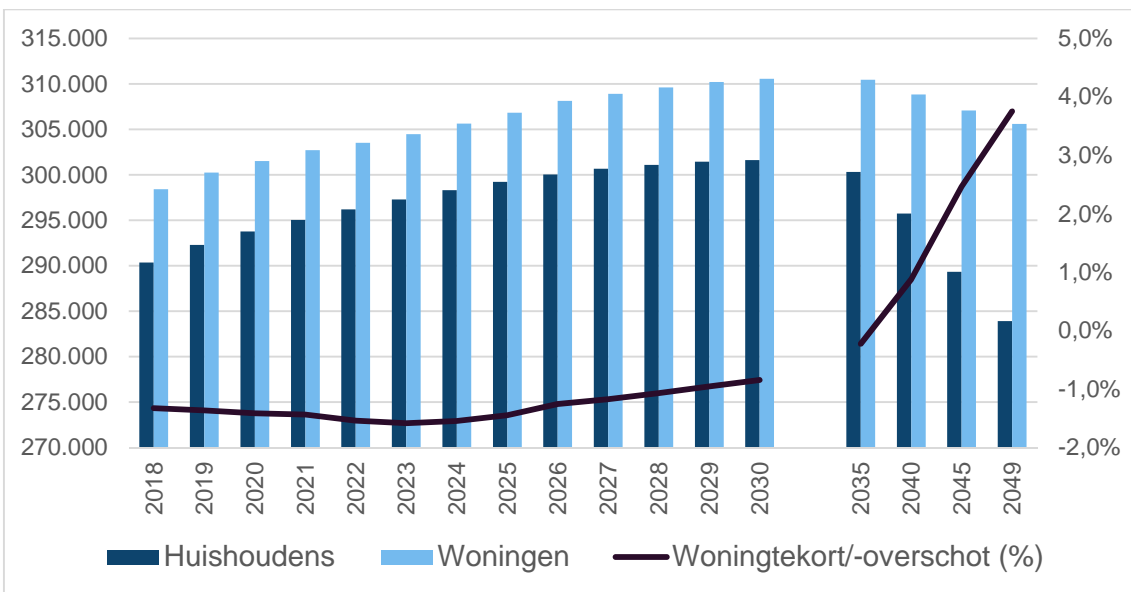
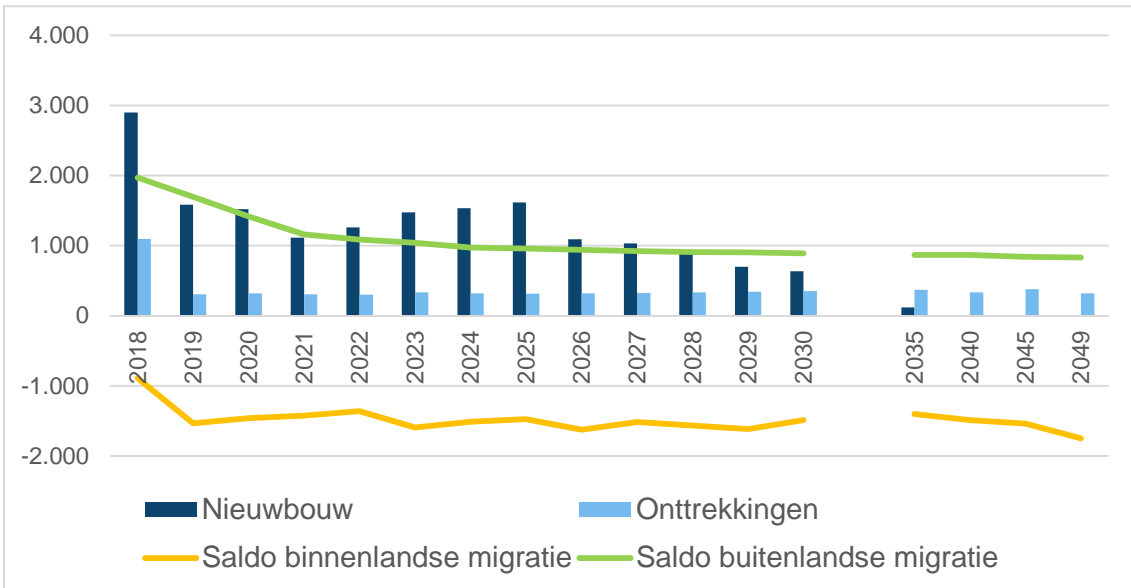
Groningen

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	3.667	1.152	-1.865	3.563	2.892	2.515	-3,0%
2019	3.076	306	-1.900	3.097	1.973	2.770	-3,2%
2020	2.456	306	-1.547	2.576	1.723	2.150	-3,3%
2021	1.714	320	-1.731	2.088	1.442	1.394	-3,3%
2022	1.495	312	-1.711	1.972	1.251	1.183	-3,3%
2023	1.686	293	-1.919	1.847	1.083	1.393	-3,3%
2024	1.562	302	-2.025	1.718	830	1.260	-3,2%
2025	1.535	323	-2.052	1.674	636	1.212	-3,1%
2026	1.393	322	-2.141	1.624	476	1.071	-2,9%
2027	1.384	326	-2.057	1.580	266	1.058	-2,8%
2028	977	310	-2.202	1.547	128	667	-2,6%
2029	727	302	-2.039	1.519	41	425	-2,5%
2030	478	326	-2.254	1.501	-211	152	-2,3%
2035	0	311	-2.402	1.419	-516	-123	-1,7%
2040	0	370	-2.319	1.414	-557	-321	-0,5%
2045	0	335	-2.356	1.397	-686	-332	0,9%
2049	0	381	-2.372	1.401	-936	-311	2,2%

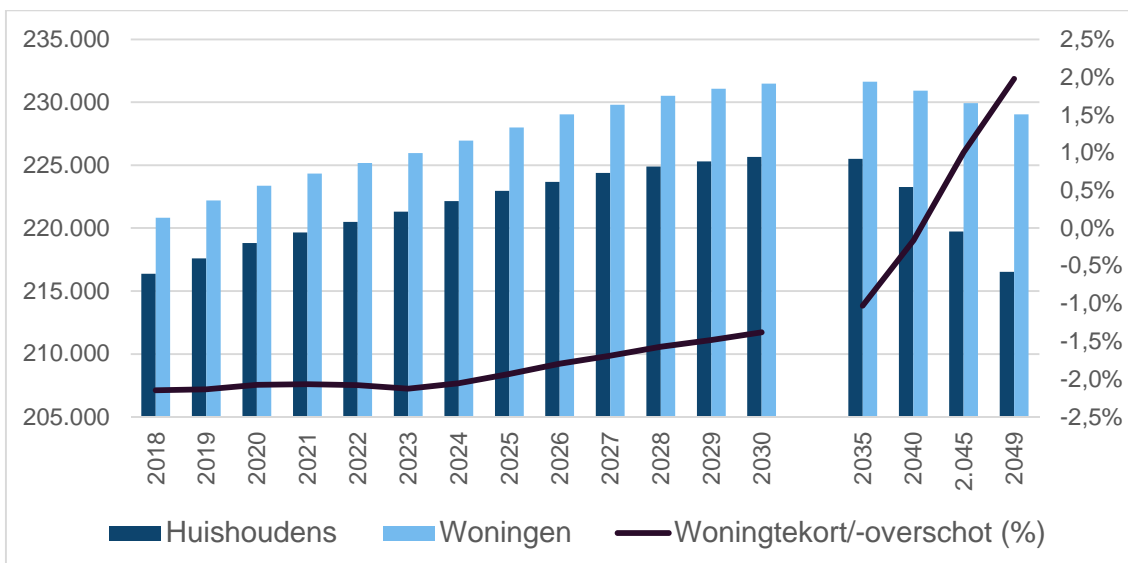
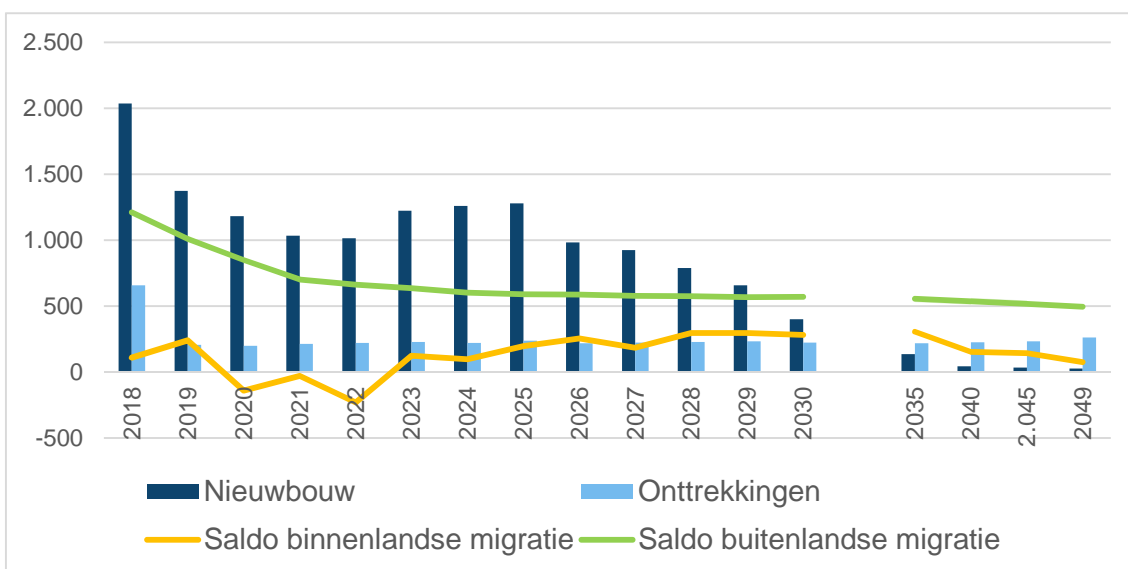
Friesland

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	2.900	1.096	-893	1.969	1.937	1.804	-1,3%
2019	1.584	308	-1.534	1.695	1.498	1.276	-1,4%
2020	1.520	318	-1.460	1.416	1.278	1.202	-1,4%
2021	1.113	305	-1.425	1.160	1.143	808	-1,4%
2022	1.258	302	-1.359	1.085	1.104	956	-1,5%
2023	1.475	332	-1.595	1.041	1.001	1.143	-1,6%
2024	1.533	320	-1.514	974	907	1.213	-1,5%
2025	1.618	317	-1.475	959	840	1.301	-1,4%
2026	1.090	318	-1.624	942	606	772	-1,3%
2027	1.034	323	-1.517	923	452	711	-1,2%
2028	920	335	-1.568	909	334	585	-1,1%
2029	699	341	-1.615	906	184	358	-1,0%
2030	633	352	-1.487	891	28	281	-0,8%
2035	120	368	-1.402	866	-728	-248	-0,2%
2040	0	332	-1.489	869	-1.260	-332	0,9%
2045	0	381	-1.538	842	-1.414	-381	2,5%
2049	0	319	-1.747	832	-1.306	-319	3,8%

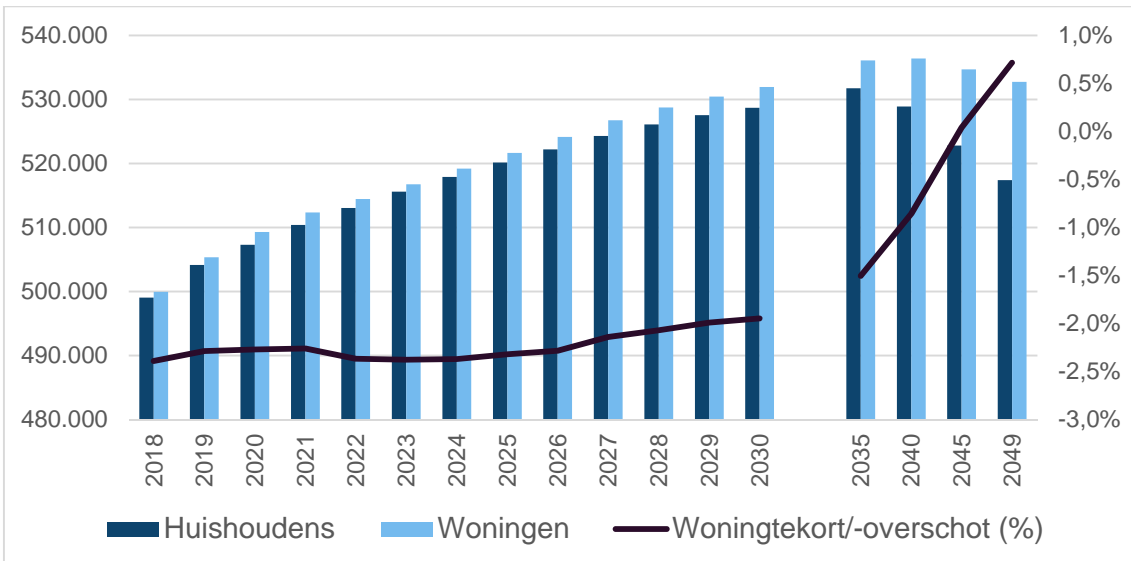
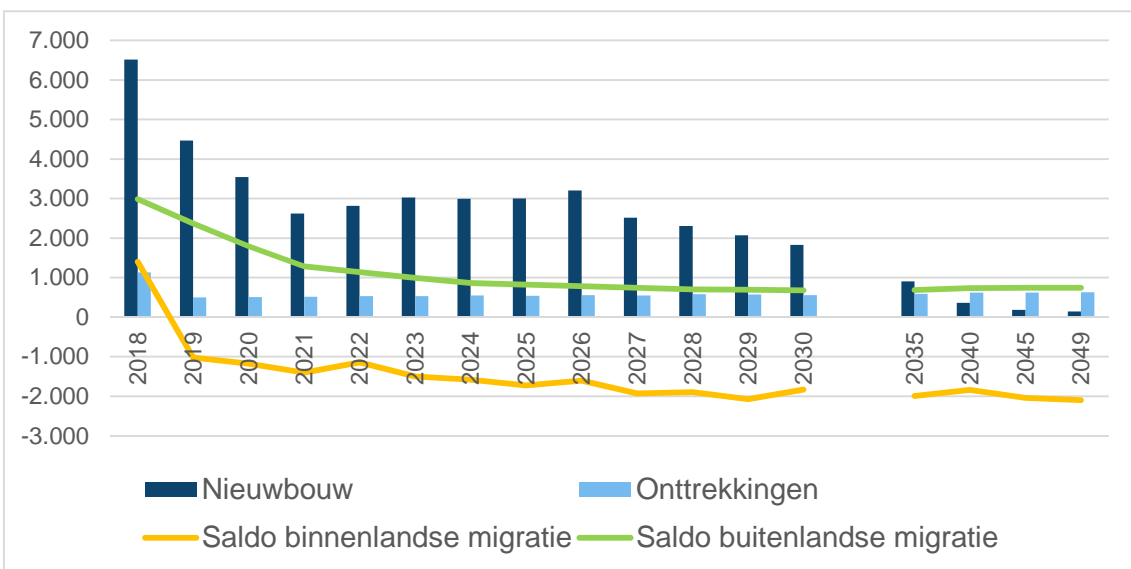
Drenthe

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	2.036	657	108	1.210	1.210	1.379	-2,1%
2019	1.373	205	239	1.010	1.218	1.168	-2,1%
2020	1.182	199	-141	849	857	983	-2,1%
2021	1.034	212	-30	702	841	822	-2,1%
2022	1.015	220	-231	662	798	795	-2,1%
2023	1.224	227	122	636	854	997	-2,1%
2024	1.259	220	96	601	799	1.039	-2,1%
2025	1.278	238	196	588	729	1.040	-1,9%
2026	983	217	253	586	704	766	-1,8%
2027	925	223	184	577	504	702	-1,7%
2028	789	228	295	575	416	561	-1,6%
2029	656	233	295	568	347	423	-1,5%
2030	399	223	282	569	185	176	-1,4%
2035	136	218	305	556	-301	-82	-1,0%
2040	44	225	153	535	-737	-181	-0,2%
2045	32	232	143	516	-836	-200	1,0%
2049	26	261	75	495	-761	-235	2,0%

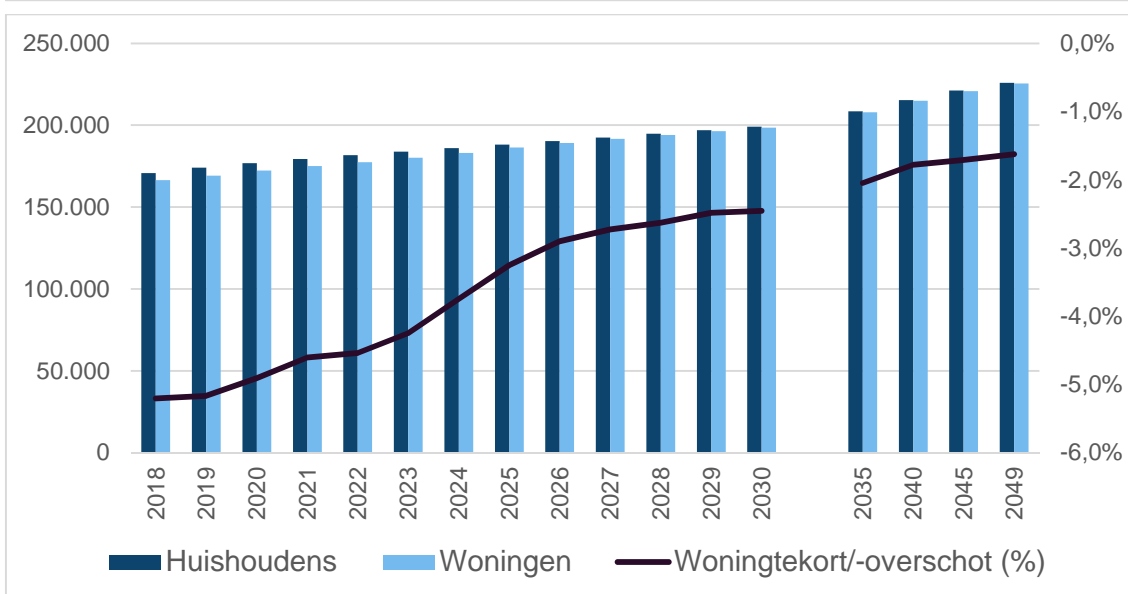
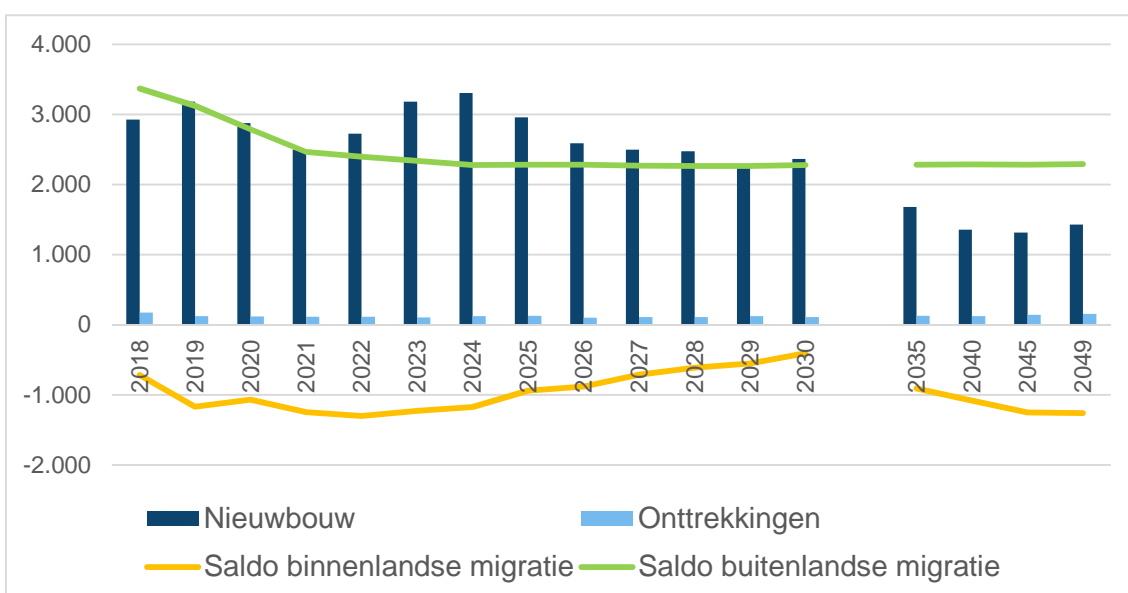
Overijssel

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	6.514	1.135	1.397	2.985	5.114	5.379	-2,4%
2019	4.467	500	-1.020	2.371	3.167	3.967	-2,3%
2020	3.548	512	-1.171	1.797	3.098	3.036	-2,3%
2021	2.618	514	-1.402	1.284	2.627	2.104	-2,3%
2022	2.812	536	-1.143	1.141	2.537	2.276	-2,4%
2023	3.028	535	-1.502	997	2.316	2.493	-2,4%
2024	2.994	549	-1.577	867	2.264	2.445	-2,4%
2025	3.002	541	-1.722	827	2.051	2.461	-2,3%
2026	3.204	561	-1.607	782	2.093	2.643	-2,3%
2027	2.517	548	-1.925	741	1.774	1.969	-2,1%
2028	2.306	582	-1.891	706	1.461	1.724	-2,1%
2029	2.074	574	-2.074	695	1.176	1.500	-2,0%
2030	1.827	560	-1.831	683	1.148	1.267	-1,9%
2035	906	587	-1.990	685	-286	319	-1,5%
2040	366	624	-1.841	737	-952	-258	-0,9%
2045	182	621	-2.037	744	-1.383	-439	0,0%
2049	145	634	-2.095	743	-1.391	-489	0,7%

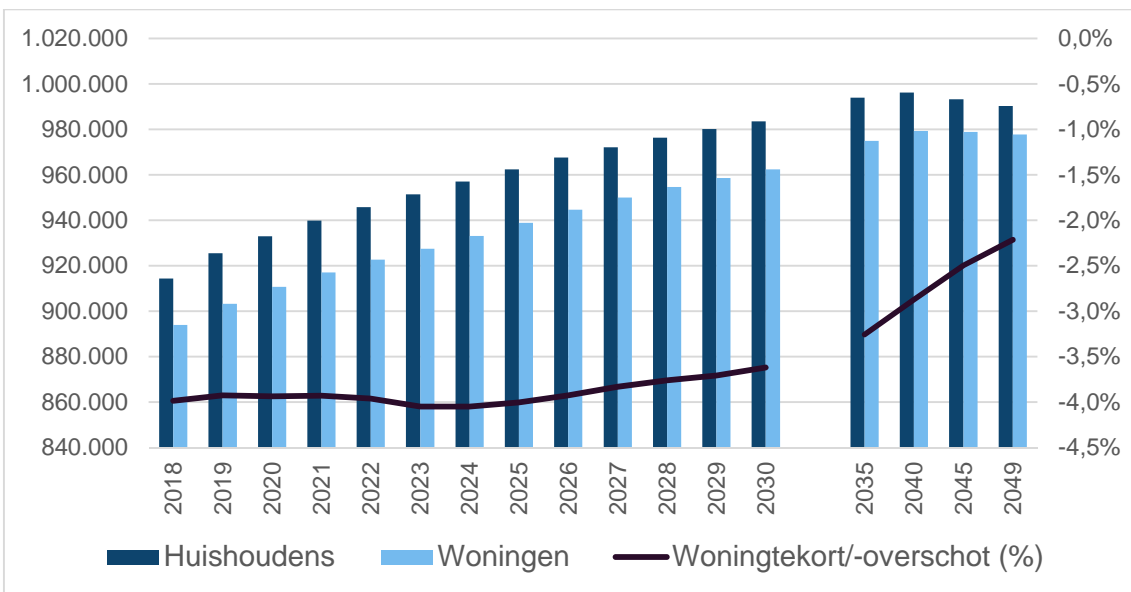
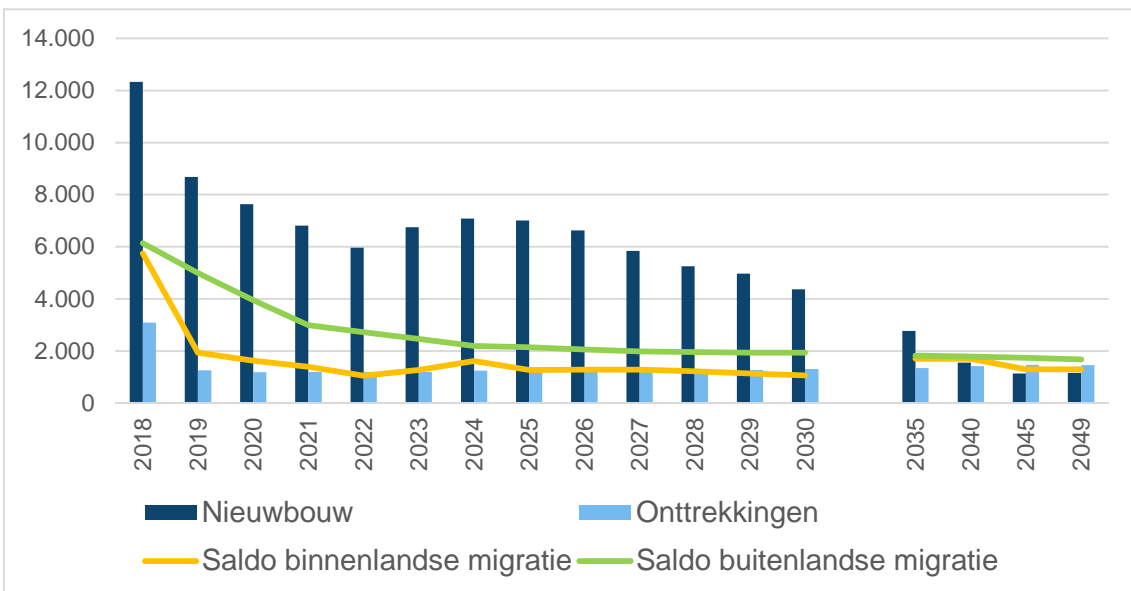
Flevoland

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	2.927	175	-715	3.370	3.259	2.752	-5,2%
2019	3.181	123	-1.171	3.123	2.798	3.058	-5,2%
2020	2.879	119	-1.068	2.789	2.565	2.760	-4,9%
2021	2.496	112	-1.245	2.464	2.249	2.384	-4,6%
2022	2.726	112	-1.304	2.396	2.179	2.614	-4,5%
2023	3.181	107	-1.228	2.337	2.075	3.074	-4,2%
2024	3.308	123	-1.174	2.279	2.136	3.185	-3,7%
2025	2.959	127	-939	2.281	2.255	2.832	-3,3%
2026	2.588	98	-881	2.281	2.192	2.490	-2,9%
2027	2.498	110	-713	2.271	2.235	2.388	-2,7%
2028	2.476	110	-611	2.267	2.233	2.366	-2,6%
2029	2.292	123	-554	2.267	2.148	2.169	-2,5%
2030	2.365	108	-408	2.277	2.160	2.257	-2,5%
2035	1.682	128	-908	2.282	1.562	1.554	-2,0%
2040	1.357	123	-1.084	2.288	1.200	1.234	-1,8%
2045	1.313	141	-1.252	2.284	1.160	1.172	-1,7%
2049	1.429	154	-1.259	2.292	1.174	1.275	-1,6%

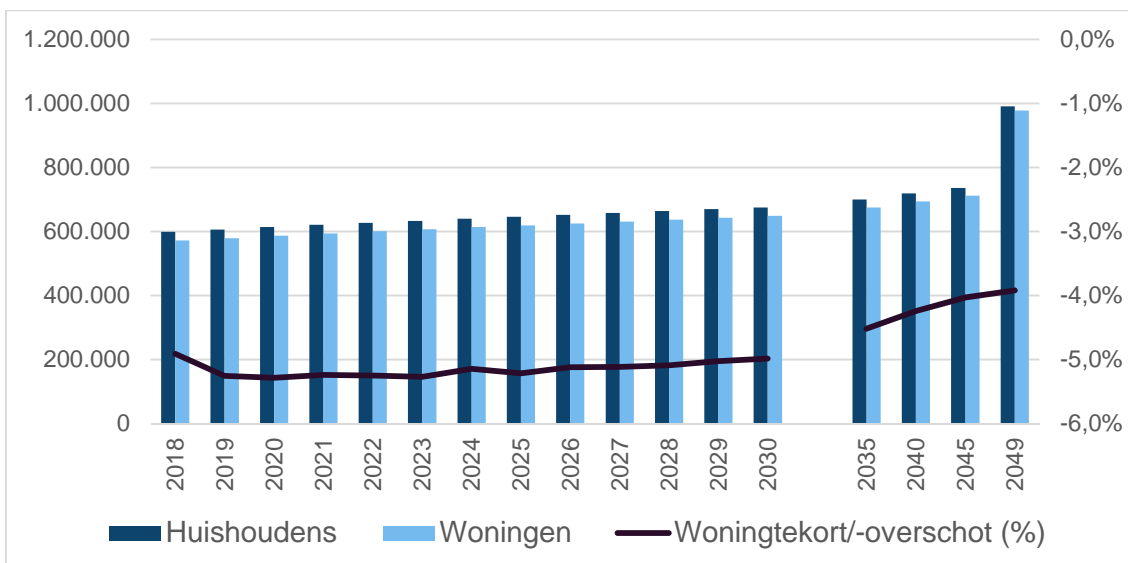
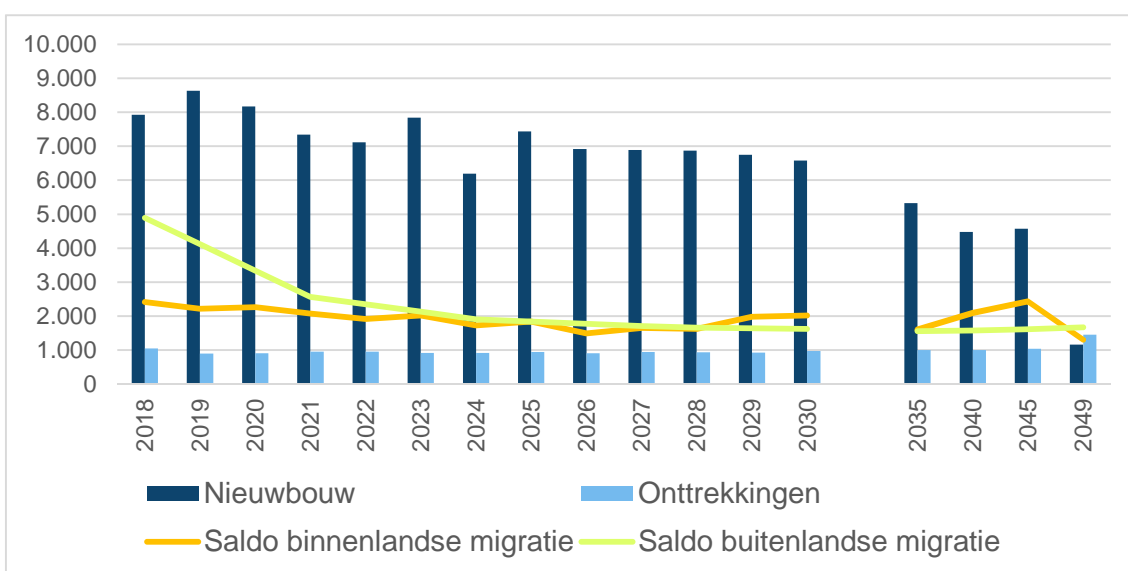
Gelderland

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	12.331	3.087	5.747	6.130	11.136	9.244	-4,0%
2019	8.674	1.257	1.929	4.996	7.463	7.417	-3,9%
2020	7.638	1.180	1.621	3.953	6.859	6.458	-3,9%
2021	6.807	1.195	1.398	2.985	5.954	5.612	-3,9%
2022	5.960	1.192	1.052	2.721	5.627	4.768	-4,0%
2023	6.753	1.202	1.266	2.456	5.571	5.551	-4,0%
2024	7.077	1.245	1.618	2.196	5.393	5.832	-4,0%
2025	7.014	1.289	1.268	2.140	5.145	5.725	-4,0%
2026	6.626	1.237	1.281	2.053	4.602	5.389	-3,9%
2027	5.835	1.221	1.285	1.979	4.203	4.614	-3,8%
2028	5.256	1.233	1.223	1.953	3.782	4.023	-3,8%
2029	4.964	1.264	1.137	1.929	3.319	3.700	-3,7%
2030	4.361	1.312	1.063	1.933	2.735	3.049	-3,6%
2035	2.770	1.339	1.701	1.828	1.042	1.431	-3,3%
2040	1.552	1.417	1.700	1.789	-443	135	-2,9%
2045	1.140	1.461	1.297	1.732	-764	-321	-2,5%
2049	1.160	1.453	1.298	1.671	-839	-293	-2,2%

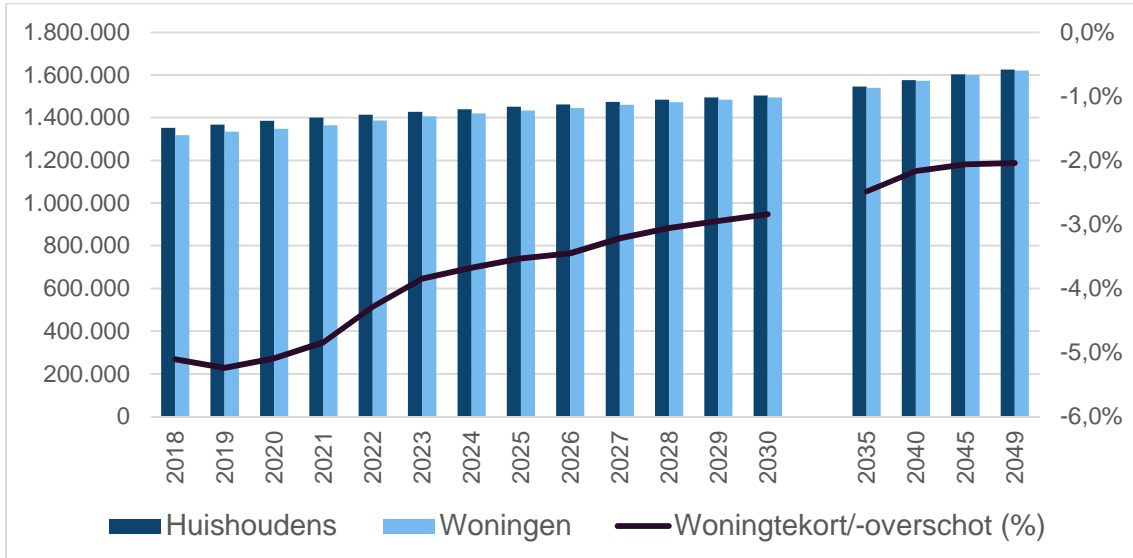
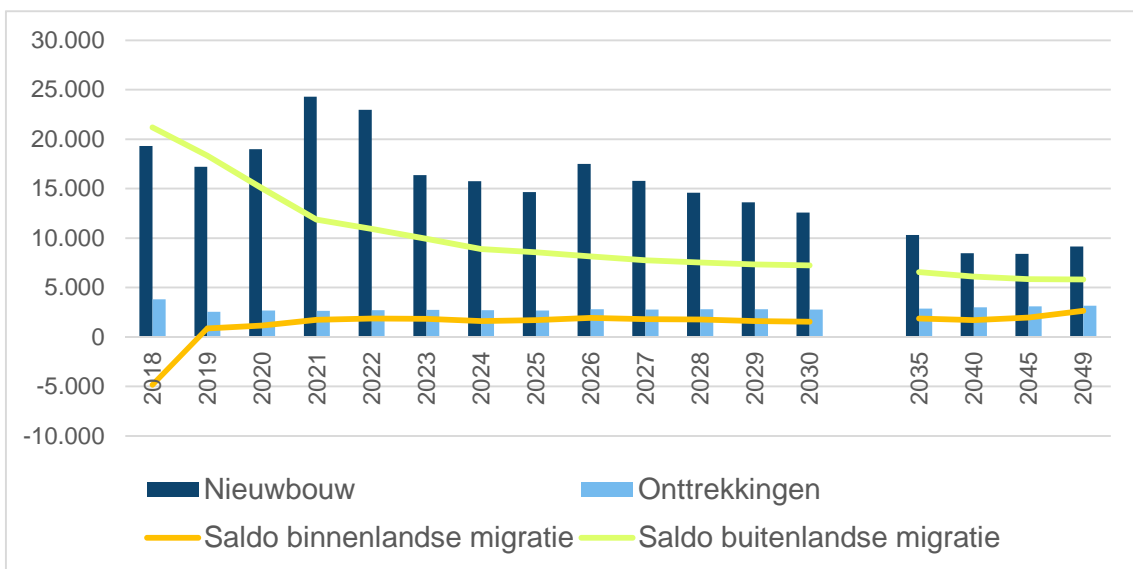
Utrecht

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	7.925	1.045	2.415	4.888	7.862	6.880	-4,9%
2019	8.638	899	2.214	4.119	7.144	7.739	-5,3%
2020	8.170	907	2.264	3.333	6.928	7.263	-5,3%
2021	7.340	954	2.077	2.564	6.411	6.386	-5,2%
2022	7.115	948	1.915	2.345	6.386	6.167	-5,3%
2023	7.844	917	2.017	2.132	6.488	6.927	-5,3%
2024	6.193	915	1.725	1.902	6.194	5.278	-5,1%
2025	7.432	938	1.836	1.842	6.089	6.494	-5,2%
2026	6.920	906	1.487	1.771	5.860	6.014	-5,1%
2027	6.889	943	1.647	1.709	5.890	5.946	-5,1%
2028	6.874	930	1.619	1.657	5.793	5.944	-5,1%
2029	6.752	925	1.977	1.638	5.607	5.827	-5,0%
2030	6.583	970	2.018	1.625	5.518	5.613	-5,0%
2035	5.328	1.002	1.603	1.552	4.092	4.326	-4,5%
2040	4.479	1.000	2.094	1.576	3.521	3.479	-4,2%
2045	4.567	1.041	2.427	1.609	3.694	3.526	-4,0%
2049	1.160	1.453	1.298	1.671	3.981	3.943	-3,9%

Noord-Holland

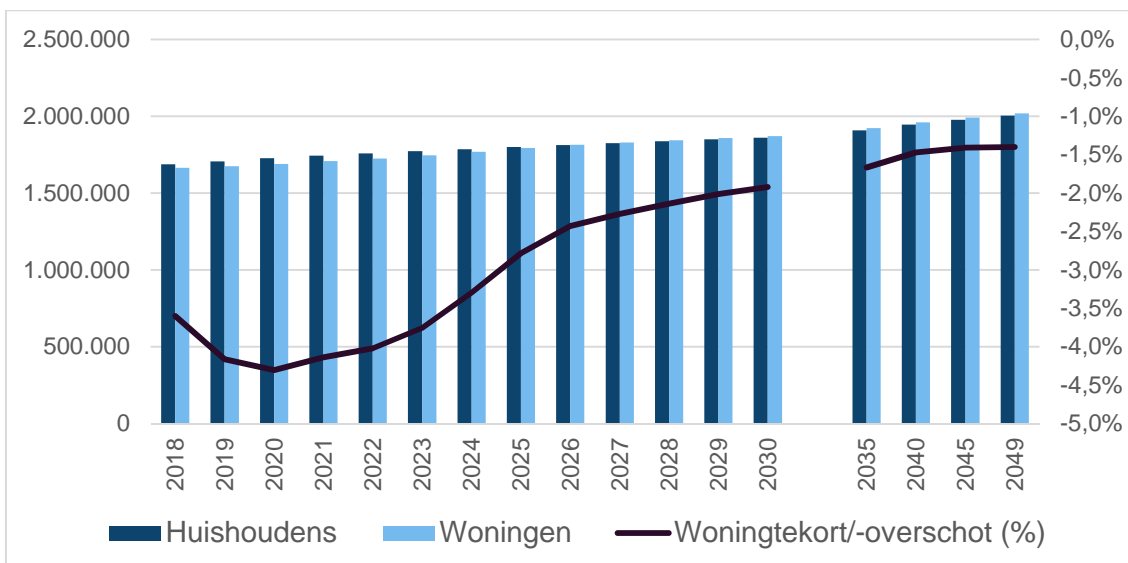
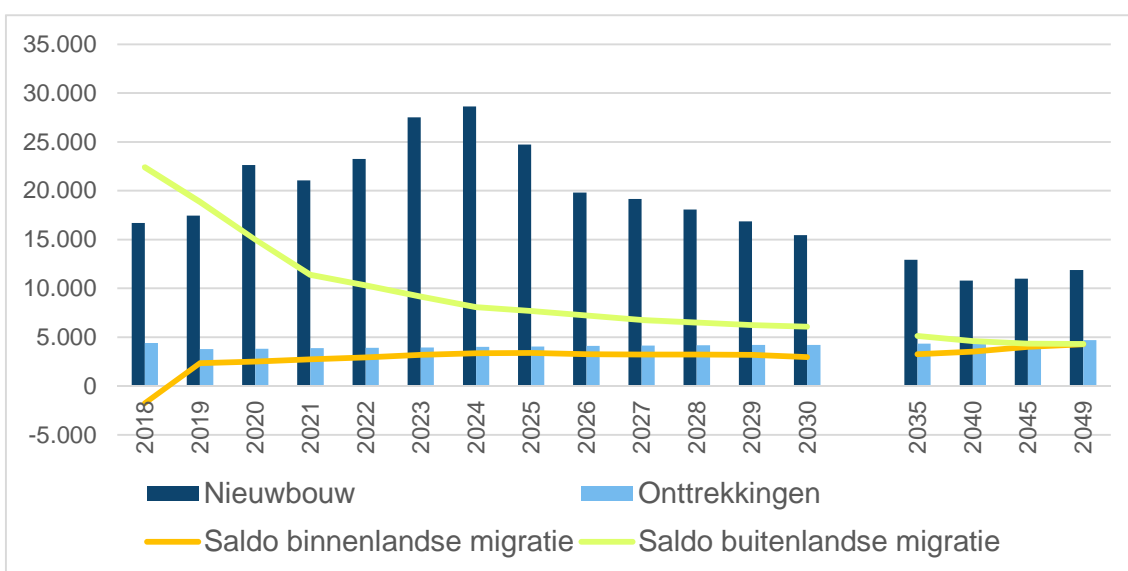
	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	19.312	3.812	-4.843	21.203	15.829	15.500	-5,1%
2019	17.203	2.562	854	18.341	17.371	14.641	-5,2%
2020	18.992	2.680	1.163	15.038	15.063	16.312	-5,1%
2021	24.299	2.636	1.733	11.868	13.577	21.663	-4,8%
2022	22.974	2.697	1.852	10.933	13.046	20.277	-4,3%
2023	16.383	2.737	1.827	9.930	12.351	13.646	-3,8%
2024	15.757	2.715	1.611	8.898	11.722	13.042	-3,7%
2025	14.663	2.662	1.705	8.554	11.304	12.001	-3,5%
2026	17.497	2.795	1.921	8.141	11.189	14.702	-3,5%
2027	15.803	2.776	1.810	7.766	10.713	13.027	-3,2%
2028	14.599	2.822	1.771	7.540	10.178	11.777	-3,1%
2029	13.608	2.822	1.608	7.343	9.803	10.786	-2,9%
2030	12.575	2.773	1.549	7.234	9.263	9.802	-2,8%
2035	10.316	2.878	1.871	6.566	7.001	7.438	-2,5%
2040	8.473	3.003	1.690	6.108	5.323	5.470	-2,2%
2045	8.401	3.085	1.954	5.856	5.506	5.316	-2,1%
2049	9.165	3.154	2.632	5.831	6.312	6.011	-2,0%

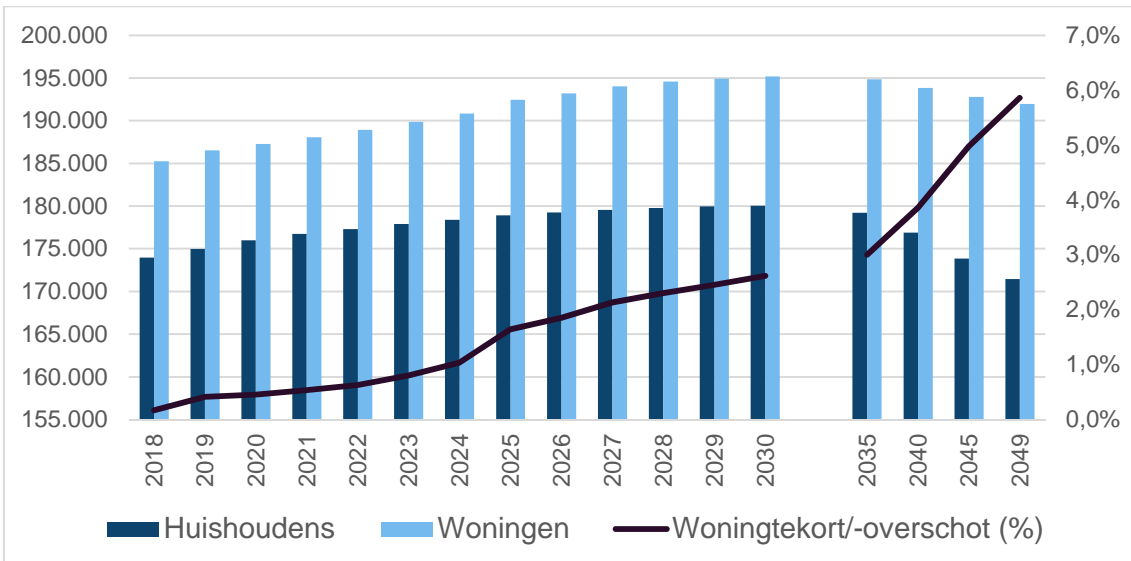
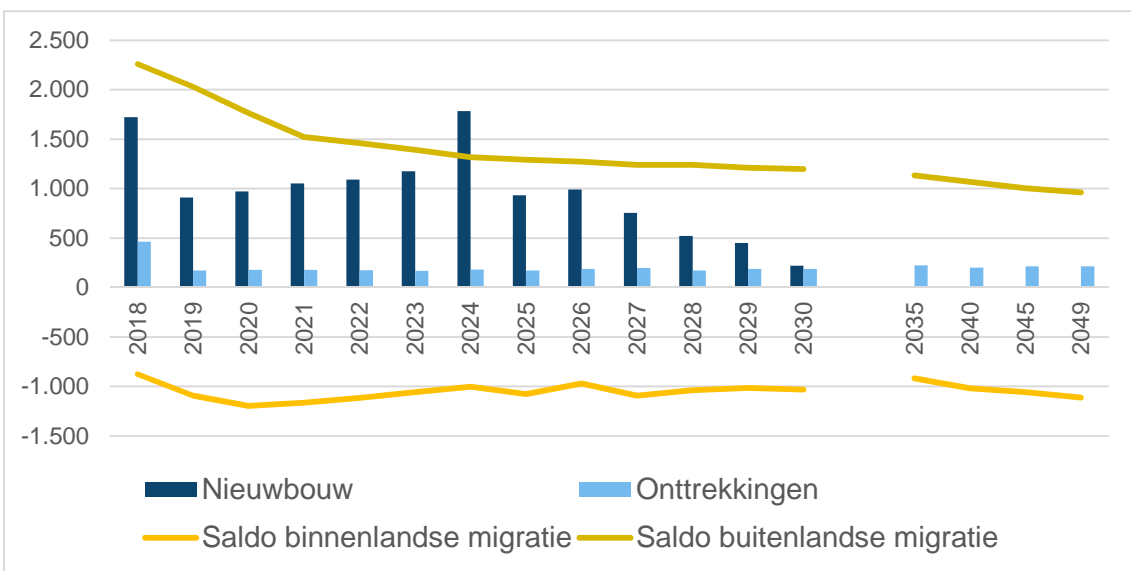
Zuid-Holland

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	16.696	4.410	-1.755	22.395	18.949	12.286	-3,6%
2019	17.460	3.772	2.350	18.856	19.296	13.688	-4,2%
2020	22.634	3.802	2.492	15.004	16.673	18.832	-4,3%
2021	21.047	3.864	2.745	11.377	14.671	17.183	-4,1%
2022	23.245	3.896	2.922	10.301	14.248	19.349	-4,0%
2023	27.537	3.951	3.186	9.167	13.747	23.586	-3,8%
2024	28.639	3.994	3.351	8.067	13.356	24.645	-3,3%
2025	24.746	4.052	3.392	7.679	13.159	20.694	-2,8%
2026	19.803	4.099	3.241	7.232	12.592	15.704	-2,4%
2027	19.165	4.153	3.217	6.755	12.264	15.012	-2,3%
2028	18.065	4.171	3.231	6.485	11.853	13.894	-2,1%
2029	16.863	4.207	3.182	6.248	11.209	12.656	-2,0%
2030	15.457	4.219	2.945	6.067	10.802	11.238	-1,9%
2035	12.926	4.327	3.269	5.138	8.313	8.599	-1,7%
2040	10.802	4.449	3.505	4.606	6.232	6.353	-1,5%
2045	10.996	4.604	4.024	4.341	6.402	6.392	-1,4%
2049	11.890	4.709	4.257	4.311	7.251	7.181	-1,4%

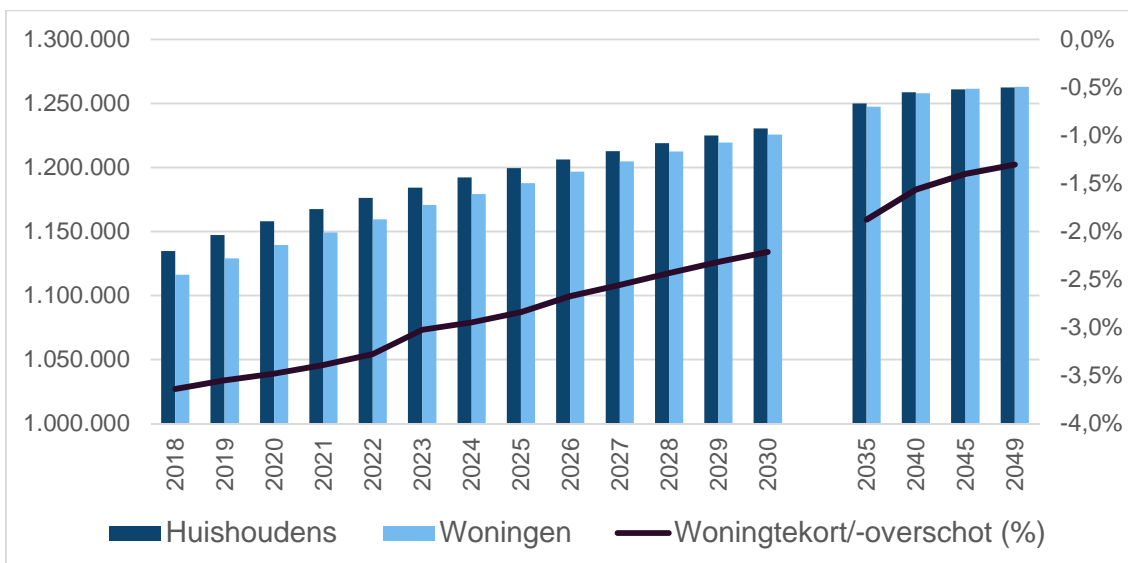
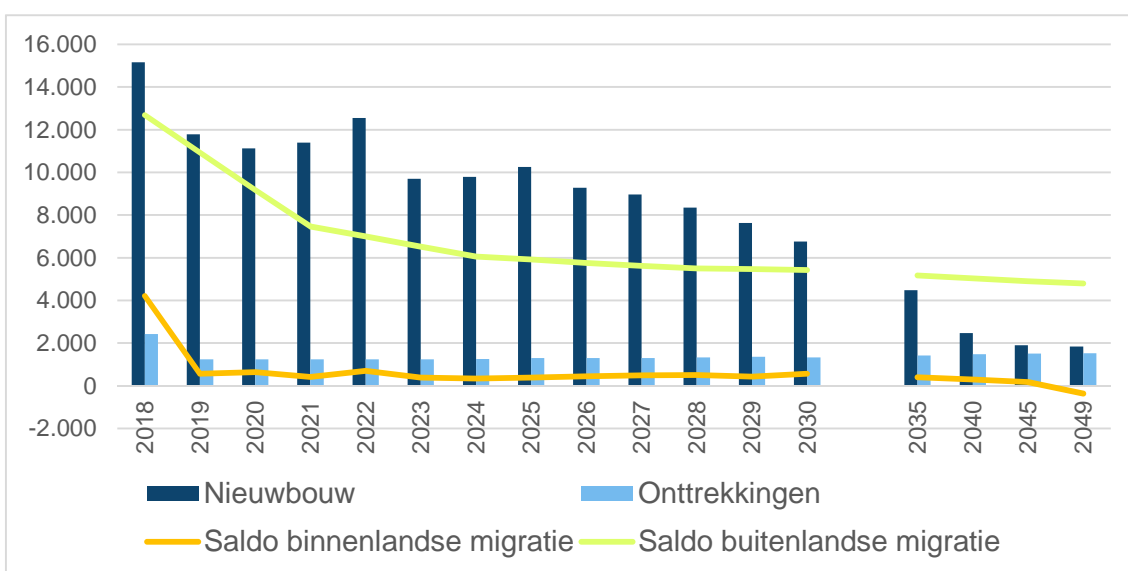
Zeeland

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	1.724	464	-875	2.260	1.044	1.260	0,2%
2019	911	172	-1.095	2.031	1.012	739	0,4%
2020	972	178	-1.198	1.766	727	794	0,5%
2021	1.052	179	-1.166	1.523	573	873	0,5%
2022	1.092	174	-1.115	1.462	589	918	0,6%
2023	1.177	170	-1.057	1.392	510	1.007	0,8%
2024	1.783	182	-1.002	1.317	508	1.601	1,0%
2025	934	172	-1.076	1.293	328	762	1,6%
2026	990	187	-971	1.272	321	803	1,9%
2027	756	197	-1.092	1.240	205	559	2,1%
2028	522	171	-1.037	1.242	209	351	2,3%
2029	450	188	-1.016	1.213	49	262	2,5%
2030	221	187	-1.033	1.200	-49	34	2,6%
2035	14	224	-918	1.133	-316	-210	3,0%
2040	0	203	-1.019	1.070	-586	-203	3,9%
2045	0	214	-1.059	1.005	-589	-214	5,0%
2049	0	216	-1.113	963	-587	-216	5,9%

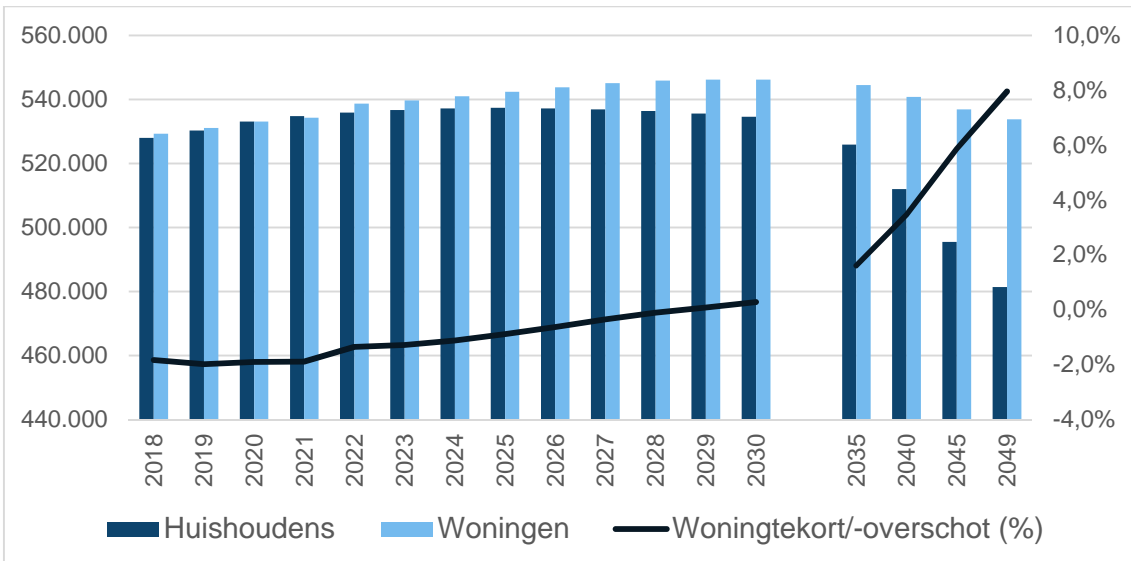
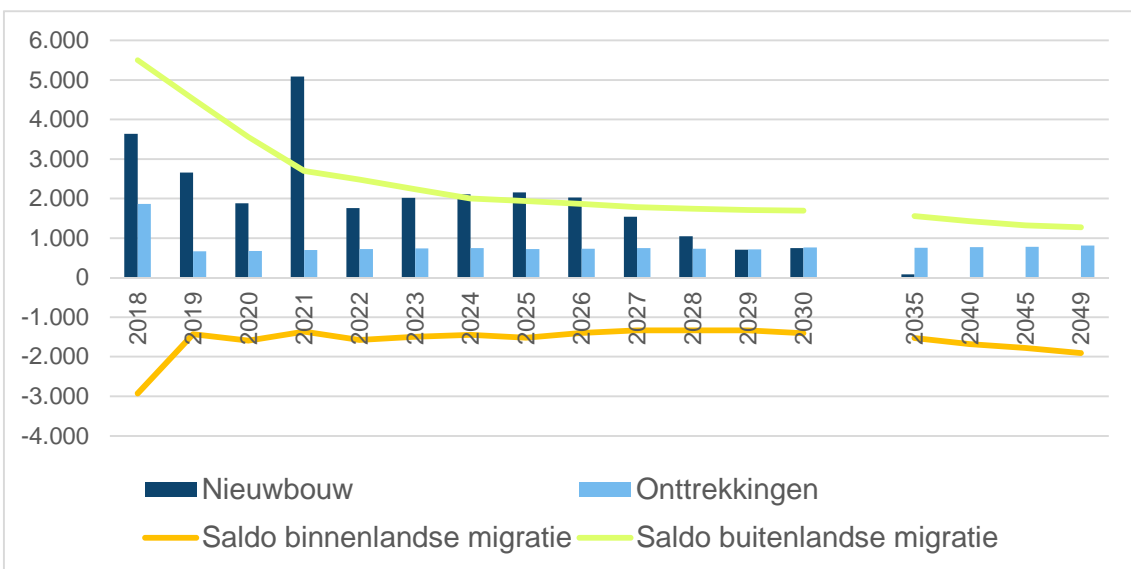
Noord-Brabant

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	15.158	2.426	4.204	12.685	12.577	12.732	-3,6%
2019	11.779	1.233	561	10.930	10.662	10.546	-3,5%
2020	11.132	1.243	639	9.177	9.569	9.889	-3,5%
2021	11.397	1.240	408	7.469	8.554	10.157	-3,4%
2022	12.547	1.233	700	6.999	8.177	11.314	-3,3%
2023	9.695	1.244	381	6.512	7.838	8.451	-3,0%
2024	9.789	1.253	338	6.056	7.216	8.536	-2,9%
2025	10.249	1.293	383	5.925	6.920	8.956	-2,8%
2026	9.276	1.301	442	5.757	6.559	7.975	-2,7%
2027	8.971	1.301	494	5.618	6.204	7.670	-2,6%
2028	8.344	1.329	504	5.506	5.898	7.015	-2,4%
2029	7.626	1.363	430	5.465	5.445	6.263	-2,3%
2030	6.753	1.333	563	5.419	4.867	5.420	-2,2%
2035	4.484	1.424	401	5.164	2.661	3.060	-1,9%
2040	2.462	1.474	288	5.037	726	988	-1,6%
2045	1.900	1.510	172	4.894	441	390	-1,4%
2049	1.837	1.527	-368	4.794	170	310	-1,3%

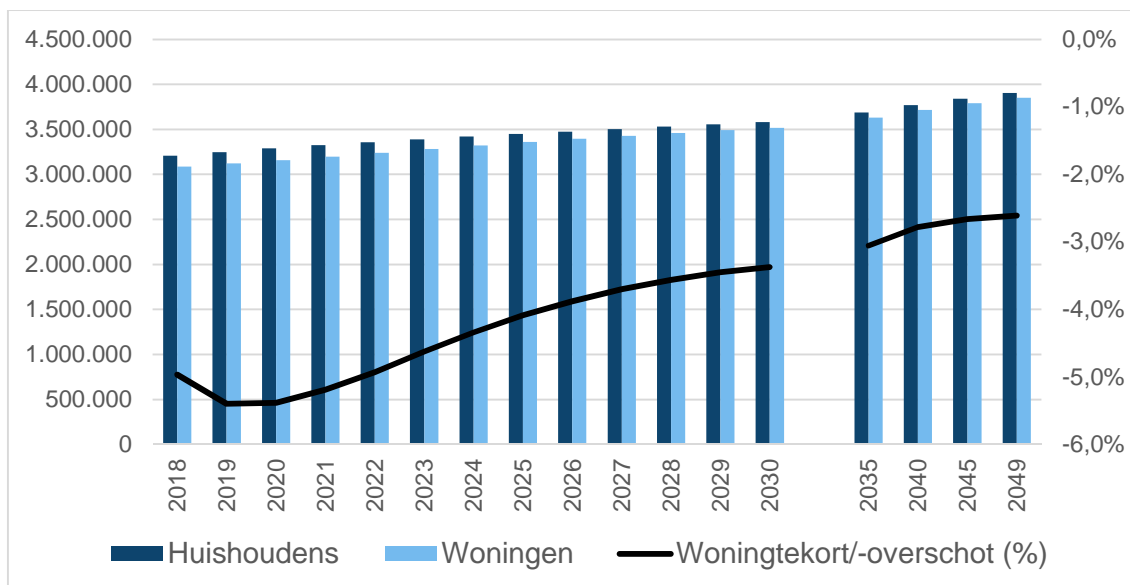
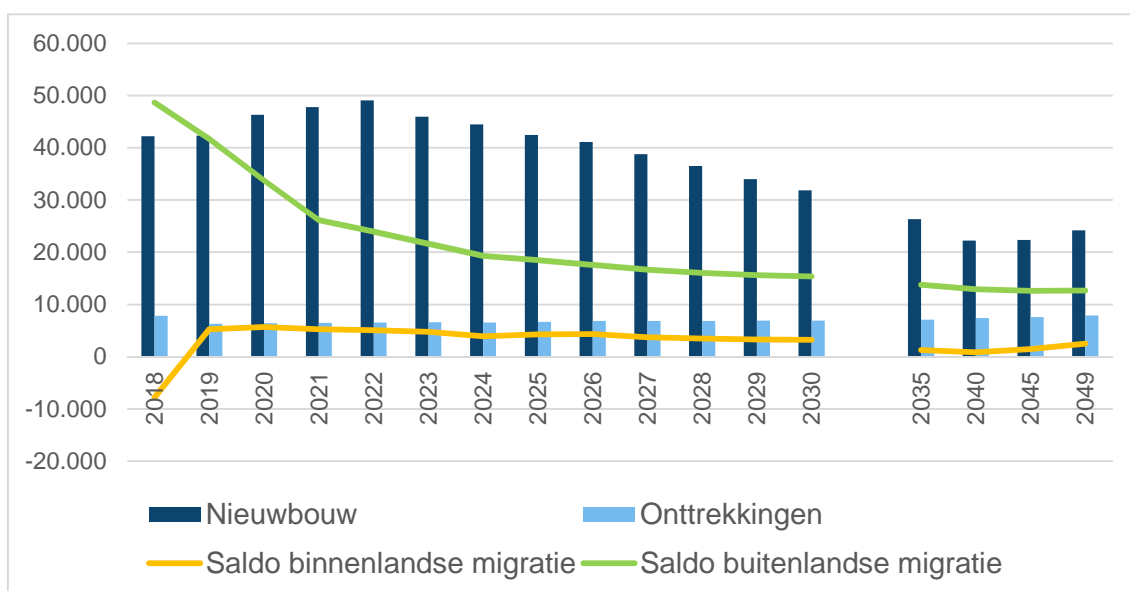
Limburg

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	3.637	1.862	-2.925	5.502	2.359	1.775	-1,8%
2019	2.654	665	-1.427	4.518	2.754	1.989	-2,0%
2020	1.877	675	-1.594	3.555	1.695	1.202	-1,9%
2021	5.083	701	-1.362	2.702	1.153	4.382	-1,9%
2022	1.761	727	-1.578	2.480	796	1.034	-1,4%
2023	2.017	736	-1.498	2.233	524	1.281	-1,3%
2024	2.106	744	-1.447	1.999	146	1.362	-1,1%
2025	2.158	722	-1.516	1.938	-138	1.436	-0,9%
2026	2.024	731	-1.401	1.864	-300	1.293	-0,6%
2027	1.541	744	-1.333	1.784	-558	797	-0,4%
2028	1.047	735	-1.334	1.746	-830	312	-0,1%
2029	710	717	-1.331	1.712	-920	-7	0,1%
2030	745	761	-1.407	1.698	-1.257	-16	0,3%
2035	84	755	-1.530	1.555	-2.413	-671	1,6%
2040	3	772	-1.678	1.425	-3.112	-769	3,5%
2045	0	783	-1.775	1.326	-3.472	-783	5,9%
2049	0	809	-1.905	1.274	-3.495	-809	8,0%

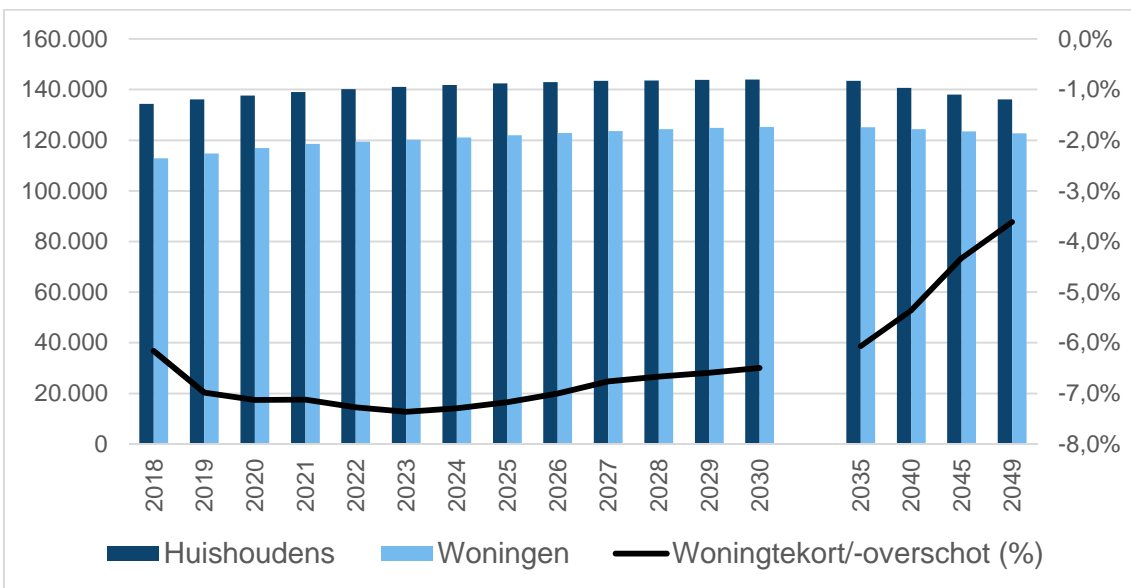
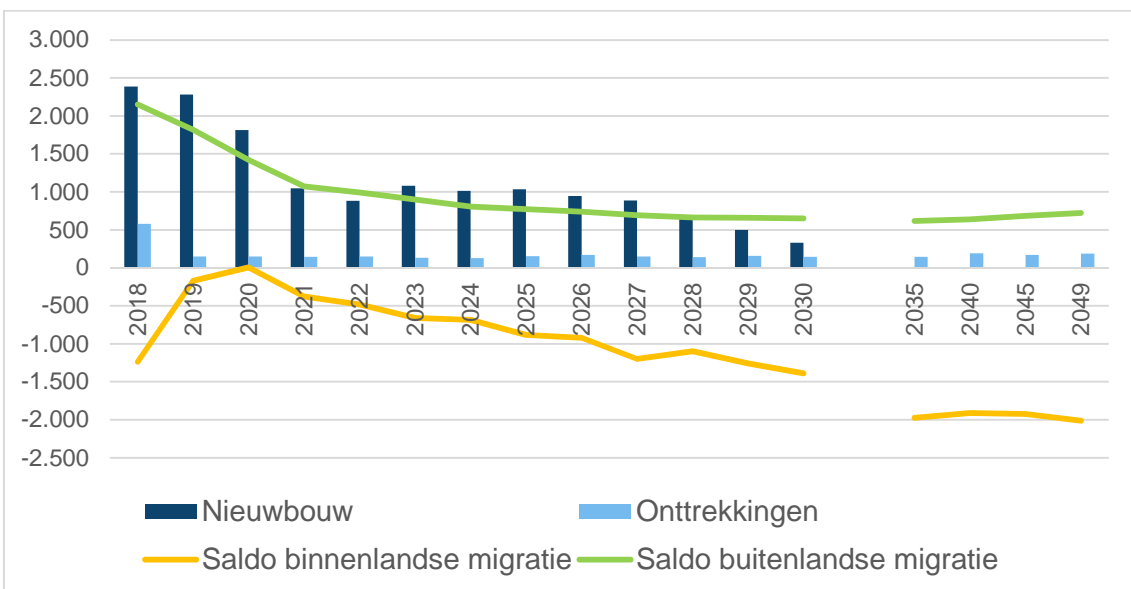
Stedelijke regio's totaal

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	42.244	7.809	-7.823	48.672	39.396	34.435	-5,0%
2019	42.340	6.304	5.271	41.694	42.503	36.036	-5,4%
2020	46.318	6.431	5.685	33.761	37.078	39.887	-5,4%
2021	47.814	6.462	5.278	26.166	32.530	41.352	-5,2%
2022	49.072	6.550	5.050	23.959	31.595	42.522	-4,9%
2023	45.936	6.575	4.748	21.634	30.141	39.361	-4,6%
2024	44.469	6.572	3.918	19.262	28.560	37.897	-4,3%
2025	42.436	6.651	4.251	18.471	28.065	35.785	-4,1%
2026	41.098	6.847	4.333	17.553	27.507	34.251	-3,9%
2027	38.767	6.847	3.751	16.641	26.654	31.920	-3,7%
2028	36.517	6.850	3.453	16.053	25.833	29.667	-3,6%
2029	34.024	6.922	3.280	15.630	24.833	27.102	-3,4%
2030	31.859	6.905	3.235	15.344	24.129	24.954	-3,4%
2035	26.330	7.103	1.242	13.747	18.125	19.227	-3,1%
2040	22.228	7.389	870	12.909	14.354	14.839	-2,8%
2045	22.344	7.609	1.448	12.582	15.069	14.735	-2,7%
2049	24.217	7.872	2.468	12.687	16.613	16.345	-2,6%

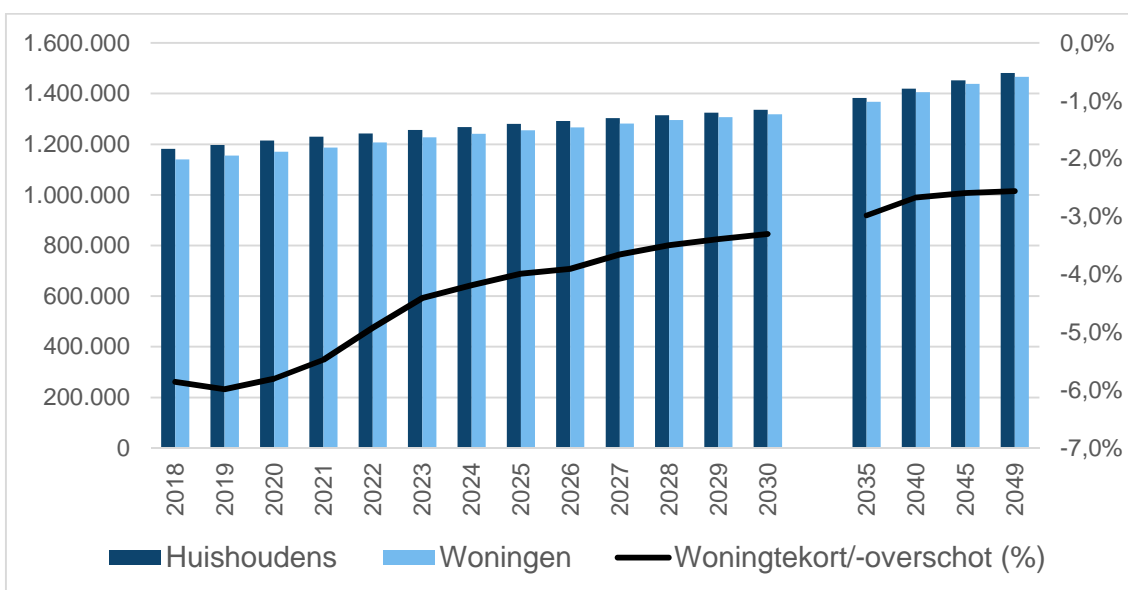
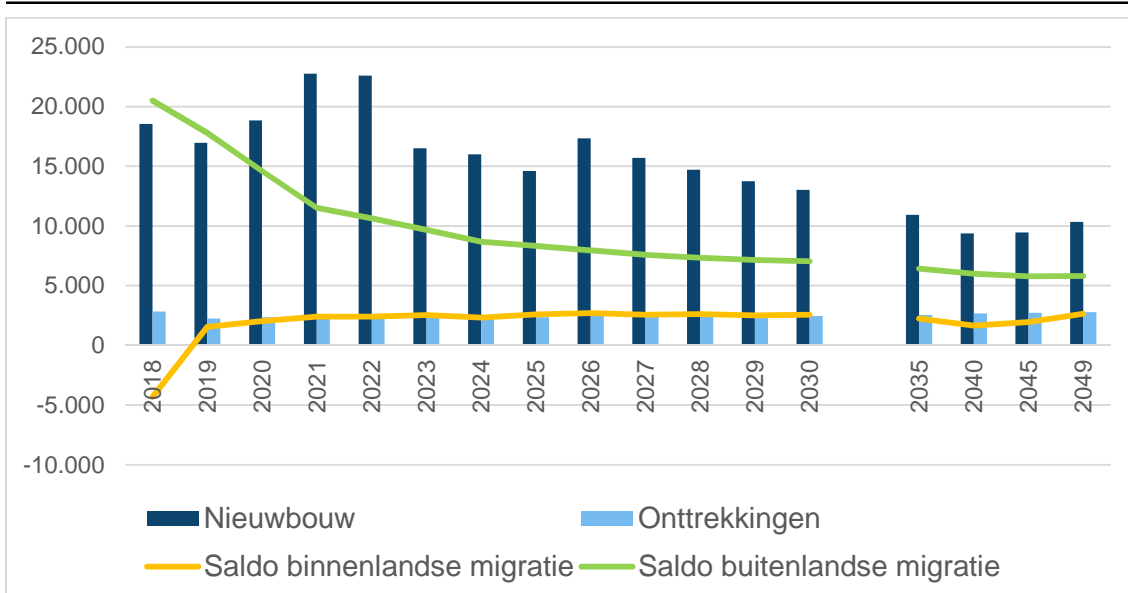
Regio Groningen

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	2.389	579	-1.236	2.149	1.760	1.810	-6,2%
2019	2.280	151	-169	1.817	1.633	2.129	-7,0%
2020	1.813	151	7	1.424	1.379	1.662	-7,1%
2021	1.045	143	-378	1.072	1.029	902	-7,1%
2022	884	149	-484	994	914	735	-7,3%
2023	1.079	132	-660	899	774	947	-7,4%
2024	1.014	129	-687	805	652	885	-7,3%
2025	1.034	155	-884	772	514	879	-7,2%
2026	944	172	-922	740	429	772	-7,0%
2027	888	150	-1.198	693	196	738	-6,8%
2028	663	142	-1.100	665	253	521	-6,7%
2029	497	159	-1.260	658	148	338	-6,6%
2030	330	146	-1.388	652	49	184	-6,5%
2035	0	146	-1.974	617	-494	-146	-6,1%
2040	0	191	-1.913	640	-512	-191	-5,4%
2045	0	169	-1.926	685	-422	-169	-4,3%
2049	0	187	-2.012	723	-478	-187	-3,6%

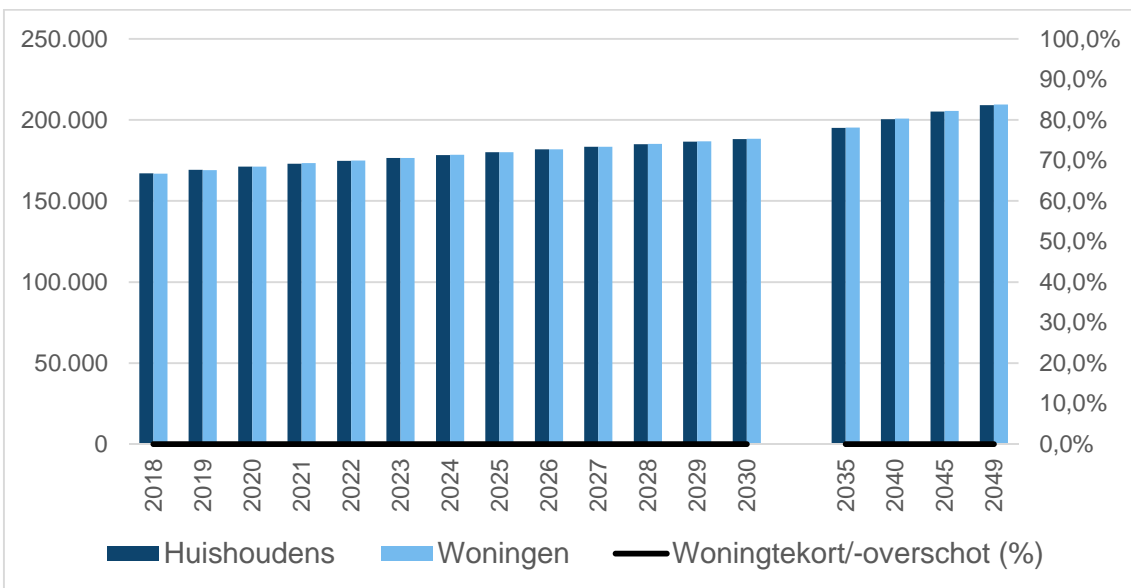
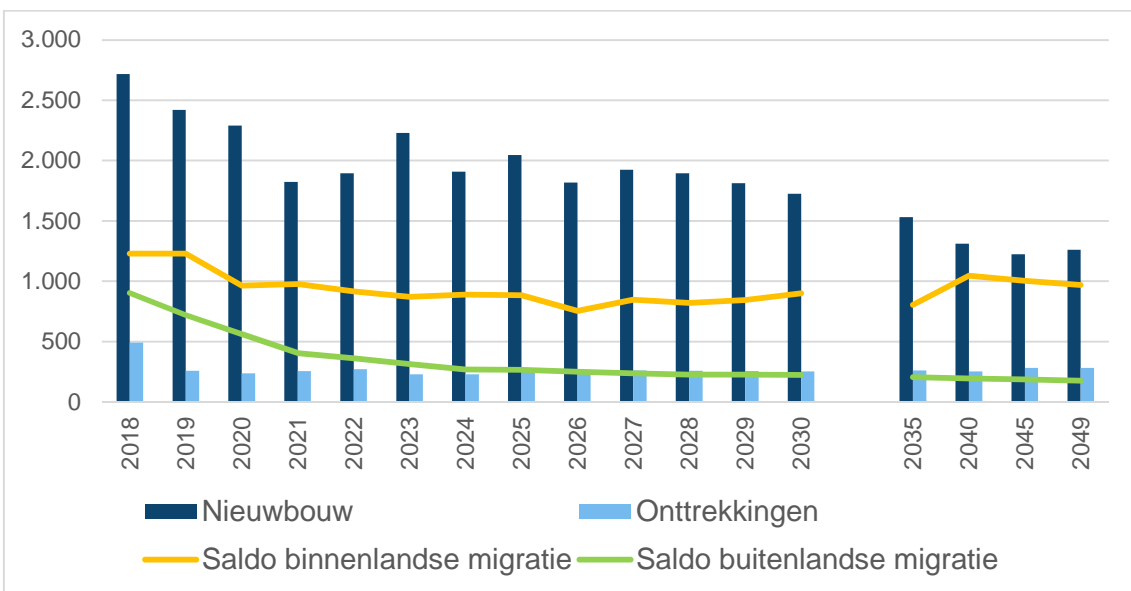
Metropoolregio Amsterdam

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	18.552	2.844	-4.336	20.496	15.645	15.708	-5,9%
2019	16.956	2.258	1.547	17.798	17.276	14.698	-6,0%
2020	18.859	2.365	2.024	14.616	15.047	16.494	-5,8%
2021	22.750	2.332	2.415	11.531	13.426	20.418	-5,5%
2022	22.607	2.383	2.405	10.630	12.996	20.224	-4,9%
2023	16.517	2.413	2.542	9.670	12.343	14.104	-4,4%
2024	15.993	2.412	2.340	8.675	11.863	13.581	-4,2%
2025	14.609	2.358	2.585	8.337	11.598	12.251	-4,0%
2026	17.331	2.492	2.702	7.945	11.522	14.839	-3,9%
2027	15.709	2.471	2.573	7.580	11.184	13.238	-3,7%
2028	14.711	2.491	2.630	7.352	10.828	12.220	-3,5%
2029	13.745	2.514	2.515	7.163	10.551	11.231	-3,4%
2030	13.025	2.458	2.574	7.057	10.180	10.567	-3,3%
2035	10.934	2.530	2.242	6.428	8.233	8.404	-3,0%
2040	9.370	2.667	1.665	6.009	6.661	6.703	-2,7%
2045	9.459	2.731	1.959	5.794	6.961	6.728	-2,6%
2049	10.334	2.774	2.652	5.808	7.761	7.560	-2,6%

Regio Amersfoort

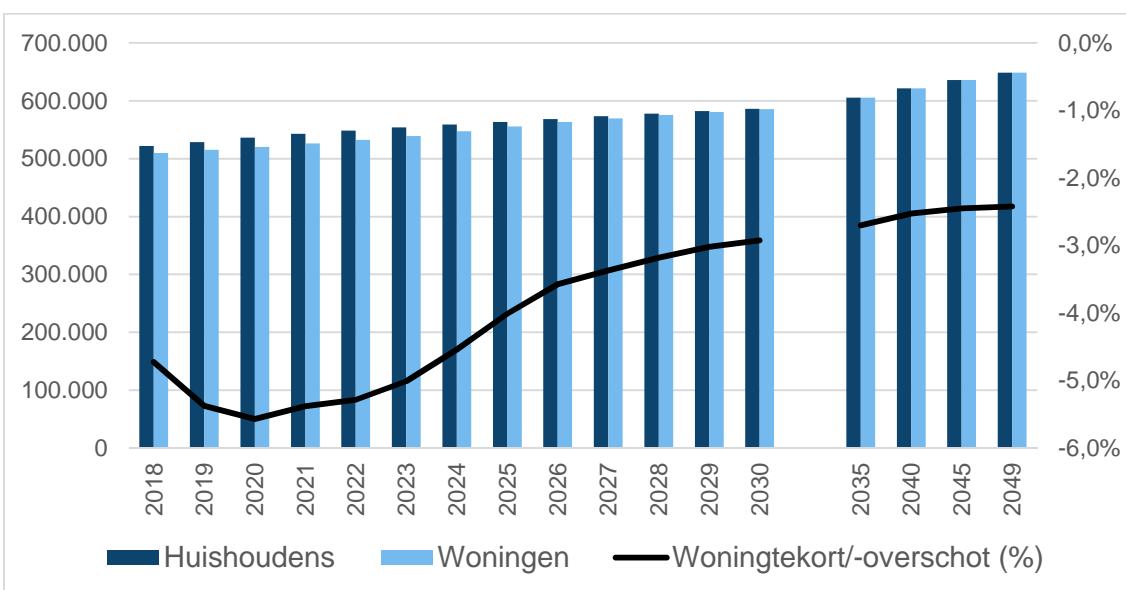
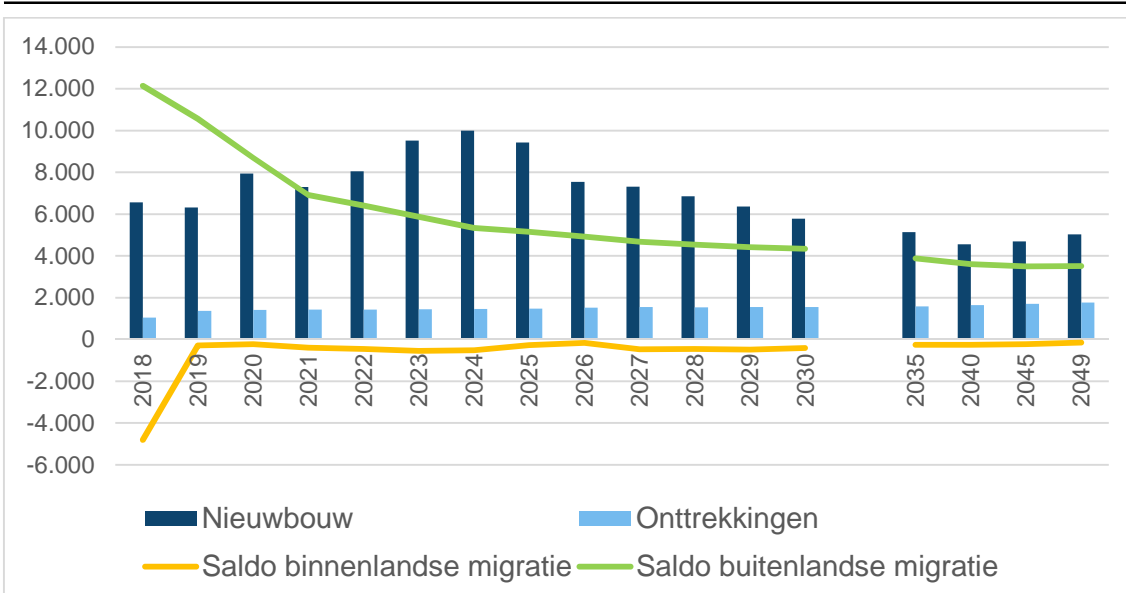
	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	2.717	491	1.228	902	2.146	2.226	-3,4%
2019	2.419	257	1.229	718	2.014	2.162	-3,4%
2020	2.290	236	964	559	1.863	2.054	-3,3%
2021	1.824	256	976	403	1.789	1.568	-3,2%
2022	1.894	272	917	360	1.784	1.622	-3,4%
2023	2.228	229	871	314	1.746	1.999	-3,4%
2024	1.907	228	889	267	1.724	1.679	-3,3%
2025	2.045	248	883	265	1.691	1.797	-3,2%
2026	1.817	239	754	249	1.637	1.578	-3,1%
2027	1.925	259	848	237	1.679	1.666	-3,2%
2028	1.896	258	821	225	1.569	1.638	-3,1%
2029	1.812	255	844	227	1.477	1.557	-3,0%
2030	1.726	252	901	224	1.530	1.474	-3,0%
2035	1.531	259	804	204	1.107	1.272	-2,6%
2040	1.310	251	1.046	195	965	1.059	-2,4%
2045	1.224	282	1.002	185	949	942	-2,3%
2049	1.261	282	970	176	945	979	-2,3%

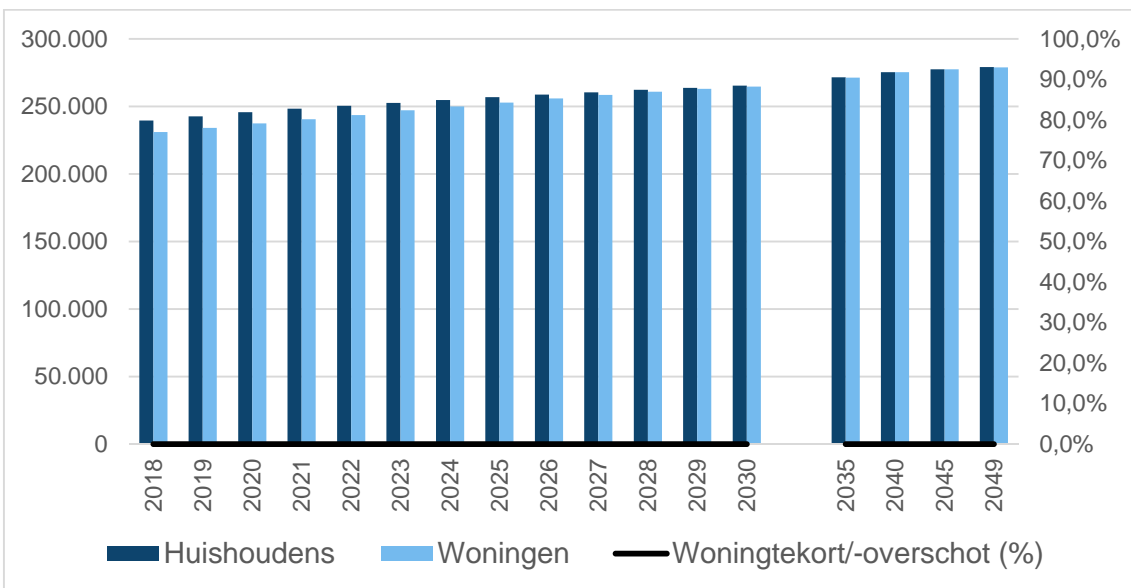
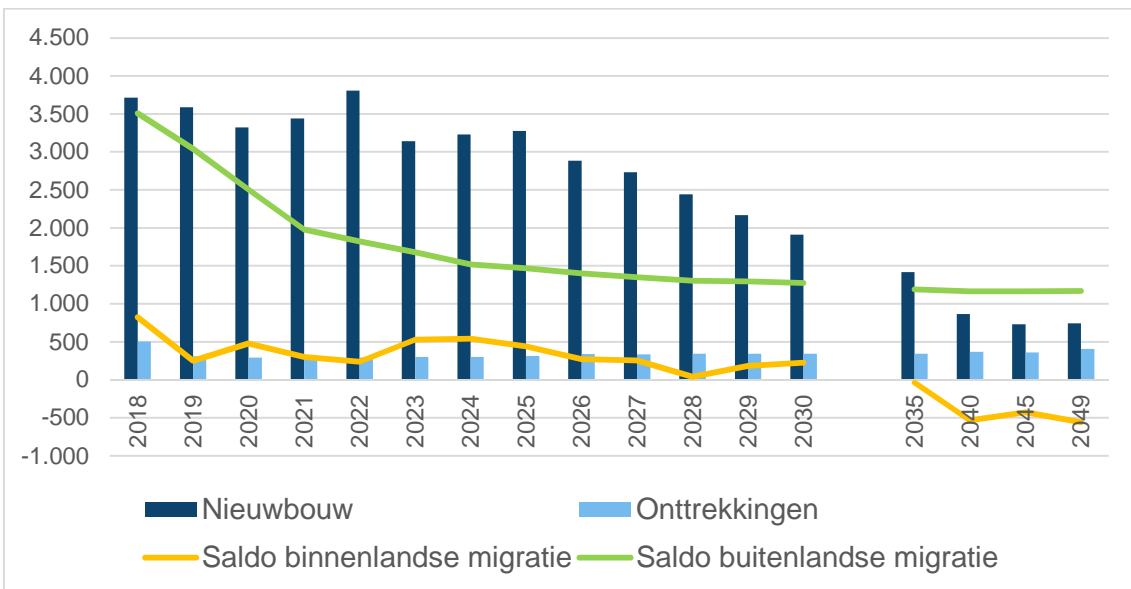
Regio Den Haag

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	6.553	1.047	-4.817	12.133	6.329	5.506	-4,7%
2019	6.315	1.370	-295	10.563	7.893	4.945	-5,4%
2020	7.941	1.418	-226	8.685	6.652	6.523	-5,6%
2021	7.293	1.433	-389	6.914	5.563	5.860	-5,4%
2022	8.053	1.431	-455	6.411	5.305	6.622	-5,3%
2023	9.512	1.444	-545	5.866	5.002	8.068	-5,0%
2024	9.987	1.456	-523	5.336	4.776	8.531	-4,5%
2025	9.424	1.480	-273	5.151	4.800	7.944	-4,0%
2026	7.545	1.526	-167	4.923	4.750	6.019	-3,6%
2027	7.313	1.543	-471	4.678	4.538	5.770	-3,4%
2028	6.855	1.535	-456	4.540	4.441	5.320	-3,2%
2029	6.361	1.546	-483	4.420	4.225	4.815	-3,0%
2030	5.781	1.549	-407	4.335	4.193	4.232	-2,9%
2035	5.132	1.586	-257	3.880	3.480	3.546	-2,7%
2040	4.550	1.640	-253	3.606	2.916	2.910	-2,5%
2045	4.693	1.702	-234	3.493	3.001	2.991	-2,5%
2049	5.027	1.762	-152	3.508	3.326	3.265	-2,4%

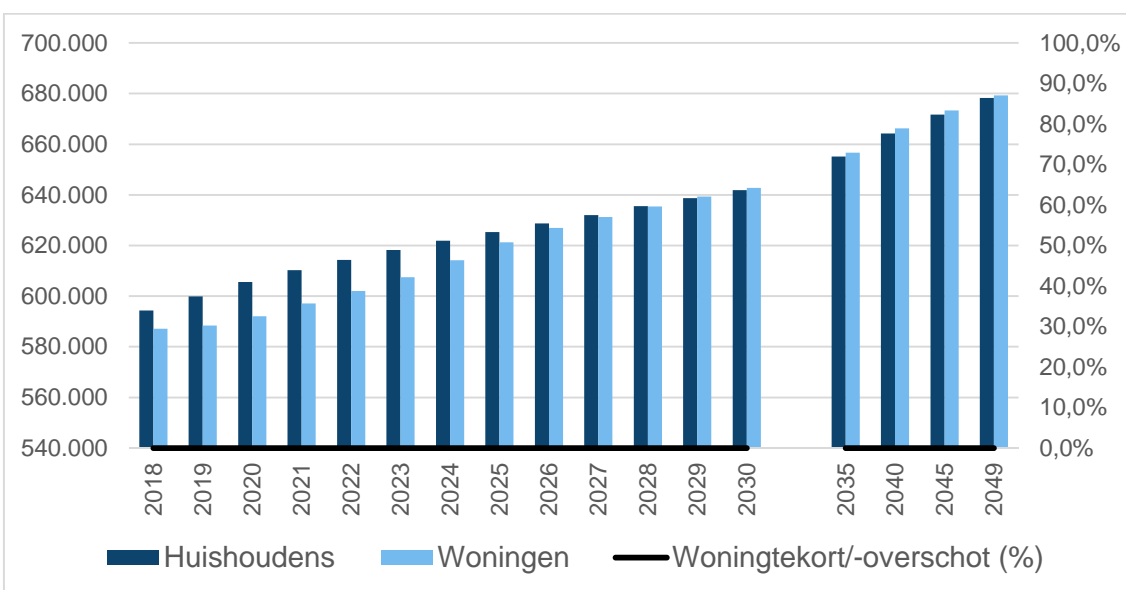
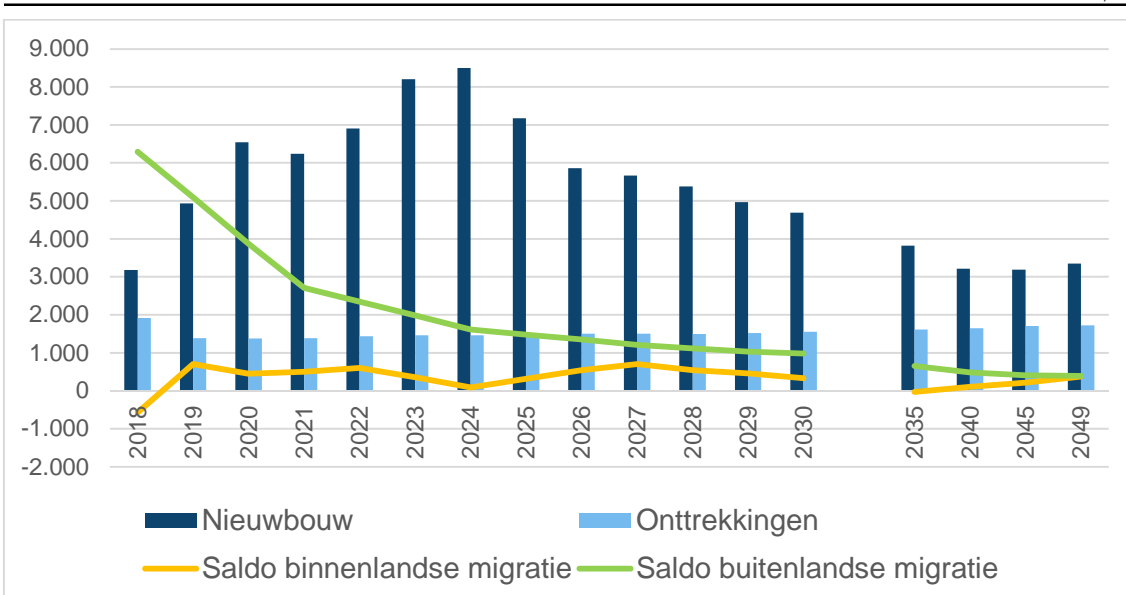
Regio Eindhoven

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	3.713	505	824	3.507	3.122	3.208	-4,6%
2019	3.586	311	252	3.039	2.953	3.275	-4,6%
2020	3.324	292	476	2.503	2.610	3.032	-4,3%
2021	3.439	321	302	1.980	2.171	3.118	-3,9%
2022	3.806	293	237	1.822	2.106	3.513	-3,6%
2023	3.139	301	530	1.679	2.146	2.838	-3,1%
2024	3.231	299	542	1.518	2.057	2.932	-2,8%
2025	3.276	315	438	1.470	1.933	2.961	-2,5%
2026	2.885	338	272	1.401	1.828	2.547	-2,1%
2027	2.732	333	255	1.352	1.694	2.399	-1,9%
2028	2.442	343	40	1.305	1.588	2.099	-1,6%
2029	2.167	341	182	1.297	1.537	1.826	-1,4%
2030	1.912	341	223	1.273	1.520	1.571	-1,3%
2035	1.418	344	-35	1.191	953	1.074	-1,1%
2040	865	367	-535	1.163	469	498	-0,7%
2045	732	361	-429	1.163	446	371	-0,6%
2049	743	404	-557	1.170	404	339	-0,6%

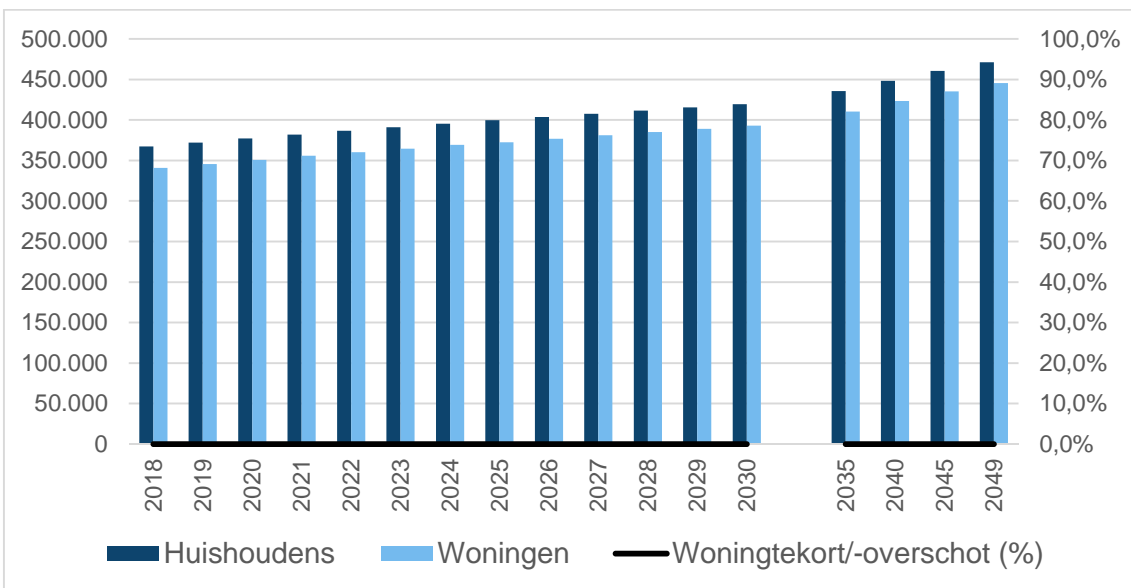
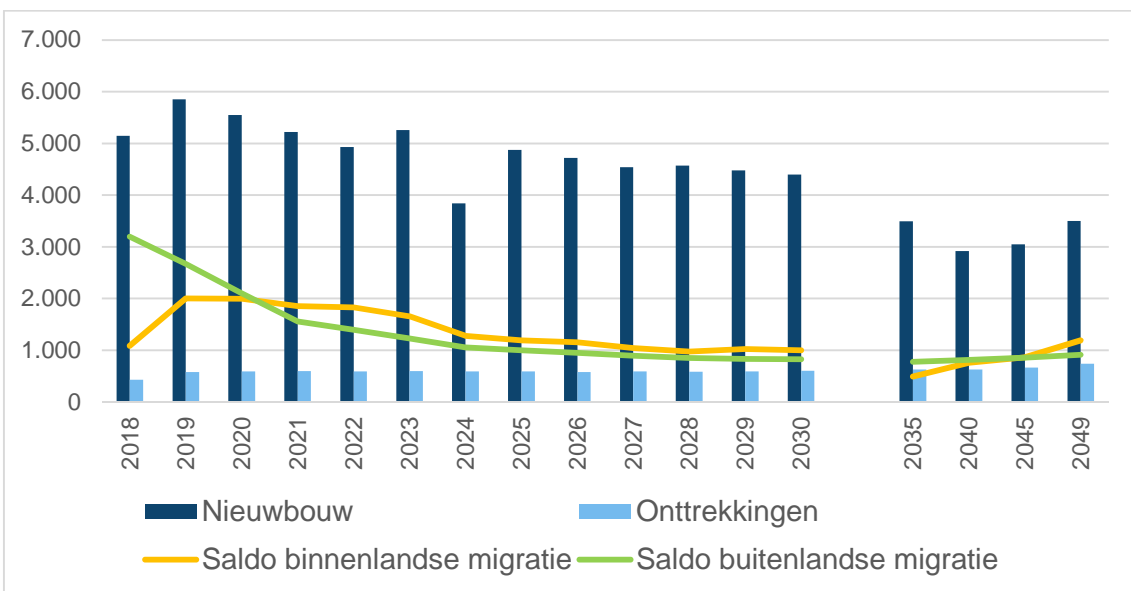
Regio Rotterdam

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	3.177	1.913	-573	6.289	5.579	1.264	-3,1%
2019	4.935	1.383	706	5.091	5.664	3.552	-4,1%
2020	6.542	1.380	448	3.874	4.653	5.162	-4,2%
2021	6.242	1.383	498	2.710	4.113	4.859	-4,2%
2022	6.902	1.432	601	2.347	3.928	5.470	-4,1%
2023	8.201	1.464	357	1.981	3.664	6.737	-3,9%
2024	8.498	1.459	84	1.609	3.337	7.039	-3,5%
2025	7.175	1.505	313	1.476	3.433	5.670	-3,0%
2026	5.860	1.501	539	1.349	3.367	4.359	-2,8%
2027	5.664	1.502	705	1.210	3.449	4.162	-2,6%
2028	5.381	1.498	546	1.116	3.265	3.883	-2,5%
2029	4.967	1.517	457	1.033	3.098	3.450	-2,4%
2030	4.687	1.556	332	980	2.972	3.131	-2,4%
2035	3.824	1.610	-30	651	2.121	2.214	-2,1%
2040	3.218	1.646	106	486	1.479	1.572	-2,0%
2045	3.187	1.703	214	406	1.561	1.484	-2,0%
2049	3.351	1.725	377	392	1.789	1.626	-2,0%

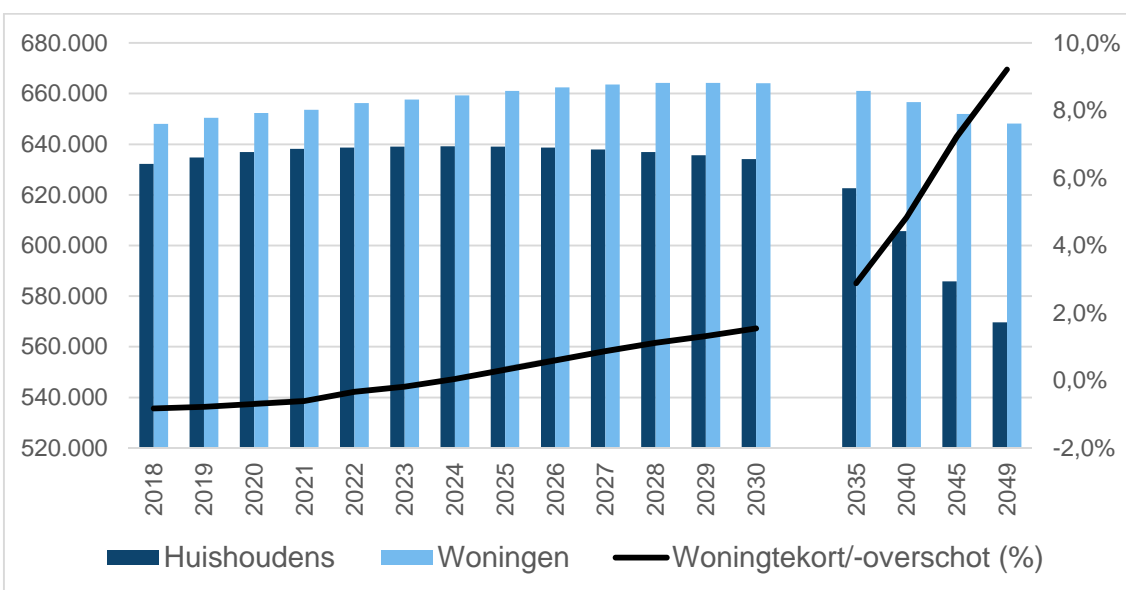
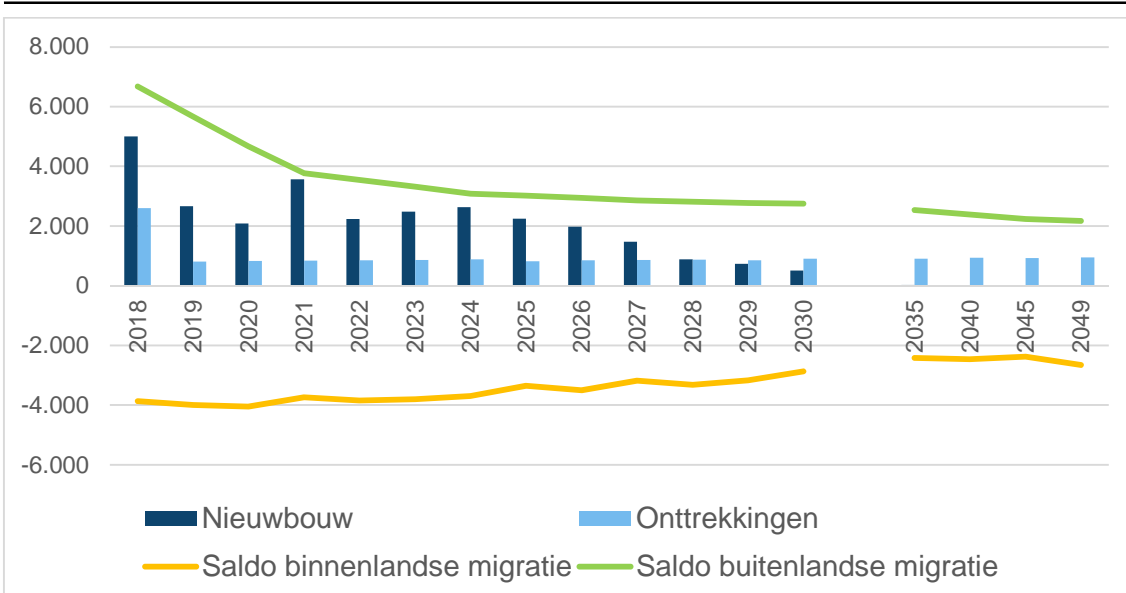
Regio Utrecht

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	5.143	430	1.087	3.196	4.815	4.713	-6,2%
2019	5.849	574	2.001	2.668	5.070	5.275	-6,7%
2020	5.549	589	1.992	2.100	4.874	4.960	-6,8%
2021	5.221	594	1.854	1.556	4.439	4.627	-6,8%
2022	4.926	590	1.829	1.395	4.562	4.336	-6,8%
2023	5.260	592	1.653	1.225	4.466	4.668	-6,7%
2024	3.839	589	1.273	1.052	4.151	3.250	-6,6%
2025	4.873	590	1.189	1.000	4.096	4.283	-6,7%
2026	4.716	579	1.155	946	3.974	4.137	-6,6%
2027	4.536	589	1.039	891	3.914	3.947	-6,6%
2028	4.569	583	972	850	3.889	3.986	-6,6%
2029	4.475	590	1.025	832	3.797	3.885	-6,5%
2030	4.398	603	1.000	823	3.685	3.795	-6,5%
2035	3.491	628	492	776	2.725	2.863	-5,9%
2040	2.915	627	754	810	2.376	2.288	-5,5%
2045	3.049	661	862	856	2.573	2.388	-5,3%
2049	3.501	738	1.190	910	2.866	2.763	-5,1%

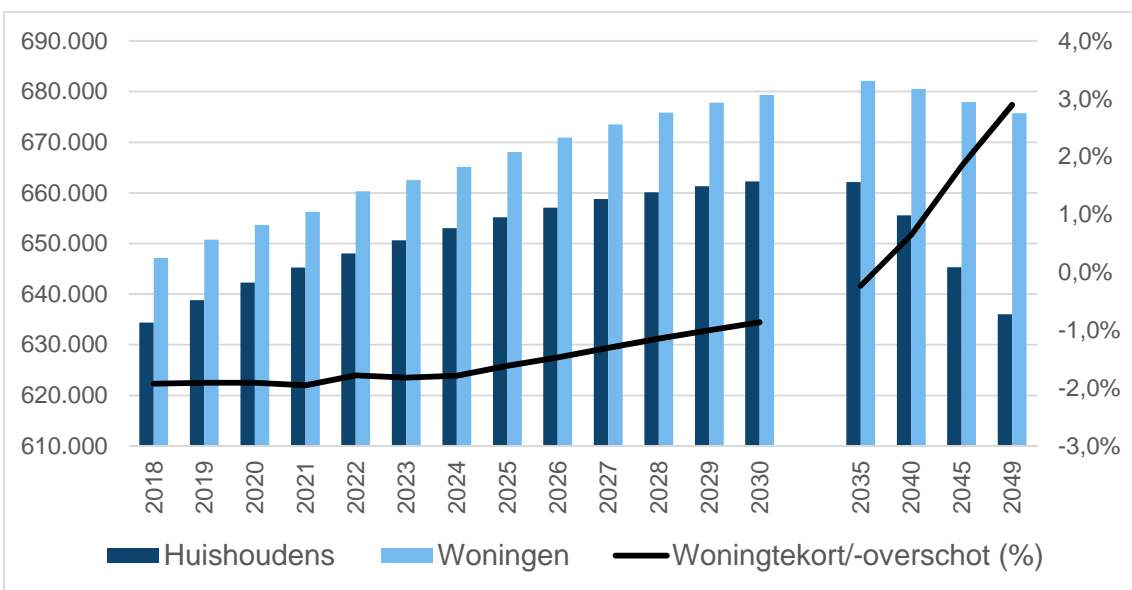
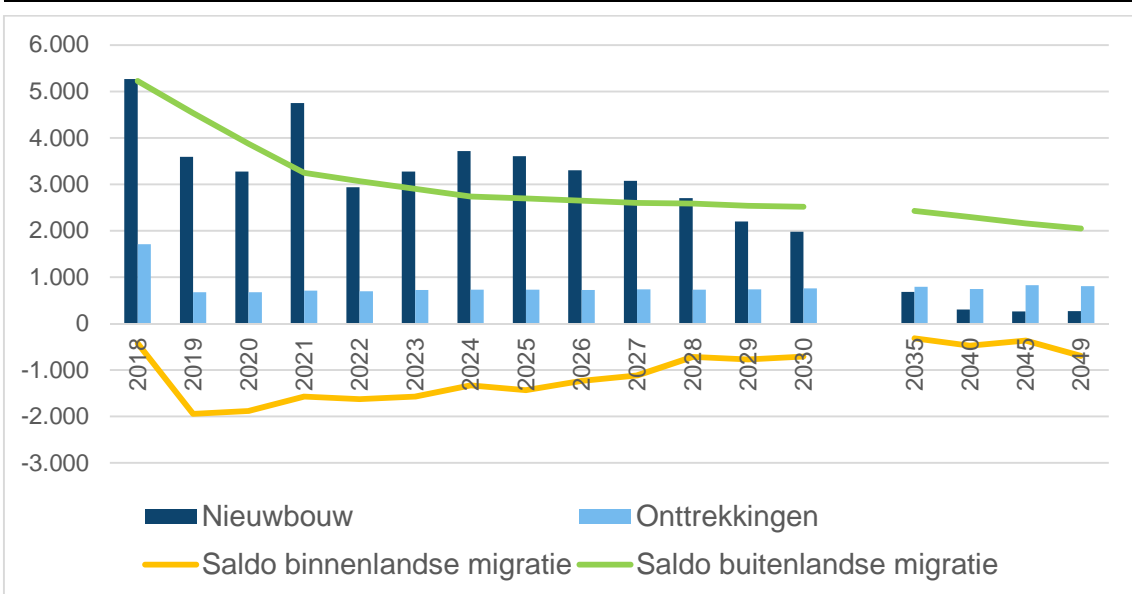
Krimpregio's totaal

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	5.001	2.602	-3.873	6.671	2.552	2.399	-0,8%
2019	2.664	810	-3.994	5.666	2.144	1.854	-0,8%
2020	2.080	824	-4.052	4.673	1.231	1.256	-0,7%
2021	3.569	841	-3.737	3.772	607	2.728	-0,6%
2022	2.232	848	-3.845	3.543	345	1.384	-0,3%
2023	2.481	860	-3.802	3.313	122	1.621	-0,2%
2024	2.628	885	-3.693	3.083	-163	1.743	0,0%
2025	2.241	816	-3.351	3.013	-407	1.425	0,3%
2026	1.979	847	-3.500	2.940	-741	1.132	0,6%
2027	1.470	864	-3.187	2.859	-987	606	0,9%
2028	888	870	-3.326	2.818	-1.259	18	1,1%
2029	735	852	-3.173	2.774	-1.511	-117	1,3%
2030	510	902	-2.869	2.749	-1.789	-392	1,5%
2035	27	908	-2.418	2.539	-2.918	-881	2,9%
2040	0	938	-2.466	2.380	-3.779	-938	4,8%
2045	0	925	-2.376	2.239	-4.067	-925	7,2%
2049	0	944	-2.656	2.173	-4.003	-944	9,2%

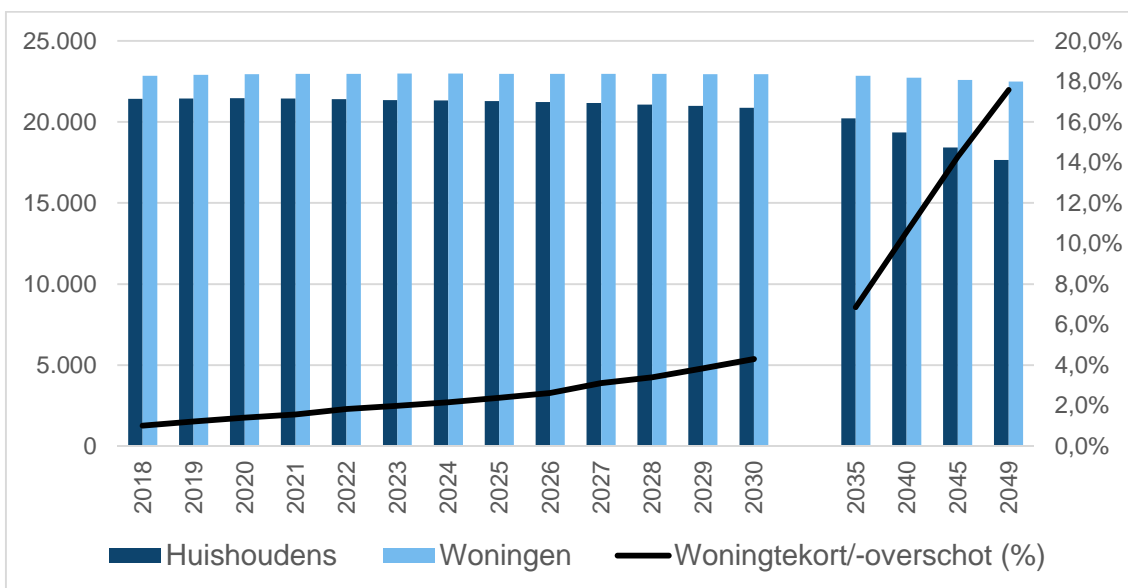
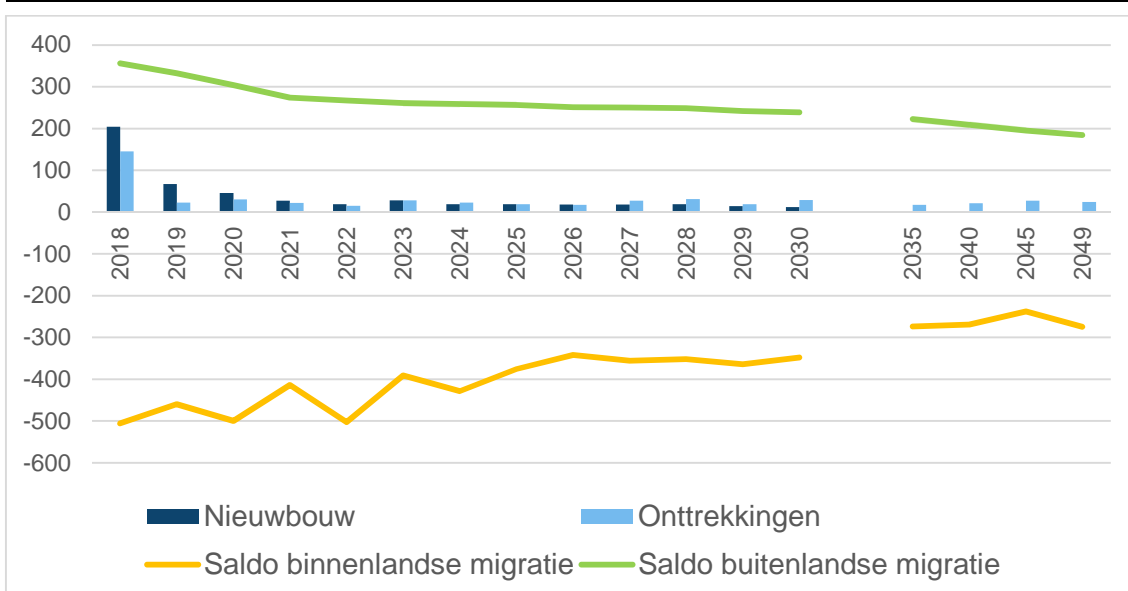
Anticiperregio's totaal

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	5.268	1.708	-433	5.227	4.422	3.560	-1,9%
2019	3.593	674	-1.944	4.534	3.483	2.919	-1,9%
2020	3.271	673	-1.887	3.872	2.955	2.598	-1,9%
2021	4.752	711	-1.572	3.248	2.785	4.041	-2,0%
2022	2.934	692	-1.633	3.065	2.569	2.242	-1,8%
2023	3.270	720	-1.574	2.898	2.418	2.550	-1,8%
2024	3.715	727	-1.335	2.734	2.169	2.988	-1,8%
2025	3.607	730	-1.434	2.691	1.872	2.877	-1,6%
2026	3.301	721	-1.239	2.644	1.723	2.580	-1,5%
2027	3.076	737	-1.118	2.599	1.340	2.339	-1,3%
2028	2.703	731	-723	2.585	1.188	1.972	-1,1%
2029	2.197	736	-778	2.536	964	1.461	-1,0%
2030	1.977	754	-714	2.515	532	1.223	-0,9%
2035	679	791	-318	2.422	-873	-112	-0,2%
2040	302	744	-476	2.292	-1.991	-442	0,6%
2045	261	828	-367	2.156	-2.297	-567	1,8%
2049	267	804	-699	2.047	-2.233	-537	2,9%

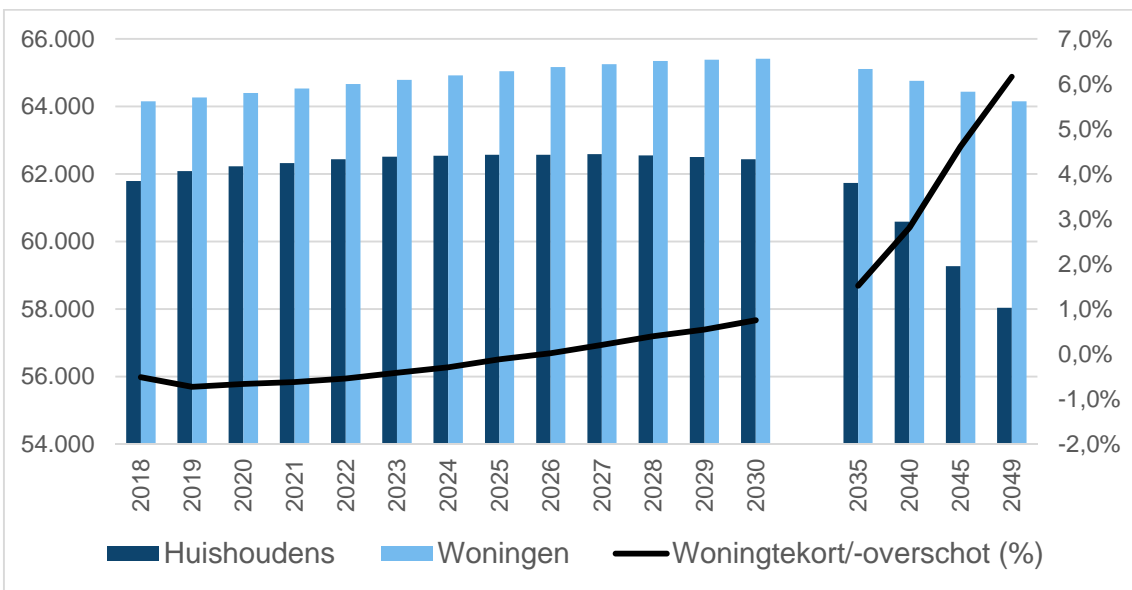
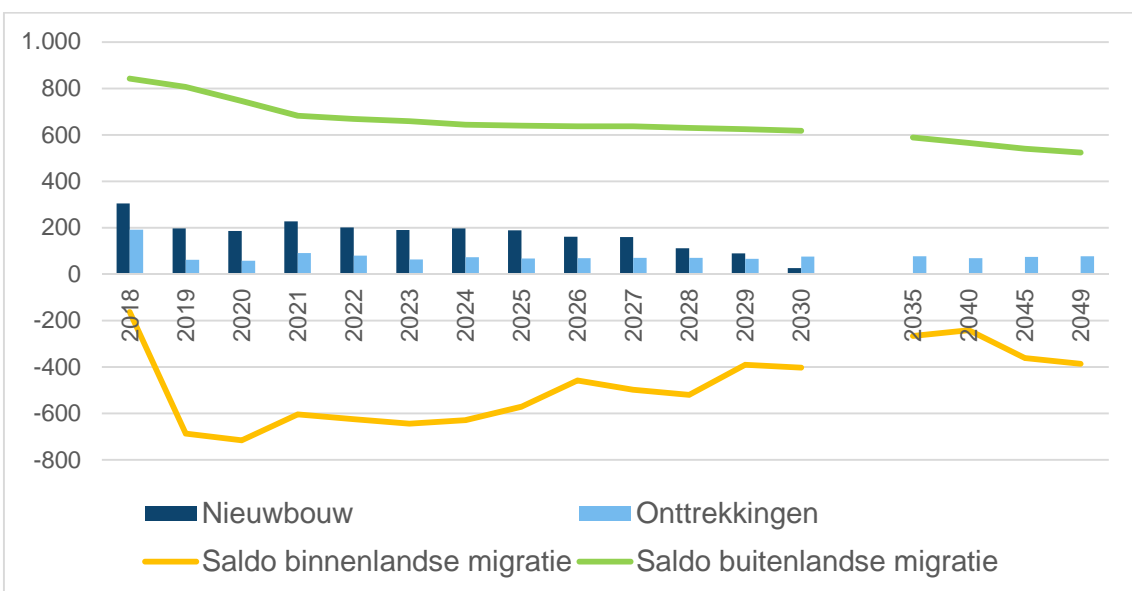
Eemsdelta

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	204	145	-506	356	6	59	1,0%
2019	67	23	-460	332	32	44	1,2%
2020	46	30	-500	304	-26	16	1,4%
2021	27	22	-414	274	-32	5	1,6%
2022	19	15	-503	267	-57	4	1,8%
2023	28	28	-391	261	-32	0	2,0%
2024	19	23	-429	259	-42	-4	2,2%
2025	19	19	-376	256	-50	0	2,4%
2026	18	17	-342	251	-61	1	2,6%
2027	18	27	-356	250	-105	-9	3,1%
2028	19	31	-352	249	-77	-12	3,4%
2029	14	19	-364	242	-110	-5	3,8%
2030	12	29	-348	239	-102	-17	4,3%
2035	0	17	-274	223	-128	-17	6,9%
2040	0	21	-269	209	-173	-21	10,6%
2045	0	27	-238	195	-175	-27	14,3%
2049	0	24	-275	184	-206	-24	17,6%

Oost-Groningen

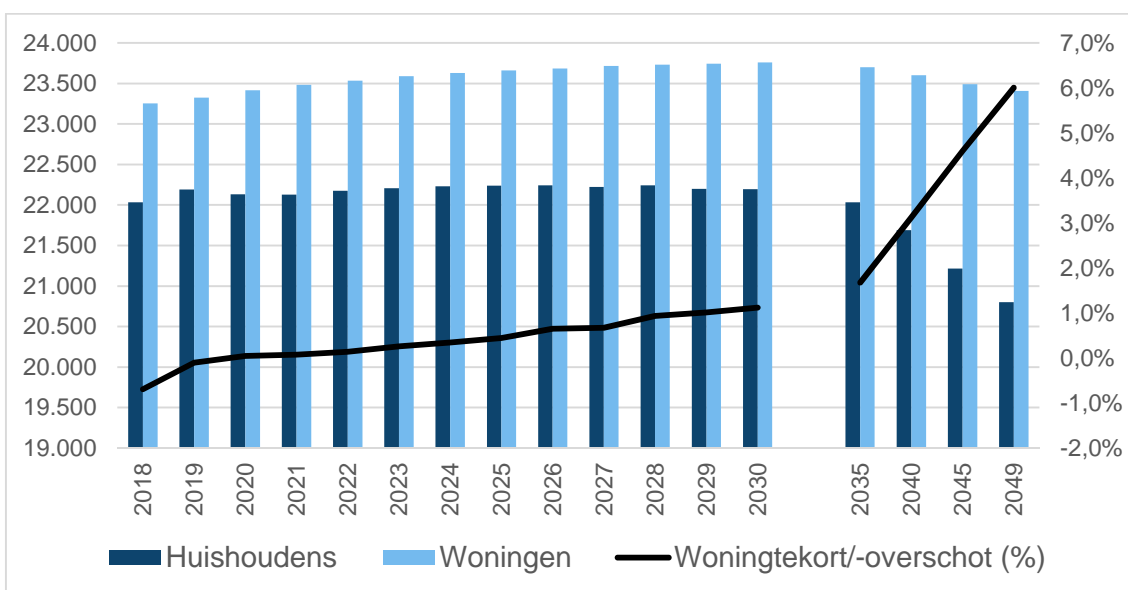
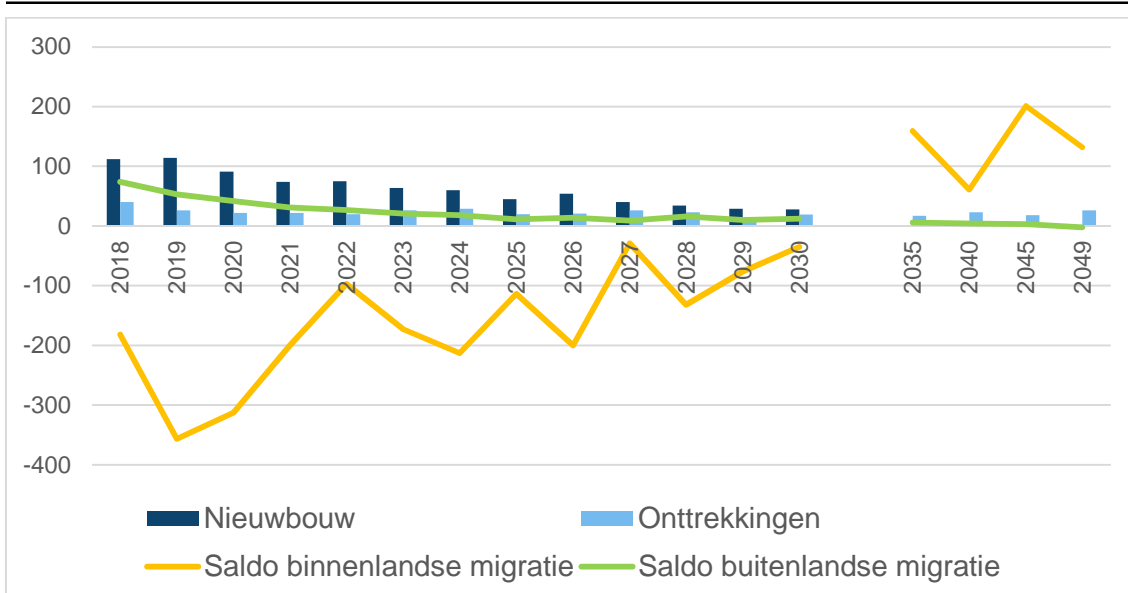
	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	304	191	-163	842	293	113	-0,5%
2019	196	61	-688	806	149	135	-0,7%
2020	186	57	-717	745	95	129	-0,7%
2021	227	90	-604	682	108	137	-0,6%
2022	201	79	-625	668	74	122	-0,5%
2023	190	63	-644	658	36	127	-0,4%
2024	196	72	-629	643	27	124	-0,3%
2025	189	67	-572	640	-6	122	-0,1%
2026	161	69	-459	636	24	92	0,0%
2027	160	70	-498	636	-35	90	0,2%
2028	111	70	-521	630	-47	41	0,4%
2029	89	65	-391	624	-66	24	0,5%
2030	25	75	-403	617	-106	-50	0,8%
2035	0	77	-267	588	-176	-77	1,5%
2040	0	69	-242	565	-216	-69	2,8%
2045	0	74	-362	540	-307	-74	4,6%
2049	0	76	-387	524	-283	-76	6,2%

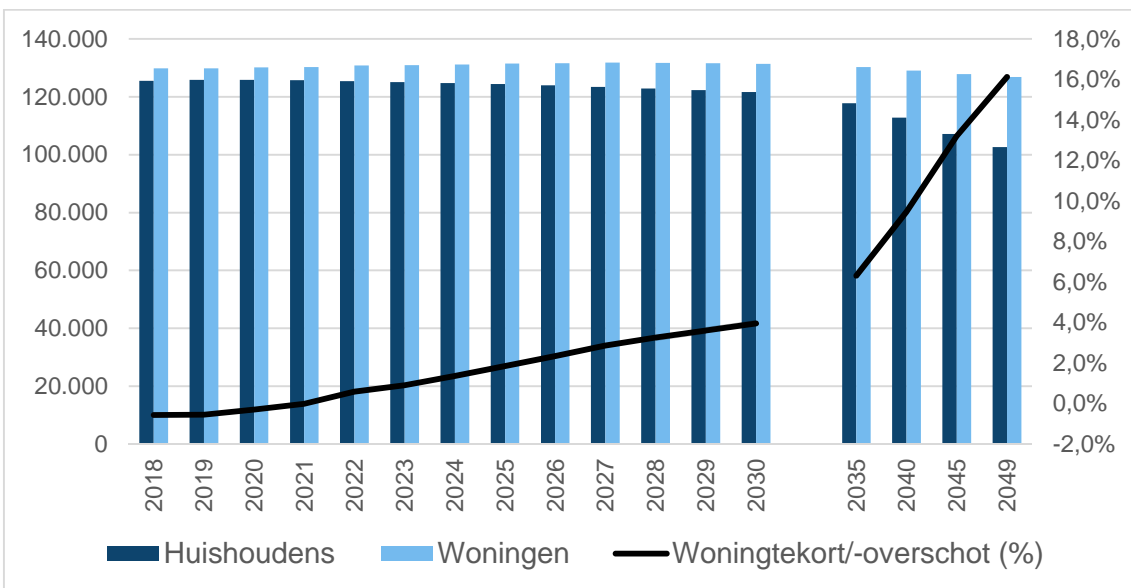
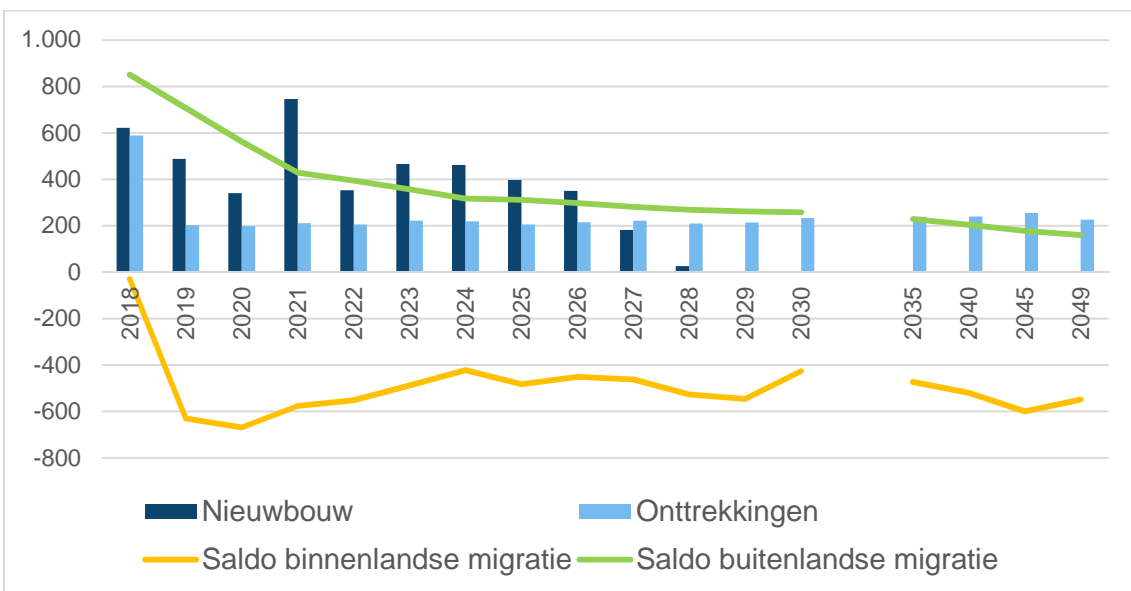
Hoogeland

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	112	40	-182	74	158	72	-0,7%
2019	114	26	-357	53	-57	88	-0,1%
2020	91	22	-313	42	-3	69	0,0%
2021	74	22	-200	31	44	52	0,1%
2022	75	20	-97	27	34	55	0,1%
2023	64	26	-173	21	21	38	0,3%
2024	60	29	-213	18	10	31	0,3%
2025	45	20	-114	11	5	25	0,4%
2026	54	21	-200	14	-23	33	0,7%
2027	40	26	-29	9	22	14	0,7%
2028	34	23	-132	16	-45	11	0,9%
2029	29	14	-76	10	-3	15	1,0%
2030	28	19	-35	12	-15	9	1,1%
2035	0	17	159	6	-41	-17	1,7%
2040	0	23	61	4	-116	-23	3,1%
2045	0	18	201	3	-98	-18	4,6%
2049	0	26	132	-2	-86	-26	6,0%

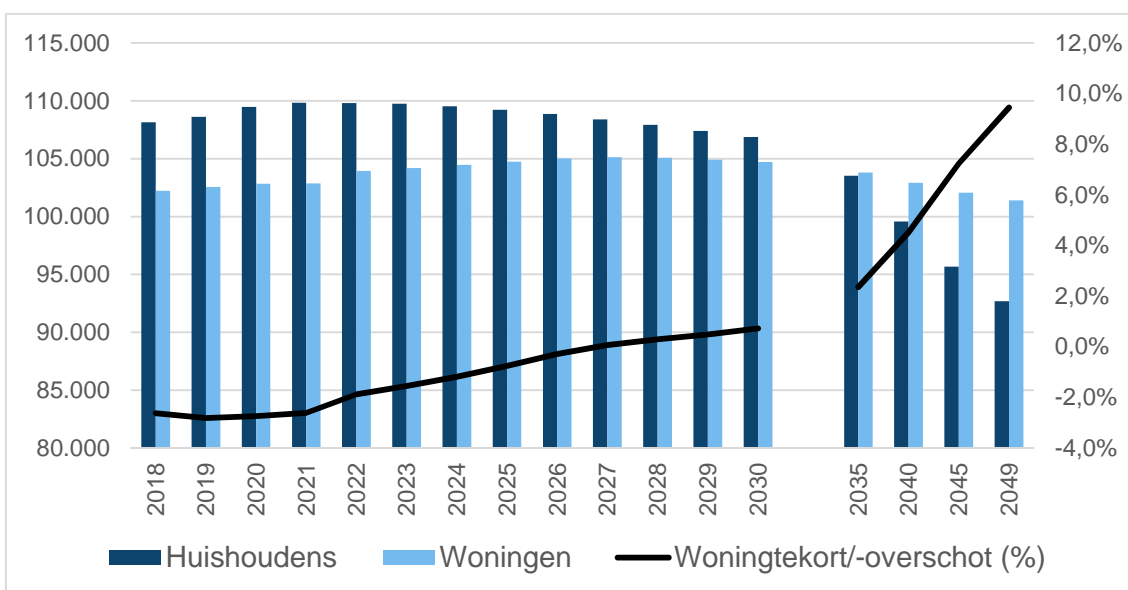
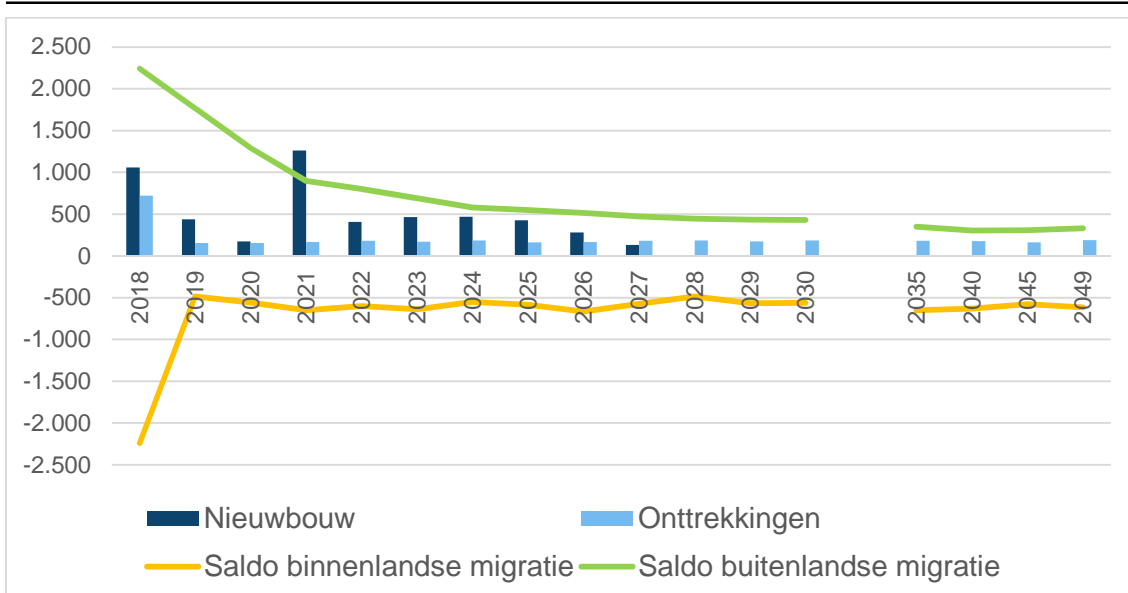
Parkstad

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	621	588	-30	851	345	33	-0,6%
2019	487	202	-631	707	11	285	-0,5%
2020	340	198	-670	562	-130	142	-0,3%
2021	745	210	-577	429	-278	535	0,0%
2022	353	205	-552	394	-321	148	0,6%
2023	466	221	-489	356	-317	245	0,9%
2024	461	219	-422	316	-407	242	1,4%
2025	397	205	-483	311	-444	192	1,8%
2026	350	215	-451	298	-509	135	2,3%
2027	182	222	-462	281	-545	-40	2,9%
2028	25	209	-527	269	-578	-184	3,3%
2029	0	213	-547	261	-662	-213	3,6%
2030	0	232	-427	258	-661	-232	4,0%
2035	0	238	-474	229	-880	-238	6,3%
2040	0	239	-520	203	-1.069	-239	9,5%
2045	0	255	-600	178	-1.233	-255	13,2%
2049	0	226	-549	160	-1.138	-226	16,1%

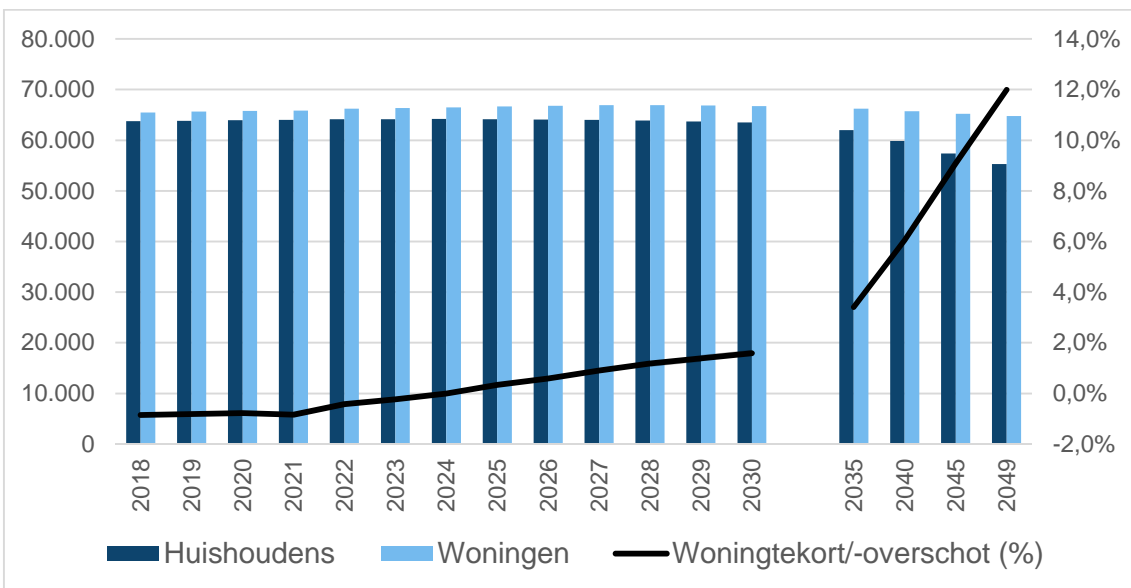
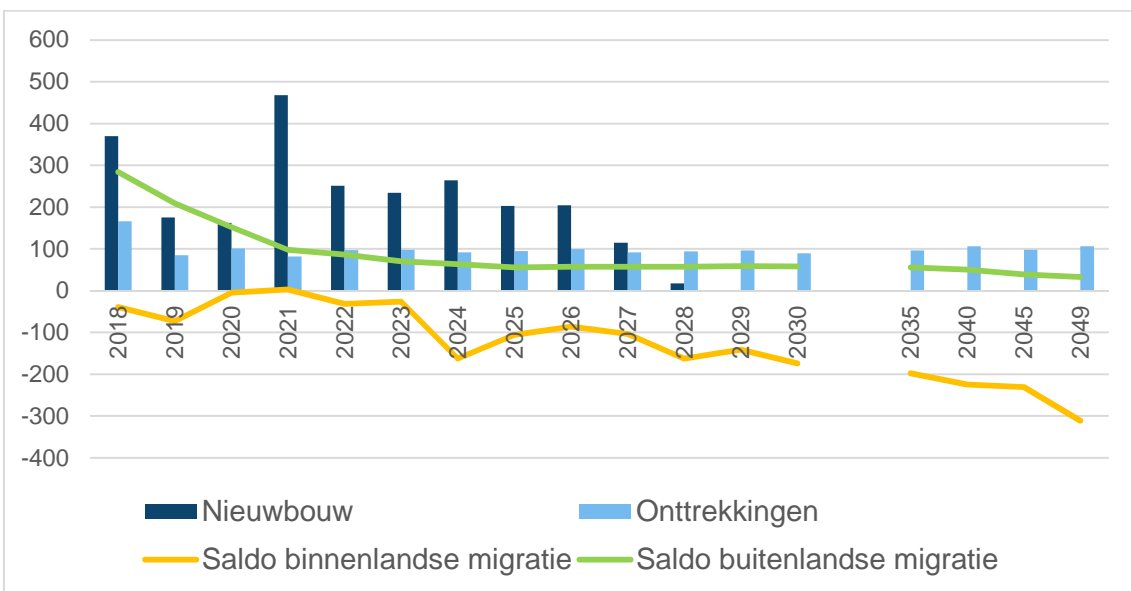
Maastricht-Mergelland

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	1.057	719	-2.241	2.241	463	338	-2,6%
2019	437	153	-487	1.767	878	284	-2,8%
2020	172	152	-558	1.291	347	20	-2,7%
2021	1.262	166	-652	896	-19	1.096	-2,6%
2022	406	182	-600	801	-56	224	-1,9%
2023	462	169	-641	691	-227	293	-1,5%
2024	469	186	-551	577	-294	283	-1,2%
2025	424	163	-587	550	-365	261	-0,8%
2026	281	164	-665	512	-465	117	-0,3%
2027	131	179	-575	470	-492	-48	0,1%
2028	0	183	-488	445	-505	-183	0,3%
2029	0	171	-568	435	-521	-171	0,5%
2030	0	186	-564	431	-602	-186	0,7%
2035	0	180	-652	349	-791	-180	2,4%
2040	0	176	-633	302	-765	-176	4,5%
2045	0	162	-578	308	-722	-162	7,2%
2049	0	189	-615	329	-692	-189	9,5%

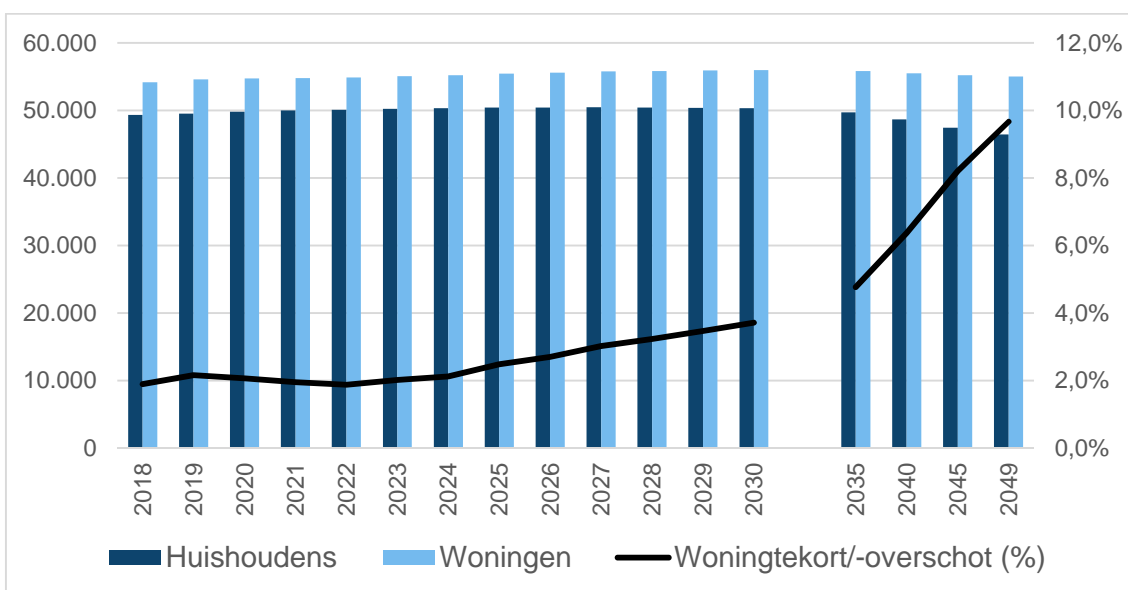
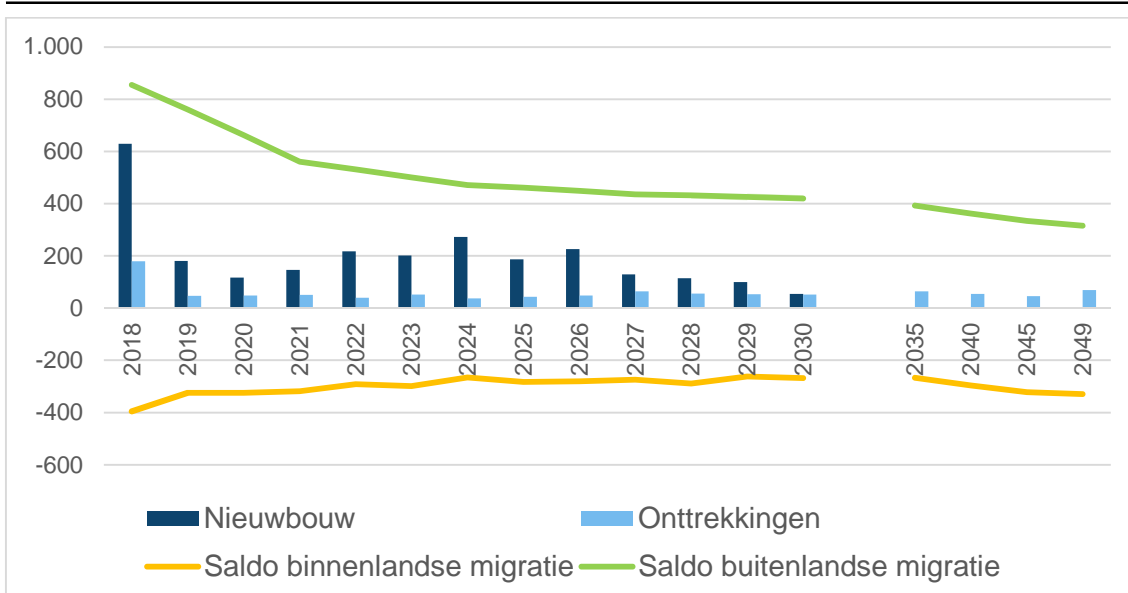
Westelijke Mijnstreek

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	370	166	-39	284	99	204	-0,9%
2019	175	85	-73	209	118	90	-0,8%
2020	162	101	-5	152	73	61	-0,8%
2021	468	82	3	98	85	386	-0,8%
2022	251	97	-32	86	48	154	-0,4%
2023	234	98	-26	70	13	136	-0,2%
2024	264	92	-163	63	-31	172	0,0%
2025	203	95	-106	56	-71	108	0,3%
2026	204	99	-86	57	-68	105	0,6%
2027	115	92	-104	57	-125	23	0,9%
2028	17	94	-163	57	-170	-77	1,2%
2029	0	96	-141	59	-210	-96	1,4%
2030	0	89	-174	58	-235	-89	1,6%
2035	0	96	-198	56	-383	-96	3,4%
2040	0	106	-225	50	-480	-106	6,0%
2045	0	98	-231	39	-482	-98	9,1%
2049	0	106	-311	33	-574	-106	12,0%

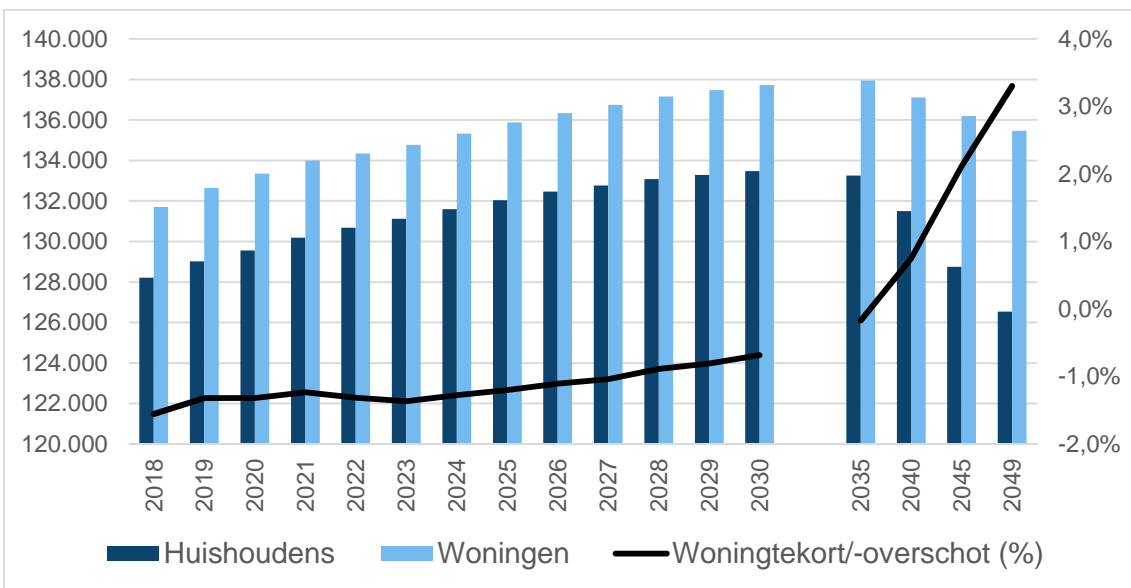
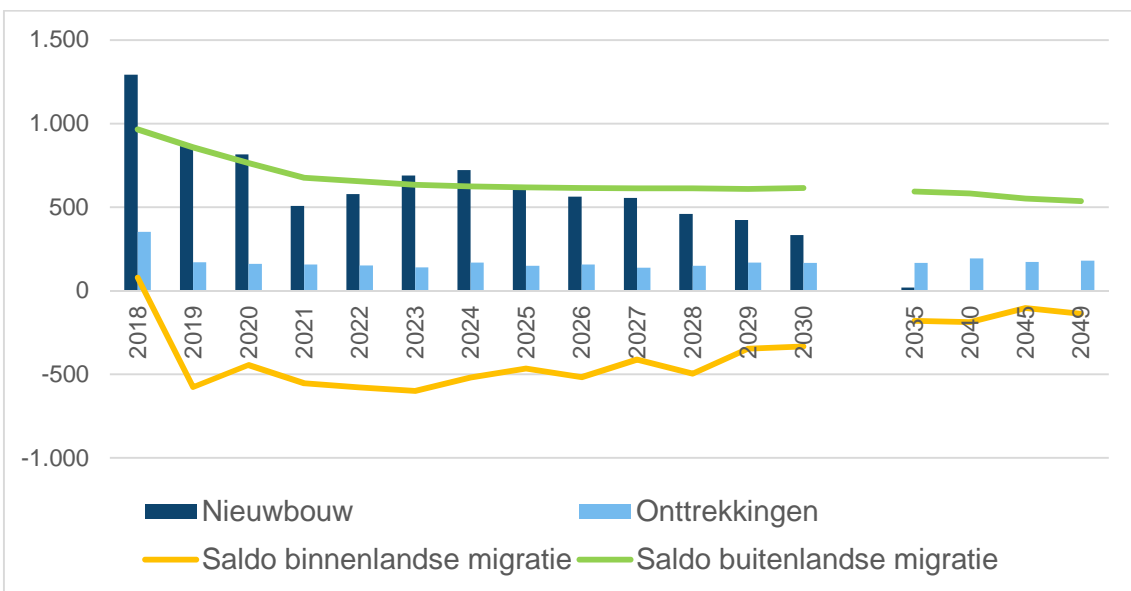
Zeeuws-Vlaanderen

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	629	179	-396	855	221	450	1,9%
2019	180	47	-325	760	277	133	2,2%
2020	117	48	-324	662	172	69	2,1%
2021	146	51	-318	561	116	95	2,0%
2022	217	39	-292	531	132	178	1,9%
2023	201	52	-299	501	81	149	2,0%
2024	272	37	-266	471	85	235	2,1%
2025	187	43	-283	461	29	144	2,5%
2026	226	48	-281	449	19	178	2,7%
2027	129	64	-274	435	-14	65	3,0%
2028	114	55	-289	432	-48	59	3,2%
2029	100	53	-262	426	-73	47	3,5%
2030	54	52	-268	420	-91	2	3,7%
2035	0	64	-267	392	-177	-64	4,8%
2040	0	54	-297	362	-239	-54	6,4%
2045	0	46	-322	334	-247	-46	8,2%
2049	0	69	-330	315	-257	-69	9,7%

Achterhoek

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	1.293	352	77	964	810	941	-1,6%
2019	870	169	-577	857	528	701	-1,3%
2020	816	161	-445	764	632	655	-1,3%
2021	506	157	-555	675	488	349	-1,2%
2022	578	150	-579	654	449	428	-1,3%
2023	689	140	-601	633	479	549	-1,4%
2024	721	168	-519	624	432	553	-1,3%
2025	608	149	-467	617	428	459	-1,2%
2026	562	156	-518	614	304	406	-1,1%
2027	555	138	-412	612	310	417	-1,0%
2028	459	148	-497	613	206	311	-0,9%
2029	423	168	-348	609	191	255	-0,8%
2030	332	165	-335	614	70	167	-0,7%
2035	18	165	-181	594	-210	-147	-0,2%
2040	0	192	-189	582	-527	-192	0,8%
2045	0	171	-104	550	-538	-171	2,1%
2049	0	180	-138	536	-593	-180	3,3%

Noordoost-Friesland

	Nieuwbouw	Onttrekkingen	Saldo binnenlandse migratie	Saldo buitenlandse migratie	Ontwikkeling huishoudens	Ontwikkeling woningvoorraad	Woningtekort/-overschot (%)
2018	411	222	-393	204	157	189	-0,2%
2019	138	44	-396	175	208	94	-0,3%
2020	150	55	-520	151	71	95	-0,2%
2021	114	41	-420	126	95	73	-0,2%
2022	132	61	-565	115	42	71	-0,2%
2023	147	63	-538	122	68	84	-0,2%
2024	166	59	-501	112	57	107	-0,1%
2025	169	55	-363	111	67	114	-0,1%
2026	123	58	-498	109	38	65	0,0%
2027	140	46	-477	109	-3	94	0,2%
2028	109	57	-357	107	5	52	0,3%
2029	80	53	-476	108	-57	27	0,5%
2030	59	55	-315	100	-47	4	0,6%
2035	9	54	-264	102	-132	-45	1,3%
2040	0	58	-152	103	-194	-58	2,4%
2045	0	74	-142	92	-265	-74	4,1%
2049	0	48	-183	94	-174	-48	5,1%

